

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน

Journal of Humanities and Social Sciences Mahamakut Buddhist University Isan Campus

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน พ.ศ. 2566

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา และวรรณกรรม

กำหนดการเผยแพร่

ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ออกราย 4 เดือน (ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม, ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม)

ที่ปรึกษา

พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ.ดร.
พระครูธรรมภาณมัย, ผศ.ดร.
พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร.
พระมหาวีศักดิ์ ขาดสุโก
อาจารย์ ดร.เอกชาติ สุขเสน

รองอธิการบดี วิทยาเขตอีสาน
ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์อีสาน
ผู้อำนวยการสำนักงานในวิทยาเขตอีสาน
ผู้ช่วยอธิการบดี วิทยาเขตอีสาน

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์พงษ์มนัส ดือด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

กองบรรณาธิการ

พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต, รศ.ดร.
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ ปัญญาภา
รองศาสตราจารย์ ดร.เสงี่ยม ศิริสวัสดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โนตะวัน กำห่อม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี ทุมเมฆ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช
อาจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
วิทยาลัยทองสุข
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

อาจารย์ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 9/37 หมู่ที่12 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ 0-4324-2386 โทรสาร 0-4324-2386 มือถือ 080-7506846

จัดรูปเล่ม (Content designed)

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ISSN: 2730-1869 (Print), ISSN: 2730-2288 (Online)

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2566

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่จะนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) เรื่องละ 3 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในสาขาวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา วรรณกรรม นอกจากนี้ ท่านเหล่านี้ยังได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็นอย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบขอพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สำหรับวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน ประจำปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน พ.ศ. 2566) ประกอบด้วยบทความ จำนวน 7 บทความ ซึ่งเป็น **บทความวิจัย จำนวน 4 เรื่อง** ได้แก่ (1) พฤติกรรมและความพึงพอใจในการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ (2) แนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงสินค้าของเกษตรกร (3) กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรของบริษัท เซ็นทรัลพัฒนาขอนแก่น จำกัด (4) การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 : ทศนะและข้อเสนอนะ และ **บทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง** ได้แก่ (1) การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม (3) นวัตกรรมการจัดการภาครัฐกับกระบวนการทางรัฐประศาสนศาสตร์: การทบทวนองค์ความรู้และประเภทของนวัตกรรม

ทางวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน ยินดีต้อนรับนักวิชาการและนิสิต นักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ หรือบทความหนังสือ ซึ่งหัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอเกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และอื่น ๆ และขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากท้ายวารสารแต่ละฉบับซึ่งสามารถส่งในระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jhsmbuisc> กองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมากในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้ดียิ่งขึ้นไป

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

บรรณาธิการ

บทความวิจัย

พฤติกรรมและความพึงพอใจในการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่ง ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ Behavior and Satisfaction in Watching Movie Series Online Streaming of Bachelor's Degree Phetchabun Rajabhat University หนึ่งฤทัย คำหมั่น, กัญญ์กุลณัช พีรชาอัครชัย Nuengruethai Khamman, Kankulnat Peerachaakkarachai.....	1
---	---

แนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกร Guidelines to resolve the problems of agricultural credit accessing สรสรเสริญ ศรีเหนียง, สุรีพร ยองรัมย์ Sansern Srinienng, Sureepound Yongram.....	13
--	----

กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรของบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด Recruitment and Selection Process of Personnel of Central Pattana Company Khon Kaen Co., Ltd ธนาวิช ภูธรธนานันท์ Thanawis Phuthorntananan.....	22
--	----

การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรค การเมือง พ.ศ. 2560 : ทศนะและข้อเสนอแนะ The Establishment of Political Party Branches under the Organic Act on Political Parties B.E. 2560 : Opinions and Recommendations อเนก สุขดี anek sookdee.....	31
---	----

บทความวิชาการ

การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น public service of local government organizations เกศิรินทร์ สิงห์ลี Kesirin Singlee.....	46
---	----

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม The relationship between democracy and the rule of law พัชรา นารีนุช Phatchara nareenuch.....	55
--	----

นวัตกรรมการจัดการภาครัฐกับกระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์: การทบทวนองค์ความรู้และประเภทของนวัตกรรม	
Public Sector Management Innovation and Public Administration Paradigm: The Review of Body of Knowledge and Types of Innovation	
นิภาพรรณ เจนสันติกุล	
Nipapan Jensantikul.....	63
หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ.....	78

พฤติกรรมและความพึงพอใจในการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่ง
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
Behavior and Satisfaction in Watching Movie Series Online Streaming of
Bachelor's Degree Phetchabun Rajabhat University

หนึ่งฤทัย คำหมั่น, กัญญ์กุลณัช พีรชาอัครชัย

Nuengruethai Khamman, Kankulnat Peerachaakkarachai

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Faculty of Management Science Phetchabun Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: Kankulnat.pee@pcru.ac.th

Received 29/01/2023 | Revised 06/04/2023 | Accepted 08/04/2023

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งกลายเป็นรูปแบบความบันเทิงที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากผู้รับชมได้รับความเพลิดเพลินกับเนื้อหาและความสะดวกสบายในการรับชมสามารถเข้าถึงได้ทุกที่และทุกเวลาตามความต้องการ นอกจากนี้การบริการสตรีมมิ่งออนไลน์มีตัวเลือกให้ผู้รับชมสามารถเลือกประเภทและรูปแบบต่าง ๆ ได้ที่หลากหลาย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้รับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 363 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.81 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพฤติกรรมและความพึงพอใจในการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งบนแอปพลิเคชันเน็ตฟลิกซ์ รับชมภาพยนตร์ชุดประเภทสืบสวนสอบสวน ใช้อุปกรณ์แท็บเล็ตหรือไอแพด รับชมภาพยนตร์ชุดที่หอพัก คนเดียว ในวันอาทิตย์ ช่วงเวลา 24.01 – 04.00 น. ระยะเวลาในการรับชมภาพยนตร์ชุดมากกว่า 3 ชั่วโมง มีค่าสมัครสมาชิกแอปพลิเคชันโดยเฉลี่ยต่อเดือนจ่ายค่าสมัครสมาชิก 401 - 500 บาท และรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งของประเทศญี่ปุ่น และผลการศึกษาความพึงพอใจการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่ง โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.42)

คำสำคัญ: ภาพยนตร์ชุด, ออนไลน์สตรีมมิ่ง, พฤติกรรมและความพึงพอใจ

Abstract

Watching movie series online streaming has become a more popular form of entertainment. because viewers get to enjoy the content and the convenience of viewing it can be accessed anywhere and anytime according to their needs. In addition, online streaming services offer viewers a wide variety of genres and styles to pick from. The purposes of this research were 1) to study the behavior in watching movie series online streaming of bachelor's degree Phetchabun Rajabhat University 2) to study the satisfaction in watching movie series online streaming of bachelor's degree Phetchabun Rajabhat University. by the sample group in this research undergraduate students, Phetchabun Rajabhat University totaling 363 people. The tools used for collecting were questionnaires. with confidence (Reliability) equal to 0.81. The statistics used in the data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The research found behavior and satisfaction in watching movie series online streaming of bachelor's degree Phetchabun Rajabhat University. It found that the respondents, who had ever consumed the watching movie series online streaming, was Netflix application. likes of watching investigative programs. using accessed through the tablet and iPad, likes to watching movie series online streaming in a dormitory location. The watching movie series online streaming admire alone on Sunday. They typically watched movie series online streaming at 24.01-04.00 p.m., watched for more than 3 hours. Whose monthly subscription costs between application of 401 - 500 baht and whose viewed shows in Japan movie series online streaming service. The overall result of satisfaction in watching movie series online streaming was at a high level ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.42).

Keywords: Movie Series, Online Streaming, Behavior and Satisfaction

บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันมนุษย์ได้ผสมผสานเทคโนโลยีมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบธุรกิจ ส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีอยู่เดิม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่สามารถนำมาปรับใช้กับสินค้าและบริการในหลาย ๆ อุตสาหกรรม จึงทำให้ผู้บริโภคไม่จำเป็นจะต้องเดินทางไปในที่ ๆ เคยไป เพื่อได้รับสินค้าและบริการนั้น ๆ ทำให้ผู้ประกอบการรายเดิมจำเป็นที่จะต้องมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการเพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ภายใต้ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างพลิกผันที่ส่งผลให้เกิดพลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดการปรับตัวทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ทางการแข่งขันธุรกิจที่มีการเชื่อมต่อกับเทคโนโลยี สิ่งหนึ่งที่ผู้ประกอบการธุรกิจจะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้จำเป็น

จะต้องรู้ว่ากลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าใจ หรือเข้าถึงการให้บริการหรือไม่ รวมทั้งจำเป็นจะต้องเข้าใจว่าอะไรเป็นสิ่งกระตุ้นของผู้บริโภคที่จะนำไปสู่การใช้บริการ

ภาคอุตสาหกรรมทางโทรทัศน์ก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเช่นกัน ในอดีตหากชมทีวีหลายคนจะต้องนั่งถึงการรับชมรายการโทรทัศน์ ดังนั้นอุตสาหกรรมโทรทัศน์รายเดิมทั้งผู้ให้บริการโทรทัศน์และผู้ผลิตรายการ จึงจำเป็นที่จะต้องปรับตัวเพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในธุรกิจประเภทโรงภาพยนตร์ไม่สามารถเปิดให้บริการได้ จึงทำให้ผู้ที่ต้องการรับชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ไม่สามารถทำได้ ทั้งนี้จึงทำให้คนที่ชอบชมภาพยนตร์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาชมภาพยนตร์ในบ้านแทน เช่น การรับชมภาพยนตร์ผ่านทางแอปพลิเคชันต่าง ๆ บนโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต สมาร์ททีวี หรือคอมพิวเตอร์ เป็นต้น จากการสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์จากรายงานพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2563 พบว่า มีการรับชมโทรทัศน์และบริการวิดีโอสตรีมมิ่งมีการปรับตัวสูงขึ้นจากในปี 2562 จาก 71.2% ในปีพ.ศ. 2563 เป็น 85% ที่มีอัตราการเติบโตสูงขึ้น และในปัจจุบันมีธุรกิจเกี่ยวกับผู้ให้บริการชมภาพยนตร์บนแพลตฟอร์ม เช่น Netflix, iflix, Prime Video, Apple tv, HBO GO, iQiyi, Viu, Line TV เป็นต้น (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564) ธุรกิจของแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งในปีพ.ศ. 2563 รายได้กลุ่มบันเทิงจากภาพยนตร์และวิดีโอเฉพาะสตรีมมิ่งมีมากกว่า 38,003 ล้านบาท คิดเป็น 95% ของอุตสาหกรรม รายได้เพลงเฉพาะสตรีมมิ่งทั้งไทย เกาหลี มีมากกว่า 1,700 ล้านบาท คิดเป็น 50% ของอุตสาหกรรม กลุ่มนันทนาการ คือ กลุ่มกีฬา การท่องเที่ยว โลฟิสต์ เกม E-Sport เช่น กีฬาฟุตบอลไทยลีกได้สนับสนุนค่าลิขสิทธิ์ผ่านช่องทางสตรีมมิ่ง ในช่วงระหว่างปี 2560-2563 มากกว่า 4,200 ล้านบาท หรือในปีพ.ศ. 2563 กีฬาเกม E-Sport มีรายได้อยู่ที่ราว 24,000 ล้านบาท และกลุ่มสาระ คือ กลุ่มข่าว การศึกษา ความรู้ทั่วไป ฝึกอบรมและการพัฒนาตัวเอง เช่น การทำอาหาร การทำธุรกิจ ในปีพ.ศ. 2566 คาดว่าจะมีคนไทยดูวิดีโอสตรีมมิ่งเพิ่มขึ้น 2.10 ล้านรายเติบโต 3.04% ขณะที่ผู้รับชมทั่วโลกในปีพ.ศ. 2566 คาดว่าจะเพิ่มขึ้น 968.32 ล้านราย เติบโต 12.10% โดยสัดส่วนของผู้ใช้บริการแบบวิดีโอสตรีมมิ่งจะสูงกว่าบริการรับชมสด เนื่องจากบริการวิดีโอสตรีมมิ่งสามารถเลือกชมได้ตามชอบ ไม่จำกัดด้วยช่วงเวลาออกอากาศ (ไทยรัฐ, 2565) จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการรับชมภาพยนตร์ แต่ละแอปพลิเคชันมีการสร้างจุดเด่นที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปญจพัฒน์ ประสิทธิ์เดชสกุล (2563) โดยภาคธุรกิจจึงต้องเข้าใจบริบทของโลกใหม่เพื่อปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ในหลายธุรกิจจำเป็นต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงในลักษณะพลิกโฉม เพื่อเพิ่มศักยภาพของธุรกิจใหม่มีความโดดเด่น เพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุด

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมอย่างพลิกผัน จากความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจ เพื่อทำความเข้าใจต่อพฤติกรรมของผู้รับชมนำไปสู่การพัฒนาแพลตฟอร์มในหมู่วัยรุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนนักศึกษาให้เหมาะสมต่อการรับชมให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ให้สอดคล้องต่อความต้องการของผู้รับชมภาพยนตร์ในยุคปัจจุบันภายใต้การแพร่ระบาดของเชื้อ

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่ง โดยข้อความถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยมากที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นข้อความปลายเปิด

3. การพัฒนาคุณภาพเครื่องมือผู้วิจัย ได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยได้ดำเนินการ 2 ลักษณะ ดังนี้คือ 1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบเนื้อหา ความครอบคลุมของข้อความถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อความถาม ความเหมาะสมของภาษา (Content validity) รวมถึงการปรับปรุงเพื่อแก้ไขแบบสอบถามก่อนนำไปทดลองใช้ (Tryout) 2) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปทำการทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่รับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่ง จำนวน 50 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ผลจากการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.81

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 363 คน โดยการแจกแบบสอบถามพร้อมอธิบายคำชี้แจง แนะนำวิธีการตอบแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างและส่งคืนแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ หากตรวจพบข้อผิดพลาดหรือกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามไม่ครบ ผู้วิจัยจะลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจนเกิดความสมบูรณ์

2) เก็บรวบรวมแบบสอบถามและนำมาตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ บันทึกคะแนนโดยการลงรหัส จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลด้วยโปรแกรมทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติของแบบสอบถาม ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจในการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	121	33.33
หญิง	242	66.67
2. ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	102	28.10
ชั้นปีที่ 2	194	53.44
ชั้นปีที่ 3	49	13.50
ชั้นปีที่ 4	18	4.96
3. คณะ		
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	72	19.83
คณะวิทยาการจัดการ	73	20.11
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	73	20.11
คณะครุศาสตร์	72	19.83
คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยี	73	20.11
อุตสาหกรรม		
4. อายุ		
18 - 19 ปี	94	25.90
20 - 21 ปี	225	61.98
22 - 23 ปี	37	10.19
มากกว่า 23 ปีขึ้นไป	7	1.93
5. รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	297	81.82
5,001 - 10,000 บาท	61	16.80
10,001 - 20,000 บาท	5	1.38

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.77 ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 53.44 ศึกษาคณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะเทคโนโลยี ร้อยละ 20.11 มีอายุระหว่าง 20 – 21 ปี ร้อยละ 61.98 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 81.82

ผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่ง ดังตารางที่ 2

หัวข้อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ท่านรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งบน		
แอปพลิเคชันใด		
Netflix	242	21.50
Iflix	132	11.70
Disney plus Hotstar	202	17.90

หัวข้อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
Viu	184	16.30
We TV	118	10.50
IQiyi	158	14.00
Mono Max	91	8.10
2. ท่านชอบดูภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งประเภทใด		
โรแมนติก	119	9.40
ดราม่า	98	7.70
แฟนตาซี	221	17.40
แอ็กชัน	235	18.50
ย้อนยุค	108	8.50
สยองขวัญ	86	6.80
สืบสวนสอบสวน	248	19.50
อาชญากรรม	156	12.30
3. ท่านใช้อุปกรณ์ใดในการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่ง		
โน้ตบุ๊ก	198	21.20
สมาร์ททีวี	101	10.80
คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (PC)	166	17.80
สมาร์ทโฟน	233	24.90
แท็บเล็ต/ไอแพด	237	25.30
4. ท่านชอบดูภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งสถานที่ใด		
มหาวิทยาลัย	21	5.79
หอพัก	146	40.20
ร้านอาหาร/ร้านกาแฟ	62	17.10
ร้านอินเทอร์เน็ต	50	13.80
บ้าน	84	23.10
5. ท่านชอบดูภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งกับใคร		
คนเดียว	133	36.60
เพื่อน	67	18.50
ครอบครัว	86	23.70
คนรัก	77	21.20
6. ท่านชอบดูภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งในวันใด		
วันจันทร์	18	4.96
วันอังคาร	40	11.02
วันพุธ	38	10.47
วันพฤหัสบดี	53	14.60
วันศุกร์	62	17.08

หัวข้อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วันเสาร์	73	20.11
วันอาทิตย์	79	21.76
7. ท่านรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งในช่วงเวลาใด		
08.01 – 12.00 น.	237	17.21
12.01 – 16.00 น.	222	16.12
16.01 – 20.00 น.	218	15.83
20.01 – 24.00 น.	225	16.34
24.01 – 04.00 น.	239	17.46
04.01 – 08.00 น.	236	17.14
8. ท่านใช้ระยะเวลาในการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งในแต่ละวันนานเท่าใด		
น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	52	14.33
1 - 2 ชั่วโมง	71	19.56
2 - 3 ชั่วโมง	113	31.13
มากกว่า 3 ชั่วโมง	127	34.99
9. ท่านเลือกสมัครสมาชิกแอปพลิเคชันโดยเฉลี่ยต่อเดือนเท่าใด		
ต่ำกว่า 100 บาท	21	5.79
101 - 200 บาท	63	17.36
201 - 300 บาท	75	20.66
301 - 400 บาท	86	23.69
401 - 500 บาท	118	32.51
10. ท่านรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งของประเทศใด		
ไทย	235	19.37
เกาหลี	237	19.54
จีน	238	19.62
ญี่ปุ่น	261	21.52
อเมริกา	242	19.95

ผลวิจัยศึกษาพฤติกรรมการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์บนแอปพลิเคชันเน็ตฟลิกซ์ คิดเป็นร้อยละ 21.50 รับชมประเภทสืบสวนสอบสวน คิดเป็นร้อยละ 19.50 อุปกรณ์ที่ใช้ในการรับชมคือ แท็บเล็ตหรือไอแพด คิดเป็นร้อยละ 25.30 รับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์ที่หอพัก คิดเป็นร้อยละ 40.20 รับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์คนเดียว คิดเป็นร้อยละ 36.60 รับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์ในวันอาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 21.76 ช่วงเวลาที่รับชมเวลา 24.01 – 04.00 น. คิดเป็นร้อยละ 17.46 โดยรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์ผ่านการไลฟ์สตรีมมิ่งมากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 34.99 มีการเลือกสมัครสมาชิกแอปพลิเคชันโดยเฉลี่ยต่อเดือน 401 – 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.51 และรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งของประเทศญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 21.52

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่ง

ข้อ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านข่าวสารข้อมูล				
1.	ได้ทราบรายละเอียดข่าวสารเนื้อหาภาพยนตร์ชุดใหม่ ๆ ที่ตนเองสนใจ	3.54	0.27	มาก
2.	สามารถเลือกชมข้อมูลข่าวสารได้ตามที่ตนเองต้องการ	3.50	0.58	มาก
	รวม	3.51	0.91	มาก
ด้านความบันเทิง				
1.	เพื่อคลายความเหงาและความเครียด	3.47	0.61	ปานกลาง
2.	เพื่อได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน	3.58	0.59	มาก
	รวม	3.68	0.77	มาก
ด้านคุณลักษณะของสื่อใหม่				
1.	สามารถเปิดรับชมภาพยนตร์ชุดในสถานที่ใดก็ได้	3.45	0.57	ปานกลาง
2.	ท่านสามารถรับชมภาพยนตร์ชุดที่มีความละเอียดสูงได้	3.48	0.50	ปานกลาง
	รวม	3.43	0.86	ปานกลาง
ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม				
1.	เพื่อนำไปใช้ตั้งประเด็นหัวข้อสนทนากับผู้อื่น	3.53	0.61	มาก
2.	เพื่อแสดงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในสังคมได้	3.44	0.59	ปานกลาง
	รวม	3.54	0.90	มาก
ด้านโปรโมชั่น				
1.	มีโปรโมชั่นที่น่าสนใจ	3.50	0.46	มาก
2.	มีโปรโมชั่นที่เหมาะสมกับผู้ให้บริการ	3.43	0.56	ปานกลาง
	รวม	3.38	0.99	ปานกลาง
เฉลี่ยโดยรวม		3.51	0.42	มาก

ผลการศึกษาความพึงพอใจของการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่ง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความบันเทิงอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$) รองลงมาด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$) ด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.51$) ด้านคุณลักษณะของสื่อใหม่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$) และด้านโปรโมชั่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 เมื่อเปรียบเทียบกับบัณฑิตไทย มงคล (2563) ที่ได้ศึกษาปัจจัยภาพลักษณ์ของนักแสดงซีรีส์วายที่มีผลต่อความพึงพอใจของกลุ่มแฟนคลับในเขตกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 92.25 ผลการศึกษาพฤติกรรมรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งบนแอปพลิเคชันเน็ตฟลิกซ์ จำนวน 242 คน

คิดเป็นร้อยละ 21.50 เมื่อเปรียบเทียบกับชาวนิวยอร์ก พหุพหุพิทักษ์ (2561) ที่ได้ศึกษาการให้บริการชมภาพยนตร์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตกับพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ตอบแบบสอบถามเคยทดลองใช้บริการเน็ตฟลิกซ์ คิดเป็นร้อยละ 51.30 อุปกรณ์ในการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งใช้แท็บเล็ตหรือไอแพด คิดเป็นร้อยละ 25.30 เมื่อเปรียบเทียบกับบอญจวรรณ ทรงพร วาณิชย์ (2563) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้บริการภาพยนตร์ผ่านวิดีโอสตรีมมิ่งของผู้บริโภคเจเนอเรชันวายในเขตกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 35.23 และการเลือกสมัครสมาชิกแอปพลิเคชันโดยเฉลี่ยต่อเดือน 401 – 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.51 เมื่อเปรียบเทียบกับภริดา มธุรสพรวัฒนา (2561) ได้ศึกษาทัศนคติและปัจจัยความสำเร็จของระบบสารสนเทศที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการ Netflix ในแต่ละ Generation คิดเป็นร้อยละ 55.20 ผลการศึกษาความพึงพอใจการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Katz et al. (1975) ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (Uses and Gratification Theory) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับผู้รับสาร คือ การที่บุคคลแต่ละคนจะเปิดรับสื่อใด ก็จะพิจารณาว่าสื่อนั้นหรือเนื้อหา นั้นตรงกับความต้องการของตนเองหรือไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ Amaro & Duarte (2015) ได้ศึกษาและพัฒนารับรู้ถึงประโยชน์ซึ่งพัฒนามาจากแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (The Technology Acceptance Model- TAM) เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคสินค้า หรือบริการออนไลน์เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ดังนี้

ด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) ซึ่งรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรกคือ ได้ทราบรายละเอียดข่าวสารเนื้อหาซีรีส์ใหม่ ๆ ที่ตนเองสนใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพีระพงศ์ วีระวุฒิ (2561) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและความพึงพอใจแอปพลิเคชัน Netflix ของผู้ใช้งาน Netflix ในประเทศไทย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Davis (1989) การรับรู้การใช้งานง่าย คือ การรับรู้ว่าการใช้เทคโนโลยีนั้นใช้งานง่าย สะดวก ไม่ต้องใช้ความพยายามมาก ไม่ซับซ้อน

ด้านความบันเทิง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) ซึ่งรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก คือ เพื่อได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับอัจริยา พุ่งแจ้ง (2560) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกรับชมรายการผ่านทางสื่อออนไลน์ เนื้อหาที่มีความสร้างสรรค์ สนุกสนาน และเพลิดเพลิน ตลอดจนรูปแบบการดำเนินรายการน่าสนใจ และโฆษณาที่น่าสนใจรายการมีไม่มากนัก จึงทำให้ผู้บริโภค ผู้ชมตัดสินใจเลือกรับชมรายการผ่านทางสื่อออนไลน์และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสราวุฒ ทองศรีคำและคณะ (2563) ได้ศึกษาประสบการณ์ความบันเทิงของภาพยนตร์สตรีมมิ่งและการปรับตัวของธุรกิจภาพยนตร์ในประเทศไทย พบว่า ความเพลิดเพลินในการชมภาพยนตร์สตรีมมิ่ง คือ การชมภาพยนตร์ที่ตรงกับรสนิยมของแต่ละคน ซึ่งเป็นไปเพื่อหลีกเลี่ยงจากโลกความเป็นจริง

ด้านคุณลักษณะของสื่อใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) ซึ่งรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรกคือ ท่านสามารถรับชมวิดีโอที่มีความละเอียดสูงได้ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับชาลี ยังยืน (2560) การใช้และความพึงพอใจต่อการใช้บริการชมภาพยนตร์ ผ่านแพลตฟอร์ม Netflix ของกลุ่ม Gen Y สามารถรับชมเนื้อหาได้ในระดับความคมชัดสูงพร้อมกัน 2 อุปกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Millet (1954) กล่าวว่า ความพึงพอใจในบริการคือความพึงพอใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่ต้องการได้รับการตอบสนองพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของบุคคล เป็นความพยายามที่จะขจัดความตึงเครียดเมื่อ

ได้รับในสิ่งที่ต้องการ และความพึงพอใจในการบริการประกอบด้วย (1) การให้บริการอย่างเสมอภาค (Equity service) (2) การให้บริการที่ตรงเวลา (Timely service) (3) การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample service) (4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous service) (5) การบริการอย่างก้าวหน้า (Progressive Service)

ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) ซึ่งรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก คือ เพื่อนำไปใช้ตั้งประเด็นหัวข้อสนทนากับผู้อื่น อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพีระพงศ์ วีระวุฒิ (2561) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและความพึงพอใจแอปพลิเคชัน Netflix ของผู้ใช้งาน Netflix ในประเทศไทย และสอดคล้องแนวคิดของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2538) กับแนวคิดคุณภาพการให้บริการ (Service Quality) เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความแตกต่างของธุรกิจการให้บริการ คือ การรักษาระดับการให้บริการที่เหนือคู่แข่ง โดยเสนอคุณภาพการให้บริการตามที่ถูกคาดหวังไว้ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการที่ถูกค่าต้องการจะได้จากประสบการณ์ในอดีตจากการพูดปากต่อปากและจากโฆษณาลูกค้าจะพอใจถ้าเขาได้รับในสิ่งที่เขาต้องการเมื่อเขามีความต้องการในสถานที่ที่เขาต้องการ

ด้านโปรโมชั่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) ซึ่งรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก คือ มีโปรโมชั่นที่น่าสนใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับชาญวิทย์ พรหมพิทักษ์ (2561) ที่ได้ศึกษาการให้บริการชมภาพยนตร์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตกับพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hunt, Mello & Deitz (2018) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารคุณค่าผลิตภัณฑ์ และมุ่งใจลูกค้าให้ซื้อผลิตภัณฑ์ และสอดคล้องกับนันทาสรี สุขโต และคณะ (2560) เป็นกลยุทธ์การตลาดเพื่อจูงใจระยะสั้นและกระตุ้นการซื้อสินค้าหรือบริการ หรือเกิดการเปลี่ยนใจจากคู่แข่งขึ้นได้ กิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น การลด แลก แจก แถม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประสิทธิภาพการรับรู้ของผู้บริโภคที่มีต่อคุณภาพการใช้งานบริการแพลตฟอร์มภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่ง
2. ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคใช้เทคโนโลยีในการสร้างการรับรู้ที่เข้าสู่โลกเสมือนจริงด้วยเมตาเวิร์ส ที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ตามความต้องการของกลุ่มวัยในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ชาญวิทย์ พรหมพิทักษ์. (2561). การให้บริการชมภาพยนตร์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตกับพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ของประชาชน. มหาวิทยาลัยศรีปทุม: กรุงเทพฯ.
- ชาลี ยิ่งยืน. (2560). การใช้และความพึงพอใจต่อการใช้บริการชมภาพยนตร์ ผ่านแพลตฟอร์ม Netflix ของกลุ่ม Gen Y. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพฯ.
- ธิดา มธรรสพรวัฒนา. (2561). ทักษะคิดและปัจจัยความสำเร็จของระบบสารสนเทศที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการ Netflix ในแต่ละ Generation. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพฯ.
- ไทยรัฐ. (2565). แนะแพลตฟอร์มไทยใช้การตลาด “หางยาว” สู้กลับสตรีมมิ่งต่างชาติ. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/tech/2446520>.

- นัฐทยา มงคล. (2563). **ปัจจัยภาพลักษณ์ของนักแสดงซีรีส์วายที่มีผลต่อความพึงพอใจของกลุ่มแฟนคลับในเขตกรุงเทพมหานคร**. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ: กรุงเทพฯ.
- นันทสาร์ สุขโต และคณะ. (2560). **หลักการตลาด**. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญจพัฒน์ ประสิทธิ์เดชสกุล. (2563). **พลิกโฉมธุรกิจหลังวิกฤตโควิด-19**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2565. จาก https://www.krungsri.com/bank/getmedia/578838c1-5ffc-47dd-ba5f-f807bc86d248/RI_Post_Covid19_New_Normal_200716_TH.aspx
- พีระพงศ์ วีระวุฒิ. (2561). **พฤติกรรม的开รับสื่อและความพึงพอใจแอปพลิเคชัน Netflix ของผู้ใช้งาน Netflix ในประเทศไทย**. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ: กรุงเทพฯ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2538). **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร จำกัด.
- สรวิชัย ทองศรีคำและคณะ. (2563). **ประสบการณ์ความบันเทิงของภาพยนตร์สตรีมมิ่งและการปรับตัวของธุรกิจภาพยนตร์ในประเทศไทย**. *วารสารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์*. 20(2), 74-88.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). **ใช้บริการ VDO Streaming ยังไงให้ Secure**. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Knowledge-Sharing/Articles/e-Commerce/VDO-Streaming.aspx>
- สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2565). **จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2565. จาก <https://academic.pcru.ac.th/songsermv1>.
- อณัฏฐวรรณ ทรงพรพาณิชย์. (2563). **ความพึงพอใจต่อการใช้บริการภาพยนตร์ผ่านวิดีโอสตรีมมิ่งเน็ตฟลิกซ์ของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นวายใน**. มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพฯ.
- อัจฉริยา หุ่นแจ้ง. (2560). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกรับชมรายการผ่านทางสื่อออนไลน์**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพฯ.
- Amaro, S., & Duarte, P. (2015). **An integrative model of consumer' intentions to purchase travel online**. *Tourism Management*, 46, 64-79.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of psychological testing**. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Davis, F. D. (1989). **Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology**, *MIS Quarterly*, 13, 319-339.
- Hunt, C. H., Mello, J. E., & Deitz, G. D. (2018). **Marketing**. (2nd ed). New York: McGraw Hill.
- Katz, E.; Blumner, J.G.; and Gurevitch, M. (1975). **The Uses of Mass Communication**. Beverly Hills: Publication.
- Millet. (1954). **Management in the Public Service**. The quest for effective performance. New York: McGraw-Hill Book.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd ed). New York. Harper and Row Publications.

แนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกร

Guidelines to resolve the problems of agricultural credit accessing

สรรเสริญ ศรีเหนียง, สุรีพร ยองรัมย์

Sansern Srinienng, Sureepound Yongram

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

Bureau of Agricultural Economic Research

Office of Agricultural Economics

Corresponding Author: E-mail: punkaset@gmail.com

Received 09/12/2022 | Revised 22/01/2023 | Accepted 18/03/2023

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกร และแนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกร โดยเป็นการวิจัยผสมผสานโมเดลทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งทำการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย 10 ครั้ง แล้วทำการนำเสนอในเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีวัตถุประสงค์กู้ยืมเงินเพื่อประกอบกิจกรรมด้านการเกษตร และสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อจากผู้นำชุมชน และทำการยื่นขอพักชำระหนี้ ปัญหาในการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกรประกอบด้วย อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเงินทุนไม่สมบูรณ์ หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอต่อปริมาณวงเงินสินเชื่อ และการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนหลายแหล่งในเวลาเดียวกัน แนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อประกอบด้วย พัฒนาการสื่อสารข้อมูล ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินกู้ สร้างวินัยให้เกษตรกรใช้สินเชื่อตามวัตถุประสงค์ ส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับสินเชื่ออย่างเพียงพอ และกู้เงินจากแหล่งเดียว

คำสำคัญ: ปัญหา, การเข้าถึง, สินเชื่อการเกษตร

Abstract

The purpose of this research was to examine the features and issues surrounding agricultural financing availability and to offer solutions. The study uses both qualitative and quantitative methods and is a mixed-model study. 400 sample questionnaires, in-depth interviews, and 10 focus discussion groups were used to gather the data. Frequency,

proportion, and qualitative analysis are used to analyze data. The findings indicated that the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives provided agricultural loans to most of the samples. Most samples were able to use loan funds to accomplish their goal of operating agricultural activities, which was the primary loan objective. The community leader served as the primary source of credit information. They also stopped making loan payments. Incomplete credit knowledge, high interest rates, insufficient collateral for credit demands, and borrowing from several sources of credit were some of the issues with obtaining agricultural credit. Develop credit information accessing and knowledge, loan using follow loan objective, encourage farmers to get amount credit meet their demands, and borrowing from single source of credit were guidelines to resolve the problems of agricultural credit accessing

Keywords: problem, accessing, agricultural credit

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญการกับการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสร้างโอกาสและความเสมอภาคในสังคม ซึ่งได้กำหนดแนวทางการพัฒนาในประเด็นดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) เป็นต้นมา รวมถึงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมกัน เป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความแตกต่างระหว่างรายได้ของกลุ่มมีผู้รายได้สูงที่สุดและกลุ่มผู้รายได้ต่ำที่สุด โดยกลุ่มอาชีพในภาคการเกษตรซึ่งเป็นภาคส่วนที่เป็นรากฐานสำคัญของประเทศไทย เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศได้ประกอบอาชีพและมีส่วนเกี่ยวข้องในภาคการเกษตร และเป็นแหล่งรายได้ของระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นหลักประกันความมั่นคงทางอาหารของประเทศ กลับเป็นกลุ่มอาชีพที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงมากกว่าอาชีพอื่น รวมทั้งมีรายได้ต่ำกว่าอาชีพอื่นเช่นเดียวกัน กล่าวได้ว่า ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในกลุ่มอาชีพเกษตรกรอยู่ในระดับที่น่าเป็นกังวลมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ (กานต์ปพิมพ์ อรรถเจตน์, 2565)

ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อภาคการเกษตรเป็นปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ในภาคการเกษตร (กานต์ปพิมพ์ อรรถเจตน์, 2565) โดยหากเกษตรกรมีเงินทุนหรือได้รับสินเชื่อการเกษตรเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมภาคการเกษตร จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตของครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น ในทางกลับกันทางเกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้อย่างเพียงพอ จะทำให้การผลิตของครัวเรือนเกษตรกรมีประสิทธิภาพลดลง ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ลดลง (พรวิภา พรหมจัน และวิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย, 2558; ธนายุส บุญทอง, 2557) ซึ่งปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อภาคการเกษตรยังคงมีข้อจำกัด และยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง คณะผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการวิจัยในการหาแนวทางแก้ไขปัญหการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกร เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำภาคการเกษตรได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและปัญหาการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อของเกษตรกร
2. เพื่อเสนอข้อเสนอนี้ในแก้ไขปัญหในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อของเกษตรกร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานโมเดล (Mixed Model Research) เป็นการการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่เป้าหมายคือ พื้นที่ที่มีครัวเรือนเกษตรกรยากจน ทำการเลือกจากข้อมูลสัดส่วนคนจนภาคเกษตร 2562/2563 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร จากจังหวัดที่มีจำนวนสัดส่วนคนจนภาคเกษตรจำนวนมาก 5 ลำดับแรกในแต่ละภาค แล้วทำการเลือกทำการเลือกจังหวัดเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 10 จังหวัด จาก 4 ภูมิภาค คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ อุดรธานี ภาคเหนือ ได้แก่ น่าน ตาก เชียงราย ภาคกลาง ได้แก่ สระแก้ว ตราด และภาคใต้ ได้แก่ สตูล สงขลา โดยมีรายละเอียดของการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยถึงสถานะและปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเกษตรกร โดยประชากรในการศึกษาคือ ครัวเรือนเกษตรกรยากจนจาก 10 จังหวัดเป้าหมาย รวม 51,834 ครัวเรือน แล้วใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 ตัวอย่าง จึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง เพื่อทำการเก็บตัวอย่างจำนวนเท่ากันทุกจังหวัด ทำการเก็บแบบสอบถามจาก 10 จังหวัด จังหวัดละ 40 ตัวอย่าง โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะในการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกร คือ แหล่งสินเชื่อของเกษตรกร วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินและการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อ การชำระหนี้ของเกษตรกร ปัญหาในการเข้าถึงสินเชื่อ และข้อเสนอแนะในแก้ไขปัญหในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อของเกษตรกร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งค่าเฉลี่ยใช้มาตรวัดแบบลิเคอร์ท เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ในเรื่องปัญหาในการถึงสินเชื่อ และแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ มีรายละเอียดดังนี้

ค่าคะแนน	ค่าเฉลี่ย	ความหมายของ ปัญหาในการเข้าถึงสินเชื่อ	ความหมายของ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานี้
1	1.00 – 1.80	ปัญหาระดับน้อยที่สุด	เห็นด้วยน้อยที่สุด
2	1.81 – 2.60	ปัญหาระดับน้อย	เห็นด้วยน้อย
3	2.61 – 3.40	ปัญหาระดับปานกลาง	เห็นด้วยปานกลาง
4	3.41 – 4.20	ปัญหาระดับมาก	เห็นด้วยมาก
5	4.21 – 5.00	ปัญหาระดับมากที่สุด	เห็นด้วยมากที่สุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยถึงข้อเท็จจริงและปัญหาในการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย จาก 10 จังหวัด รวม 10 ครั้ง โดยแต่ละจะมีผู้เข้าร่วมประชุม 40 คน คือ ผู้นำเกษตรกร และเกษตรกร รวมถึงมีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้นำเกษตรกร

เกษตรกร เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริการเกี่ยวกับเงินทุนภาคการเกษตร ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ทั้งในด้านข้อมูล โดยการนำปัญหาในการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ทั้ง 10 จังหวัด ที่แตกต่างกันมาเปรียบเทียบกับ และด้านผู้วิจัย โดยการแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม และแยกผู้เก็บข้อมูลในแต่ละกลุ่มในการประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อยแต่ละครั้ง และทำการสรุปปัญหาออกเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์เนื้อหา แล้วทำการสรุปในเชิงพรรณนาเพื่อสรุปปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกรในแต่ละด้าน

ผลการวิจัย

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรตัวอย่าง เป็นข้อมูลที่เก็บจากแบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.00 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 59 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.00 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 110,505 บาทต่อปี โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 63.23 ของรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน 75,106 บาทต่อปี ซึ่งรายจ่ายส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายนอกภาคการเกษตร เช่น ค่าอุปโภคบริโภคในครัวเรือน และค่าการศึกษาเล่าเรียนบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 40.93 ของรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 ในส่วนของลักษณะในการเข้าถึงสินเชื่อ ประกอบด้วย แหล่งสินเชื่อของเกษตรกร วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินและการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อ และการชำระหนี้ของเกษตรกร อธิบายโดยการใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม มีผลการวิจัยดังนี้ แหล่งสินเชื่อของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) คิดเป็นร้อยละ 68.86 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตร และกู้ยืมเงินนอกระบบ คิดเป็นร้อยละ 48.10 16.26 และ 11.07 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งพบว่าเกษตรกรมีความเห็นว่า ธ.ก.ส. เป็นแหล่งให้กู้ยืมเงินที่สามารถยืดหยุ่นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และการผ่อนผันการชำระเงินคืนมากกว่าแหล่งอื่น ทำให้เป็นที่นิยมของเกษตรกร อย่างไรก็ตาม มีเกษตรกรหลายรายที่ให้ความสำคัญในการที่จะคืนเงินกู้ให้กับแหล่งกู้ยืมอื่นก่อน ธ.ก.ส. เนื่องจากสามารถผ่อนผันการชำระเงินคืนได้ ซึ่งบางครั้งส่งผลกระทบต่อ ธ.ก.ส. เนื่องจากไม่ได้รับการชำระหนี้จากเกษตรกร หรือได้รับการชำระหนี้ช้ากว่ากำหนด

วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินและการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน พบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบกิจกรรมด้านการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 72.25 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด โดยกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน ร้อยละ 27.25 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด ในส่วนของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน พบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ที่กู้ยืมเงินส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 72.25 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน กล่าวได้ว่า กลุ่มผู้กู้ยืมเงินส่วนใหญ่มีลักษณะนิสัยในการใช้เงินกู้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งกับการขอกู้ยืมเงิน

การเข้าถึงแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าถึงข้อมูลได้จากผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 44.25 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐและ ธ.ก.ส. กลุ่ม

เกษตรกรหรือสหกรณ์ สื่อออนไลน์ และเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 35.75 34.50 18.25 และ 13.50 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อ การเกษตร มีพื้นที่และจำนวนเกษตรกรในการกำกับดูแลค่อนข้างมาก จึงจำเป็นจะต้องให้ผู้นำชุมชนในพื้นที่เข้ามาช่วยเหลือในการกระจายข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินเชื่อ ซึ่งบางพื้นที่ผู้นำชุมชนไม่ให้ความสำคัญในการกระจายข้อมูลข่าวสาร หรือให้ข้อมูลข่าวสารคลาดเคลื่อน รวมถึงมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ แต่เกษตรกรหลายรายไม่ชำนาญในการใช้สื่อออนไลน์ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้

การชำระหนี้ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรตัวอย่างที่กู้ยืมเงินส่วนใหญ่ ทำการยื่นขอพักชำระหนี้ คิดเป็นร้อยละ 48.79 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด ซึ่ง ธ.ก.ส. แหล่งสินเชื่อหลักของเกษตรกร มีนโยบายให้เกษตรกรที่ไม่สามารถชำระหนี้ สามารถพักชำระหนี้ต้นเงินและดอกเบี้ยได้ ประกอบกับในช่วงเวลาที่ทำ การวิจัยเกษตรกรได้รับผลกระทบจากปัญหาการระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ลดลง ทำให้เกษตรกรหลายรายใช้แนวทางการพักชำระหนี้ ในขณะที่เกษตรกรที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด คิดเป็นร้อยละ 35.99 ของเกษตรกรตัวอย่างที่กู้ยืมเงิน กล่าวได้ว่า แม้ว่าเกษตรกรหลายรายจะไม่สามารถ ชำระหนี้ได้ตามกำหนด แต่ยังสามารถพักชำระหนี้ได้ ทำให้การชำระหนี้ในส่วนของเกษตรกรมีความ ยืดหยุ่นพอสมควร โดยเฉพาะจากการกู้ยืมจากแหล่งให้สินเชื่อหลักของเกษตรกร เช่น ธ.ก.ส.

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 ในส่วนของปัญหาในการเข้าถึงสินเชื่อ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัญหาในการเข้าถึงสินเชื่อจากการวิจัยเชิงปริมาณ และปัญหาในการเข้าถึงสินเชื่อจากการวิจัยเชิง คุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณจากการเก็บแบบสอบถาม พบว่า ในภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = 1.007) เมื่อพิจารณาถึงปัญหาในแต่ละเรื่อง พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ เกษตรกร ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินเชื่อไม่สมบูรณ์ มีปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = 2.45$, S.D. = 1.107) ลำดับถัด มาทั้งหมดมีปัญหาระดับน้อย คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง ($\bar{X} = 2.31$, S.D. = 1.198) มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 2.15$, S.D. = 1.134) และไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ได้ตามกำหนด ($\bar{X} = 2.14$, S.D. = 1.126) ตามลำดับ โดยในภาพรวมจะเห็นได้ว่า มีปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อในระดับน้อย สอดคล้องกับการ สัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อยที่ พบว่า ในภาพรวมปัญหามีค่อนข้างนอก ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง เกษตรกรได้รับข้อมูล

ปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกรจากการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการประชุมกลุ่มย่อยและการ สัมภาษณ์ สามารถสรุปประเด็นปัญหาออกเป็น 3 ประเด็น ประกอบด้วย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเงินทุน ไม่สมบูรณ์ หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอต่อปริมาณวงเงินสินเชื่อ และการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนหลาย แหล่งในเวลาเดียวกัน มีรายละเอียดดังนี้

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเงินทุนไม่สมบูรณ์ ซึ่งแม้ว่าหน่วยงานที่ให้บริการสินเชื่อ จะมี นโยบายในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้อง ครบถ้วน โปร่งใส และเท่าเทียมกัน แต่เกษตรกรหลาย รายยังไม่เข้าใจหลักเกณฑ์การให้สินเชื่อหรือเกิดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information) กล่าวคือ เกษตรกรไม่สามารถรับรู้ข้อมูลด้านสินเชื่อได้เท่ากันในทุกคน และเกษตรกรเอง

เมื่อเกิดข้อสงสัยจะไม่ทำการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการโดยตรง แต่เลือกที่จะสอบถามเพื่อนบ้านมากกว่า ซึ่งบางครั้งรายละเอียดบางอย่างเพื่อนบ้านก็ไม่ได้ทราบอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน โดยผู้ให้บริการสินเชื่อได้แก้ปัญหานี้โดยการให้เจ้าหน้าที่ที่ลงพื้นที่อธิบายหลักเกณฑ์ ชี้แจงรายละเอียดการขอสินเชื่อ ทำให้มีต้นทุนด้านเวลาในการทำงาน นอกจากนี้ แม้ว่าจะมีการให้กลุ่มผู้นำชุมชนช่วยเหลือในการกระจายข้อมูลข่าวสาร แต่เนื่องจากการส่งต่อข้อมูล ทำให้บางครั้งเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน โดยการที่ไม่สามารถทราบถึงข้อมูลข่าวสารที่สมบูรณ์นี้ ส่งผลให้เกษตรกรไม่ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน รวมถึงความยืดหยุ่นของหลักเกณฑ์ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการชำระหนี้ ทำให้เกษตรกรที่มีคุณสมบัติสามารถกู้ยืมเงินได้หลายรายเกิดความไม่มั่นใจว่าจะสามารถกู้ยืมเงินได้หรือไม่ และตัดสินใจไม่กู้ยืมเงิน หรือกู้ยืมเงินในปริมาณที่น้อยกว่าความต้องการของเกษตรกร กล่าวได้ว่า การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเงินกู้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก

หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอต่อปริมาณวงเงินสินเชื่อ แม้ว่าเกษตรกรหลายรายจะมีหลักทรัพย์การค้ำประกันเพื่อขอกู้เงิน แต่มูลค่าของหลักทรัพย์หรือการใช้บุคคลในการค้ำประกันนั้น ไม่เพียงพอต่อปริมาณวงเงินที่เกษตรกรต้องการ ส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อที่ได้รับไม่เพียงพอต่อความต้องการในการปรับปรุงหรือพัฒนาการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือน

การกู้เงินจากแหล่งสินเชื่อหลายแหล่งในเวลาเดียวกัน จากการที่เกษตรกรได้รับปริมาณสินเชื่อในจำนวนที่น้อยกว่าจำนวนที่ต้องการ ส่งผลให้เกษตรกรขอสินเชื่อจากแหล่งเงินทุนในช่องทางอื่นๆ ทำให้เกษตรกรก่อหนี้ไว้หลายแห่งในช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งจากสถาบันการเงินในระบบ และเงินกู้นอกระบบ ส่งผลต่อวินัยทางการเงินของเกษตรกรเอง ซึ่งแหล่งกู้เงินแต่ละแห่งจะมีกฎเกณฑ์ในการชำระหนี้แตกต่างกัน รวมทั้งมีความเข้มงวดมากกว่า ธ.ก.ส. ส่งผลให้เกษตรกรที่ขาดความสามารถในการบริหารจัดการเงิน มีปัญหาในการชำระหนี้

จากข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาของการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกร ประกอบด้วย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเงินทุนไม่สมบูรณ์ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง หลักทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอต่อปริมาณวงเงินสินเชื่อ และการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนหลายแหล่งในเวลาเดียวกัน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ข้อเสนอแนะในแก้ไขปัญหในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อของเกษตรกร เป็นข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรตัวอย่างให้คะแนนมากที่สุดในเรื่องการให้เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการให้สินเชื่ออย่างถูกต้อง มีความเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 1.008) รองลงมาได้แก่ ให้ความรู้การบริหารจัดการสินเชื่อแก่เกษตรกร มีความเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 1.018) สร้างวินัยให้เกษตรกรนำสินเชื่อไปใช้ตามวัตถุประสงค์ มีความเห็นระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 1.182) และให้เกษตรกรได้รับปริมาณสินเชื่อตามต้องการ มีความเห็นระดับเห็นด้วยน้อย ($\bar{X} = 2.42$, S.D. = 1.111)

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายและสรุปผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะและปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อของเกษตรกร

1.1 เกษตรกรไม่ใช้สินเชื่อตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินจะส่งผลต่อการผลิตทางการเกษตร และการเข้าถึงสินเชื่อในฤดูกาลต่อไป โดยเกษตรกรมีวัตถุประสงค์หลักในการกู้ยืมเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร แต่ยังคงมีเกษตรกรบางส่วนที่ไม่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถนำสินเชื่อที่ได้รับไปปรับปรุงการผลิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้โอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนลดลง อาจทำให้เกษตรกรไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ได้ตามกำหนด ส่งผลต่อพิจารณาให้สินเชื่อแก่เกษตรกรของหน่วยงานผู้ให้สินเชื่อสำหรับฤดูกาลเพาะปลูกถัดไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนายุส บุญทอง (2557) พบว่า การสร้างวินัยให้เกษตรกรนำสินเชื่อไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กู้ยืม จะสามารถทำให้ครัวเรือนเกษตรกรนำสินเชื่อไปลงทุนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตได้อย่างเหมาะสม

1.2 ปัญหาเกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้านสินเชื่อ รวมไปถึงทักษะในการบริหารจัดการสินเชื่อที่ไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้เกษตรกรมีโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อที่ไม่เท่าเทียมกัน จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ การที่เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินเชื่อได้อย่างสมบูรณ์ แม้ว่าจะได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีเกษตรกรที่ไม่เข้าใจข้อมูลที่ได้รับอย่างถูกต้อง บางรายไม่ได้รับข้อมูล ทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ขาดความรู้ ความเข้าใจในเงื่อนไข กฎเกณฑ์ การขอกู้ของสถาบันการเงิน ส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศินันท์ ศาสตรสาร และกอบชัย เมฆดี (2564) พบว่า การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเงื่อนไขของการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน เป็นประเด็นสำคัญในการทำให้เกิดปัญหาในการเข้าถึงสินเชื่อ รวมถึงปานแก้วตา ลัคนาวานิช และวิลาวัลย์ ดึงไตรภพ (2561) พบว่า เกษตรกรมีความรู้และทักษะทางการเงินในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรจะทราบข้อมูลทางการเงินที่ไม่ซับซ้อน แต่หากประเด็นเริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้น เกษตรกรจะมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ทำให้มีปัญหาในการเข้าถึงสินเชื่อ กล่าวได้ว่า เกษตรกรที่มีทักษะความรู้และทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเงินมากกว่า จะมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และมีการบริหารจัดการด้านการเงินได้ดีกว่าเกษตรกรที่ขาดความรู้ หรือมีความรู้ที่ไม่สมบูรณ์

1.3 ปัญหาหลักทรัพยากรจำเป็นไม่เพียงพอ ทำให้การได้รับปริมาณสินเชื่อไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ซึ่งส่งผลต่อกิจกรรมการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกร จากการวิจัย พบว่า แม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะสามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ทั้งหมด รวมถึงมีปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อในระดับน้อย แต่เกษตรกรยังคงประสบปัญหาการได้รับปริมาณสินเชื่อที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งมีหลักค้ำประกันเงินกู้ไม่เพียงพอต่อวงเงินที่เกษตรกรต้องการ สอดคล้องกับการวิจัยของ ธนายุส บุญทอง (2557) ซึ่งพบว่า หากครัวเรือนเกษตรกรไม่สามารถได้รับสินเชื่ออย่างเพียงพอต่อความต้องการ จะส่งผลให้ผลิตภาพการผลิตของครัวเรือนเกษตรกรลดลง ในขณะที่หากเกษตรกรได้สินเชื่อเพียงพอต่อความต้องการ จะส่งผลให้ผลิตภาพการผลิตของครัวเรือนเกษตรกร รวมถึงการศึกษาของ พรวิภา พรมจีน และวิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย (2558) พบว่า การให้สินเชื่อส่งผลให้ศักยภาพของเกษตรกรเพิ่มขึ้น กล่าวได้ว่า การได้รับปริมาณสินเชื่อที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร ซึ่งจะ使得เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.4 ปัญหาการที่เกษตรกรกู้ยืมเงินจากหลายแหล่งในเวลาเดียวกัน ส่งผลให้เกษตรกรมีปัญหาในการบริหารจัดการด้านการเงิน สอดคล้องกับ การศึกษาของพรวิภา พรหมจีน และวิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย (2558) ซึ่งพบว่าเกษตรกรกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนอื่นๆ โดยเฉพาะสินเชื่อในระบบ ซึ่งสินเชื่อระบบมีดอกเบี้ยสูงกว่าแหล่งกู้ยืมอื่นๆ จะทำให้เกษตรกรใช้เงินที่กู้ยืมมาได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ และมีโอกาสน้อยในการชำระหนี้ รวมทั้งมีผลกระทบทางลบต่อการเพิ่มศักยภาพในการควบคุมด้านการเงิน และการเข้าถึงทรัพยากร

2. แนวทางในการแก้ไขปัญหาในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อของเกษตรกร

จากการอภิปรายผลในข้างต้น สามารถนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อของเกษตรกรได้ดังนี้

2.1 พัฒนาช่องทางการสื่อสารข้อมูลด้านสินเชื่อให้แก่เกษตรกรให้ทั่วถึง รวมทั้งพัฒนาเนื้อหาข้อมูลข่าวสารด้านสินเชื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น รวมถึงการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงสินเชื่อการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 พัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินกู้ของเกษตรกร จะทำให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการสินเชื่อที่ได้รับ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถชำระคืนเงินกู้ได้ตามกำหนด ไม่ส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงสินเชื่อในระยะยาว

2.3 สร้างวินัยให้เกษตรกรนำสินเชื่อที่ได้รับไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ โดยเฉพาะการนำไปใช้เพื่อพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร จะทำให้สามารถพัฒนาการผลิตทางการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดปัญหาในการชำระคืนเงินกู้

2.4 ส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถได้รับสินเชื่อได้อย่างเพียงพอต่อการนำไปพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร โดยอาจปรับกฎเกณฑ์ในการใช้หลักทรัพย์ หรือบุคคลในการค้ำประกันเงินกู้ เช่น การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อให้สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ เป็นต้น

2.5 ส่งเสริมให้เกษตรกรกู้เงินจากแหล่งเดียว หรือไม่มากเกินไปเกินความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงิน รวมทั้งการชำระหนี้ของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินเชื่อของเกษตรกร รวมไปถึงความรู้ความเข้าใจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินเชื่อ และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการเข้าถึงสินเชื่อ
2. ศึกษาเกี่ยวกับความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเงินของเกษตรกร

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยแนวทางการลดปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม ข้อมูลข่าวสาร และแหล่งเงิน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในภาคเกษตร โดยใช้งบประมาณของสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คณะผู้วิจัยจึงขอขอบคุณแหล่งงบประมาณงานวิจัย รวมถึงเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่ให้ความช่วยเหลือและอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ปิมพ์ อรรถเจตน์. (2565). แนวทางลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนเกษตรไทยหลังวิกฤตโควิด 19. *วารสารทหารพัฒนา*, 46(1). 47 – 58.
- ธนายุส บุญทอง. (2557). ผลของการเข้าถึงสินเชื่อได้อย่างเพียงพอ ต่อผลผลิตทางการผลิตของครัวเรือนเกษตรไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรวิภา พรหมจีน และวิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย. (2558). อิทธิพลของสินเชื่อเกษตรต่อการเสริมสร้างศักยภาพของแม่บ้านเกษตรกร. *วิทยสารเกษตรศาสตร์ (สาขาสังคมศาสตร์)*, 36(3). 448-464.
- ปานแก้วตา ลัคนาวานิช และวิลาวัณย์ ดึงไตรภพ. (2561). ทักษะทางการเงินของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองในเขตลุ่มน้ำปากพนัง. *วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 7. 111-129.
- ศศิพันธ์ ศาสตร์สาระ และกอบชัย เมฆดี. (2564). การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(3). 298-313.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2563. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรของบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด

Recruitment and Selection Process of Personnel of Central Pattana Company Khon Kaen Co., Ltd.

ธนาวิช ภูธรธนาพันธ์

Thanawis Phuthorntananan

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Humanities and Social Science, Khon Kaen University

Corresponding Author, Email: thanawis.ph@kkumail.com

Received 03/10/2022 | Revised 17/03/2023 | Accepted 18/03/2023

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรและวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลของแผนกบริหารทุนมนุษย์ บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. กระบวนการ สรรหาและคัดเลือกบุคลากรมีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร คือ คุณสมบัติผู้สมัคร ความเหมาะสมกับตำแหน่ง ทักษะทัศนคติ 2. จุดแข็งของการสรรหาและคัดเลือก คือ มีระบบการสรรหาและคัดเลือกที่มีกระบวนการชัดเจนตามระบบโดยเกณฑ์การพิจารณาการคัดเลือกเพื่อสัมภาษณ์นั้นจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องไปกับตำแหน่งงาน 3. จุดอ่อนของการสรรหาและคัดเลือก คือ สถานที่สัมภาษณ์ไม่เพียงพอ กระบวนการในการดำเนินการรับสมัครล่าช้า และใช้ระยะเวลานาน 4. โอกาสของการสรรหาและคัดเลือก คือ ชื่อเสียงองค์กรและช่องทางการสรรหาและกระบวนการคัดเลือกที่มีความหลากหลาย 5. อุปสรรคของการสรรหาและคัดเลือกบุคคล คือ คุณสมบัติของผู้สมัครไม่ตรงกับตำแหน่งงาน

คำสำคัญ: กระบวนการสรรหา; การคัดเลือกบุคลากร; บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด

Abstract

The objectives of this research were to study the process of recruiting and selecting personnel and analyze strengths, weaknesses, opportunities, and obstacles in recruiting and selecting personnel for the Human Capital Management Department, Central Pattana Khon Kaen Company Limited. It was qualitative research. Five informants were specifically

selected. The research tool was an in-depth interview that analyzed the content analysis. It was found that: 1. The recruitment and selection process has established criteria for consideration, namely applicant qualifications, suitability for the position, skill, and attitude. 2. The strength of recruiting and selection is that there is a clear recruiting and selection process according to the system. The selection criteria for the interview must be appropriate and consistent with the position. 3. The weakness of recruiting and selection is that the interview location is not enough. The process for processing the application is delayed and takes a long time. 4. Recruitment and selection opportunities are based on corporate reputation and diverse recruiting channels and selection processes. 5. Obstacles to recruiting and selecting people are that the applicant's qualifications do not match the job title.

Keywords: Recruitment Process; Personnel Selection; Central Pattana Khon Kaen Company Limited

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันประสบปัญหาเศรษฐกิจที่เป็นผลพวงมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส (COVID-19) ส่งผลให้หลาย ๆ บริษัทต่างพากันปิดตัวลง และอีกหลายบริษัทก็มีการปรับลดจำนวนพนักงานลง อีกทั้งจำนวนเด็กจบใหม่ในแต่ละปีก็เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดภาวะที่คนในสังคมต่างแย่งชิงงานเพื่อดำรงชีพ ส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ตัวองค์กรสามารถอยู่รอดและสามารถเจริญเติบโตได้ต่อไป ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาอย่างรวดเร็วนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จำนวนมากซึ่งสาเหตุสำคัญเนื่องมาจากการที่หน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ ทฤษฎีการบริหารที่รู้จักกันโดยทั่วไป อันประกอบด้วย 4 M คือ คน (man) เงิน (money) วัสดุอุปกรณ์ (material) และการจัดการ (management) เป็นที่ยอมรับกันอย่างเป็นสากลว่า คนเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่ทรงคุณค่ามากที่สุดขององค์กร องค์กรใดที่สามารถได้บุคลากรมาพัฒนา และธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติที่เหมาะสม องค์กรนั้นย่อมมีศักยภาพที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สุรเดช ปานาทกุล, 2555: 113)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ทฤษฎีการมนุษย์ภายในองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนให้้องค์การประสบความสำเร็จ แต่เงื่อนไขสำคัญที่ผู้บริหารขององค์กรต้องคำนึงถึง นั่นก็คือจะหาอย่างไรให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ บุคลิกภาพ และคุณสมบัติที่เหมาะสมกับองค์กร คำตอบจึงอยู่ที่การสรรหาและการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร ซึ่งถือเป็นกระบวนการสำคัญในการกลั่นกรองบุคคลเข้าสู่องค์กร คุณสมบัติอันสำคัญยิ่งประการหนึ่งขององค์กรสมัยใหม่ นั่นก็คือ องค์กรที่ให้ความสนใจ และความสำคัญกับเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจัง ดังนั้นสิ่งสำคัญที่จะทำให้องค์การสามารถอยู่รอดได้ในสภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน คือ การแสวงหาบุคลากรที่เหมาะสมให้เข้ามาทำงานในองค์กร (สุซานุช พันธนิยะและพฤษ พยวณแหล, 2564: 22)

ภารกิจที่ทำนายขององค์กรในยุคปัจจุบันก็คือ การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกุญแจสำคัญ คือ การใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อย่างไรก็ตามการที่จะทำเช่นนั้นได้ ย่อมต้องอาศัยการสรรหาและการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพและมีขีดความสามารถหรือสมรรถนะที่เหมาะสมเป็นพลังผลักดันที่สำคัญ หากสรรหาและคัดเลือกบุคคลไร้ประสิทธิภาพ ก็ย่อมส่งผลเสียต่อการดำเนินงานขององค์กร (ศยามินทร์ จันทะศักดิ์, 2564: 34) ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในปัจจุบันทำให้การได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรทำได้ยากกว่าในอดีตที่ผ่านมา (จิระพงศ์ เรืองขุน, 2556: 194)

บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด เป็นองค์กรภาคเอกชน ที่บริหารจัดการศูนย์การค้า เซ็นทรัลพลาซา ขอนแก่น แหล่งรวบรวมการช้อปปิ้งที่ครบวงจร หรือเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็น Center of Life โดยบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด อยู่ภายใต้การบริหารของ บริษัท เซ็นทรัล พัฒนา จำกัด (มหาชน) บริษัทผู้นำในการพัฒนา อสังหาริมทรัพย์เพื่อการค้าปลีกที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในประเทศไทย

บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) ยึดหลักบรรษัทภิบาลในการดูแลบุคลากร เพื่อให้ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม และสามารถแข่งขันได้กับตลาดแรงงานทั่วไป โดยความแตกต่างทางเพศสภาพเชื้อชาติ และความหลากหลายทางร่างกายไม่ส่งผลต่อการกำหนดค่าตอบแทนและการเลื่อนตำแหน่งของบุคลากร อีกทั้งยังเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากร และให้สิทธิเสรีภาพบุคลากรในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ร่วมกันตามแนวทางปฏิบัติของการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทฯ แสดงให้เห็นถึงการเอาใจใส่บุคลากรตั้งแต่กระบวนการสรรหาและคัดเลือก เพื่อหาบุคลากรที่เหมาะสมกับงาน และเหมาะสมต่อวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อเป็นการรักษาบุคลากรให้บุคลากรพร้อมที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพและได้รับผลงานที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่จะตอบสนองต่อความต้องการสร้างกิจการที่ดีของ บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลของแผนกบริหารทุนมนุษย์ บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปสู่การพัฒนากระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลของแผนกบริหารทุนมนุษย์ บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลของแผนกบริหารทุนมนุษย์ บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูล คือ บุคลากรของบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด โดยทำการคัดเลือกแบบเจาะจง มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) ตำแหน่งงานเกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 2) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการบุคคลจำนวนไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) เป็นผู้มีหน้าที่

เกี่ยวข้องและร่วมสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน 4) มีความยินยอมในการให้ข้อมูล รวมจำนวน 5 คนโดยเป็นประชากรทั้งหมดที่อยู่ในแผนกบริหารทุนมนุษย์ บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลเป็นภาพรวม โดยไม่ระบุชื่อและนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้วิจัยกำหนดจำนวนข้อคำถาม ประโยคคำถาม และการเรียงลำดับคำถามที่แน่นอนตายตัว ทั้งนี้คำถามสำหรับการสัมภาษณ์พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยของศยามินทร์ จันทะคัด (2564) เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบคุณภาพโดยใช้การคำนวณด้วยตรรกะความตรงตามเนื้อหา (CVI) ซึ่งจะให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาและประเมินว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีความชัดเจนและสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และเมื่อนำข้อคำถามทุกข้อมารวมกันแล้วครอบคลุมทุกองค์ประกอบของแนวคิดนั้นได้ค่า CVI เท่ากับ 1.00

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็น จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็นโดยใช้วิธีการตีความตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อสรุปผลการวิจัยแยกเป็นประเด็น ๆ เรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

1. กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรของบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด เป็นการดำเนินการตามระเบียบของบริษัท โดยมีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรของ บริษัท เซ็นทรัลพัฒนาขอนแก่น จำกัด คือ 1) บริษัทกำหนดคุณสมบัติที่ต้องการ มีความเหมาะสม รอบคอบ และโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ 2) มีการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์จัดหางาน (<https://th.jobsdb.com/th/th>) โซเชียลมีเดีย ได้แก่ Facebook และ LinkedIn เพื่อกระจายข่าวสารการรับสมัครเพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย 3) กระบวนการสรรหาและคัดเลือกเป็นไปอย่างเหมาะสม และมีความสอดคล้องและตรงกับคุณสมบัติที่ บริษัทกำหนดมาเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่ตรงตามคุณสมบัติที่ระบุไว้ 4) มีกระบวนการค้นหาบุคลากรที่มีทัศนคติที่ดี มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ และต้องสามารถรับแรงกดดันในการทำงานได้ 5) ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีทั้งในภาษาไทย และภาษาอังกฤษ มีความรู้ในเรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมสำนักงานในระดับที่ดี ดังที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า “กระบวนการในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลของแผนกบริหารทุนมนุษย์ ในปัจจุบัน เกณฑ์การพิจารณานั้นมีความโปร่งใส สามารถวัดผลได้จริง เกณฑ์แต่ละข้อจะต้องสอดคล้องกับตำแหน่งงานที่ได้ประกาศรับสมัคร และตรงตามความต้องการของบริษัทอีกทั้งยังมีการนำเกณฑ์การพิจารณาในการสรรหา และคัดเลือกบุคคลของแผนกบริหารทุนมนุษย์ตรงตามมาตรฐานการสรรหาซึ่งระบุคุณสมบัติ ขอบเขตการทำงาน ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ รวมถึงโครงสร้างของการบริหารงาน ในแต่ละตำแหน่ง มาเป็นแนวทางในการสรรหา เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่ตรงตามคุณสมบัติที่ระบุเอาไว้ ” (การสัมภาษณ์บุคคล, 1 กันยายน 2565)

2. จุดแข็งของการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร คือ 1) มีระบบการสรรหาและคัดเลือกที่มีชัดเจน โดยเกณฑ์การพิจารณาการคัดเลือกเพื่อสัมภาษณ์นั้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องไปกับตำแหน่งงานนั้น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่ตรงกับตำแหน่งงาน 2) หัวหน้าแผนกบริหารทุนมนุษย์ และหัวหน้างานโดยตรง

จะเป็นผู้ที่สัมภาษณ์เพื่อให้การสรรหาและคัดเลือกมีความโปร่งใส 3) มีการนำคำพรรณนาลักษณะงาน JD (Job Description) มาเป็นเครื่องมือในการสรรหาและคัดเลือก ซึ่งมีความเป็นมาตรฐานรัดกุมทุกขั้นตอน ถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้ 4) ผู้สมัครทุกคนจะต้องผ่านการทดสอบความสามารถทางด้านทักษะคอมพิวเตอร์และหากเป็นตำแหน่งที่เกี่ยวกับงานระบบ ต้องมีการทดสอบความรู้ด้านงานระบบเป็นการสอบที่รวมความรู้ด้านงานระบบต่าง ๆ เพื่อวัดความรู้และความสามารถตามที่ผู้สมัครได้ระบุเอาไว้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นว่า “จุดแข็งของการสรรหาและคัดเลือกบุคคลของแผนกบริหารทุนมนุษย์ ในการสัมภาษณ์จะมีผู้เข้าสัมภาษณ์จะมีกรรมการผู้เข้าสัมภาษณ์ทั้งหมด 2 คน ได้แก่ 1) หัวหน้าแผนกบริหารทุนมนุษย์ และ 2) หัวหน้าแผนกนั้น ๆ ที่ได้เปิดรับสมัครพนักงาน เพื่อให้การสรรหาและคัดเลือกมีความโปร่งใส เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้” (การสัมภาษณ์บุคคล, 1 กันยายน 2565)

3. จุดอ่อนของการสรรหาและคัดเลือกบุคคลากร คือ 1) ไม่มีสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการสัมภาษณ์ 2) กระบวนการในการดำเนินการรับสมัครและการทำสัญญาว่าจ้างมีความล่าช้าและใช้ระยะเวลานาน 3) มีการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงาน อาจได้บุคคลที่ไม่มีความรู้ความสามารถตรงตามตำแหน่ง 4) ค่าตอบแทนแต่ละตำแหน่งขององค์กรนี้น้อยกว่าตำแหน่งเดียวกันในบริษัทอื่น ๆ จึงไม่ดึงดูดใจให้คนเข้ามาสมัคร และไม่ดึงดูดใจให้พนักงานอยู่กับบริษัท 5) บุคลากรในการสรรหาและคัดเลือกมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการบริหารการทำงาน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า “กระบวนการในการดำเนินการรับสมัครล่าช้าและใช้ระยะเวลานาน เนื่องจากตัวผู้สมัครอ่านประกาศรับสมัครไม่ละเอียด และเตรียมเอกสารที่นำมาสมัครไม่ครบ ทำให้เสียเวลาในการยื่นเอกสารสมัครงานใหม่ อีกทั้งระยะเวลาในการสอบ และสัมภาษณ์นั้นใช้เวลาอย่างน้อย ๆ ประมาณ 3-4 ชั่วโมง ทำให้ในบางครั้งผู้สมัครไม่ได้เผื่อเวลาเอาไว้ จนส่งผลเสียต่อการสัมภาษณ์ ทำให้การสัมภาษณ์นั้นต้องถูกเลื่อนเวลาออกไป” (การสัมภาษณ์บุคคล, 1 กันยายน 2565)

4. โอกาสของการสรรหาและคัดเลือกบุคคลากร คือ 1) ภาพลักษณ์และขนาดขององค์กร เนื่องจากเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก จึงได้รับความสนใจเป็นพิเศษในการสมัครเข้าทำงาน เมื่อเทียบกับองค์กรอื่น ๆ 2) องค์กรมีการเพิ่มช่องทางในการกระจายข่าวสารการสมัครงาน และการประชาสัมพันธ์ที่หลายหลายมากยิ่งขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้ทราบข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและทั่วถึง 3) องค์กรสามารถออกแบบและพัฒนาระบบการรับสมัครงานออนไลน์ ให้มีความสะดวก มีประสิทธิภาพ และมีความเสถียรภาพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการสมัครงานของผู้ที่สนใจได้เป็นอย่างดี 4) การสรรหาบุคลากรเชิงรุกด้วยการพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถขึ้นมาจากการศึกษาฝึกประสบการณ์ระหว่างภาคการศึกษาของนักศึกษา เพื่อให้สามารถต่อยอดไปสู่การจ้างงานในอนาคต สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า “เริ่มมีการรับสมัครงานทางออนไลน์ ทำให้การสรรหาบุคคลที่หน่วยงานต้องการ มีโอกาสที่จะได้บุคคลที่ตรงตามสายงานมาทำงานมากขึ้นกว่าการ Walk-in เข้ามาสมัคร และถือเป็นการเปิดโอกาสให้ตัวองค์กรสามารถออกแบบและพัฒนาระบบการรับสมัครงานออนไลน์ ให้มีความสะดวก มีประสิทธิภาพ และมีความเสถียรภาพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการสมัครงานของผู้ที่สนใจได้เป็นอย่างดี” (การสัมภาษณ์บุคคล, 1 กันยายน 2565)

5. อุปสรรคของการสรรหาและคัดเลือกบุคคลากร คือ ผู้สมัครมีความรู้และความสามารถจริงไม่ตรงตามวุฒิการศึกษา และมีประวัติการทำงานที่ไม่ดีมาก่อน สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า “เมื่อทำการตรวจเช็คประวัติการทำงานย้อนหลังแล้วตรวจพบประวัติที่ไม่ดีในการทำงาน ยกตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนงานบ่อย ๆ จากสาเหตุที่ไม่จำเป็น เป็นบุคคลที่มีประวัติการทุจริต หรือเป็นบุคคลที่มีประวัติอาชญากรรมมาก่อน เป็นต้น” (การสัมภาษณ์บุคคล, 1 กันยายน 2565)

อภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรของบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา ขอนแก่น จำกัด เป็นการดำเนินการตามระเบียบของบริษัท โดยมีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณา คือ 1) คุณสมบัติที่ต้องการ 2) มีการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์จัดหางาน โซเชียลมีเดีย เพื่อกระจายข่าวสารการรับสมัคร 3) กระบวนการสรรหาและคัดเลือกเป็นไปอย่างเหมาะสม และมีความสอดคล้องและตรงกับคุณสมบัติที่บริษัทกำหนดมา 4) มีกระบวนการค้นหาบุคลากรที่มีทัศนคติที่ดี มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ และต้องสามารถรับแรงกดดันในการทำงานได้ สอดคล้องกับ สุนันทา เลาหันนท์ (2542: 125-129) ที่ระบุว่ากระบวนการสรรหา มีการสรรหาตามวิธีที่กำหนดไว้ เช่น ปิดประกาศตำแหน่งงานว่าง การรับสมัครเข้าสอบแข่งขัน การโฆษณาทางสื่อมวลชน การส่งเจ้าหน้าที่ไปติดต่อกับสถาบันการศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อจูงใจให้ผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการมาสมัครให้มากที่สุด องค์กรจะได้คัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมที่สุดไว้ทำงานกับองค์กร โดยพิจารณาคุณลักษณะ คุณสมบัติให้ตรงกับตำแหน่งงาน สอดคล้องกับ อัครกิตติ พัฒนสัมพันธ์ (2563) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการคนเก่งของพนักงานคนไทยในบริษัทญี่ปุ่นแห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ชลบุรี ผลการวิจัยสะท้อนว่า ในการสรรหาแหล่งพนักงานที่เก่ง และดีที่จะเข้ามาทำงานในบริษัทนั้น ต้องเป็นพนักงานที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในตัวเองที่ตรงกับตำแหน่งงานที่บริษัทสรรหา โดยมีบุคลิกภาพ ทัศนคติ สไตล์การทำงานที่เหมาะสม และเข้ากับวัฒนธรรมองค์กรของบริษัทได้ นอกจากนี้กระบวนการสรรหาและคัดเลือกของบริษัทยังมีความเป็นระบบ มีการวางแผน วิเคราะห์อัตรากำลัง สอดคล้องกับ นิภาพรรณ เจนสันติกุล (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมพบว่า การสรรหาและการคัดเลือกเป็นระบบเปิด มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมมีการดำเนินการสำรวจ/วิเคราะห์อัตรากำลังในช่วงระยะเวลา 5 ปี และวางแผนเพื่อรองรับอัตรากำลังแทนอาจารย์ที่เกษียณอายุลาศึกษาต่อหรือลาออก

2. จุดแข็งของการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร คือ มีระบบการสรรหาและคัดเลือกที่มีกระบวนการชัดเจน ตามระบบโดยเกณฑ์การพิจารณาการคัดเลือกเพื่อสัมภาษณ์นั้นจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องไปกับตำแหน่งงาน สอดคล้องกับศุภกานต์ กุลเจริญ (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องจริยธรรมในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย จังหวัดสมุทรปราการ ที่ระบุว่าในการดำเนินการสรรหาและคัดเลือกเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องยึดมั่นและยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และมีการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นสำคัญ ข้อเสนอแนะของการวิจัย 1) ควรมีการคัดสรรแต่งตั้งผู้ที่มีหน้าที่ในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในตำแหน่งนั้น ๆ โดยตรง 2) ควรมีการคัดสรรแต่งตั้งผู้ที่มีหน้าที่ในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีจริยธรรมในตน 3) ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์การรับสมัครให้มากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงการสรรหาและคัดเลือกในวงกว้าง 4) ในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรควรนำจริยธรรมมาใช้เป็นเกณฑ์ในการสรรหาและคัดเลือกด้วย เพราะจะทำให้ได้บุคลากรที่มีคุณธรรมจริยธรรมเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร และสอดคล้องกับ สุพิชชา อุ่มมี (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสรรหาพนักงานร้านสะดวกซื้อในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ บริษัทซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) กระบวนการสรรหาพนักงานร้านสะดวกซื้อ

พบว่า บริษัทมีกระบวนการ สรรหาบุคคลให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ภารกิจขององค์กร โดยมีการกำหนด ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับงาน กำหนดคุณลักษณะของบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่งกำหนดลักษณะเฉพาะของ ผู้ปฏิบัติงานและด้วยสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้วิธีการสรรหาปรับเปลี่ยนไปเป็นแบบออนไลน์เป็น Social Media Recruiting การสรรหาทรัพยากรมนุษย์ผ่าน Social Media เป็นการสรรหาผ่าน Facebook, LinkedIn, Line Jobs เป็นต้น

3. จุดอ่อนของการสรรหาและคัดเลือก คือ สถานที่สัมภาษณ์ไม่เพียงพอ กระบวนการในการ ดำเนินการรับสมัครล่าช้า และใช้ระยะเวลานาน สอดคล้องกับศยามินทร์ จันทะคัด (2564) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลของแผนกบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่นที่ระบุจุดอ่อนของการสรรหาและคัดเลือกบุคคล คือ กระบวนการในการ ดำเนินการรับสมัครล่าช้า และใช้ระยะเวลานาน

4. โอกาสของการสรรหาและคัดเลือก คือ ชื่อเสียงขององค์กรและช่องทางการ สรรหาและ กระบวนการคัดเลือกที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับแนวคิดและวิธีการสรรหาและคัดเลือกของศูนย์สรรหาและเลือกสรร สำนักงาน ก.พ. (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กรณีศึกษาเทคนิคการสรรหาเชิงรุก กรณี ตัวอย่างทั้ง 10 ตัวอย่างที่น่าเสนอ โดยกรณีตัวอย่างธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ระบุว่าการเพื่อน แนะนำเพื่อน (Referral Program) มักใช้กับตำแหน่งงานที่หายาก โดยมีการประกาศกับพนักงานปัจจุบัน ว่าถ้าหากสามารถแนะนำผู้สมัครให้เข้ามาสมัครงานได้จนกระทั่งได้รับการบรรจุเป็นพนักงาน พนักงานที่เป็นผู้แนะนำจะได้รับรางวัลจากการแนะนำโดย ธปท. เชื่อว่า ความสำเร็จในการสรรหาเกิดจาก “ภาพลักษณ์องค์กรที่ดี ลักษณะงานที่น่าสนใจ และค่าตอบแทนที่แข่งขันได้” ซึ่งจะช่วยให้ ธปท. ได้กลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพ และมีความได้เปรียบในการสรรหาคัดเลือก

5. อุปสรรคของการสรรหาและคัดเลือก คือ คุณสมบัติของผู้สมัครไม่ตรงกับตำแหน่งงาน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2559) ที่กล่าวว่า การสรรหาและเลือกสรร กำลังคนคุณภาพหรือ “คนที่ใช่” นอกจากต้องคำนึงและประเมิน ความสามารถและผลการปฏิบัติงานใน “ปัจจุบัน” แล้ว “ศักยภาพ” ก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งขาดไม่ได้ในการสรรหาและเลือกสรรคนที่ใช่ เนื่องจากกระบวนการบริหารกำลังคนคุณภาพมีความเกี่ยวข้องกันอย่างแยกกันไม่ได้กับการวางแผนสืบทอดตำแหน่ง (Succession Planning) เพื่อเตรียมการพัฒนาและสร้างผู้นำองค์กรสำหรับอนาคตในปัจจุบันมีเครื่องมือการสรรหาและเลือกสรร 9 Box Grid Matrix คือ เครื่องมือการวัดและประเมิน talent ทั้งความสามารถในการปฏิบัติงานในปัจจุบันและศักยภาพโดยมีระดับการวัด 3 ระดับคือต่ำกลางและสูง สำหรับในส่วนของบริษัท เพื่อจัดอุปสรรคในการสรรหาและคัดเลือก ทางบริษัทมีการดำเนินงานโดยมีการ ตรวจสอบคุณสมบัติและประวัติย้อนหลัง การทดสอบความรู้และทักษะ และพิจารณาการตอบคำถามในการสัมภาษณ์ประกอบกันเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างรอบด้าน

ดังนั้นการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร ทางบริษัทจึงเน้นการออกแบบเครื่องมือ ต่าง ๆ สำหรับการคัดเลือก เพื่อคัดกรองผู้สมัครที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานตรงกับตำแหน่งงาน เช่น แบบทดสอบความสามารถทั่วไป แบบทดสอบความรู้ความสามารถในงาน การทดสอบภาคปฏิบัติ รวมถึงการสัมภาษณ์ที่เน้นผลงาน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ องค์ความรู้ด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรโดยคำนึงถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและความแตกต่างของวัยและความหลากหลายของบุคลากร เพื่อให้วิธีการสรรหาและคัดเลือกสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานจะต้องมีการปรับรูปแบบการสรรหาและคัดเลือกให้เข้าถึงง่ายและมีรูปแบบที่น่าสนใจ สอดคล้องกับเงื่อนไขเรชันวายและการคัดเลือกควรสะท้อนให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา และมีคุณลักษณะที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ

1.1 ด้านเทคโนโลยีการสรรหาบุคลากร หน่วยงานควรมีการจัดสรรงบประมาณและวางระบบเทคโนโลยีการสรรหาบุคลากรและการคัดเลือกบุคลากร โดยเป็นระบบที่สามารถทำการทดสอบศักยภาพผ่านความจริงเสมือน การใช้ AI เพื่อประเมินทักษะ การจัดการเวลาการทำงาน และแพลตฟอร์มการสัมภาษณ์

1.2 ด้านบุคลากร หน่วยงานควรมีการกำหนดแผนการพัฒนาตนเองในด้านการใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการทำงานของบุคลากรในแต่ละระดับอย่างชัดเจนเพื่อรองรับระบบเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการทำงานระยะไกลและการจ้างลูกจ้างชั่วคราว(Contingency workforce)

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการขับเคลื่อนวัฒนธรรมองค์กรที่มีคนเป็นศูนย์กลาง โดยปรับโครงสร้างการทำงานใหม่ให้เป็นรูปแบบการทำงานที่ผสมผสานการทำงานจากสถานประกอบการและการทำงานทางไกล

เอกสารอ้างอิง

- จิระพงศ์ เรืองกุล. (2556). การเปลี่ยนแปลงองค์การ: แนวคิด กระบวนการ และบทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์. วารสารปัญญาภิวัฒน์. 5 (1), 194-203.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2559). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 35 (6), 116-126.
- ศยามินทร์ จันทะคัด (2564). กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลของแผนกบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น. วารสารการบริหารการศึกษา มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 1 (2), 32-40.
- ศุภกานต์ กุลเจริญ. (2562). จริยธรรมในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย จังหวัดสมุทรปราการ. โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศูนย์สรรหาและเลือกสรร สำนักงาน ก.พ. (2558). กรณีศึกษาเทคนิคการสรรหาเชิงรุก. โครงการสรรหาเชิงรุก ศูนย์สรรหาและเลือกสรร (ศสล.) กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2559). การสรรหาและเลือกสรรข้าราชการ คู่มือ เพื่อเข้าสู่ระบบข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูง. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.
- สุชานุช พันธนียะและพดุม ยวนแหล. (2564). นวัตกรรมการสรรหาคนที่ “ใช่”: กระแสโลกและความท้าทายของราชการไทย. *Journal of Administrative and Management Innovation*. 9 (1), 22-34.
- สุนันทา เลานันท์. (2542). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สุพิชชา อุ่มมี. (2565). การสรรหาพนักงานร้านสะดวกซื้อในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ บริษัทซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน). *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร. วิทยาเขตอีสาน*. 3 (1), 29-39.
- สุรเดช ปนาทกุล. (2555). การบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อการแข่งขันในทศวรรษหน้า. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*. 4 (1), 112-122.
- อัครกิตติ์ พัฒนสัมพันธ์. (2563). การบริหารจัดการคนเก่งของพนักงานคนไทยในบริษัทญี่ปุ่นแห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ชลบุรี. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*. 6 (1), 81-95.

การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. 2560 : ทศนะและข้อเสนอแนะ

The Establishment of Political Party Branches under the Organic Act on
Political Parties B.E. 2560 : Opinions and Recommendations

อเนก สุขดี

anek sookdee

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Faculty of Social Sciences and Local

Development, Pibulsongkram Rajabhat University

Email address: anek.s@psru.ac.th

Received 14/01/2023 | Revised 22/03/2023 | Accepted 23/03/2023

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง 2) ศึกษาปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง 3) ศึกษาข้อเสนอแนะการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 โดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็กและเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งรวมทั้งสิ้น 28 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดตั้งสาขาพรรคส่วนใหญ่ริเริ่มจากกลุ่มคนในพรรคการเมืองที่มีความมุ่งหวังทางด้านการเมือง โดยใช้วิธีติดต่อประสานงานกับกลุ่มคนที่รู้จักกัน ทั้งนี้ การจัดตั้งสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่จะราบรื่นกว่าการจัดตั้งสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็ก เนื่องจากมีงบประมาณสนับสนุนและมีฐานสมาชิกเดิมอยู่ในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองขนาดใหญ่และพรรคการเมืองขนาดกลางแม้จะมีจำนวนสมาชิกมากแต่ก็จะจัดตั้งสาขาพรรคเพียง 4 สาขาเพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ตรงกันข้ามกับพรรคการเมืองขนาดเล็กที่มีการจัดตั้งสาขาพรรคจำนวนมากว่า 2) สาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็กประสบปัญหา อุปสรรคด้านบทบัญญัติของกฎหมายเหมือนกัน แต่ที่ต่างกันก็คือ ด้านงบประมาณและบุคลากร 3) ข้อเสนอแนะคือ รัฐและพรรคสำนักงานใหญ่ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งสาขาพรรคและควรให้คณะกรรมการสาขาพรรคมีเงินเดือนประจำรวมทั้งสาขาพรรค

ต้องทำความเข้าใจกับผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกพรรคให้เข้าใจเจตนารมณ์และสาระสำคัญของกฎหมายให้ชัดเจน

คำสำคัญ: การจัดตั้ง, สาขาพรรคการเมือง, พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

Abstract

The objectives of this research were to 1) Study the establishment of political party branches 2) Study the problems and obstacles in the establishment of political party branches 3) Study the recommendations for the establishment of political party branches under the Organic Act on Political Parties B.E. 2560. This research was based on documents and interviews and a qualitative research. The sample group was representatives of the political parties of large political parties medium and small political parties and the Central Election Commission and officials Provincial Election Commission totaling 28 people by selecting a specific sample. The research instruments were interviewed and use descriptive analysis. Data were Content analysis and analyzed descriptively.

The research found that 1) Political party branches of large political parties medium-sized political party and small political parties Most of them were initiated by people in political parties with political ambitions. By using the method of coordinating with well-known groups, the establishment of a political party branch of a large political party is smoother than that of a political party branch of a medium-sized and a small political party. However, large political parties and medium-sized parties, despite their large membership numbers, tend to form only four political party branches in order to meet the conditions required by law. This is in contrast to smaller political parties that have more political party branches. 2) Political parties Branches of large political parties medium-sized political party and small political parties found problems The barriers to the provisions of the law are the same. but the difference is In terms of budget and personnel. 3) The suggestion is The state and party headquarters should allocate budgets to support the establishment of party branches and should provide party branch committees with regular salaries, and party branches must understand the intentions and essence of the law by those who will apply for party membership.

Keywords: Establishment, Political Party Branches, The Organic Act on Political Parties B.E. 2560

บทนำ

พรรคการเมืองถือเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งพบได้ในทุกประเทศไม่ว่าประเทศนั้นมีการปกครองในระบอบใดก็ตาม สำหรับในประเทศประชาธิปไตย พรรคการเมืองมีบทบาทหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างรัฐกับประชาชนและเป็นผู้ร่วมสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนเพื่อถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงไปสู่การสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของรัฐ (มะลิ ทิพย์ประจงและคณะ, 2563) ในระบบการเมืองแบบเผด็จการก็ยังคงอาศัยพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานอำนาจหรือมีไว้เพื่อดำเนินกลไกบางอย่างทางการเมืองและทางสังคมเพื่อให้การบริหารประเทศเป็นไปอย่างเรียบร้อยซึ่งการที่พรรคการเมืองจะทำหน้าที่ดังกล่าวได้ดีและมีประสิทธิภาพ พรรคการเมืองจำเป็นจะต้องมีสาขาพรรคการเมืองที่ถือเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ต่างๆของประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ห่างไกลจะได้มีความใกล้ชิดกับประชาชนเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองกับพรรคการเมืองได้มากขึ้น (อนเนก สุขดี, 2556) สำหรับพัฒนาการของพรรคการเมืองในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้บัญญัติให้พลเมืองมีเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ต่อมาในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีพรรคการเมืองในประเทศไทยเหมือนกับอารยประเทศจึงมีแนวคิดในการจัดระเบียบพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่โดยมีการตราพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498 ซึ่งถือเป็นพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย มีพรรคการเมืองจัดตั้งขึ้นจำนวน 30 พรรค (ทวี สุรฤทธิกุลและเสนีย์ คำสุข, 2554) สำคัญ คือ กำหนดถึงการจัดตั้งพรรคการเมืองรวมทั้งสิทธิ บทบาท การดำเนินกิจกรรมและการสิ้นสุดของพรรคการเมือง โดยเฉพาะมาตรา 5 ได้กำหนดให้พรรคการเมืองสามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้โดยให้แจ้งที่ตั้งสำนักงานสาขาต่อสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย

ในปัจจุบัน สาขาพรรคการเมืองมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการก่อเกิด การดำรงอยู่และการสิ้นสุดของพรรคการเมืองเป็นอย่างมาก ดังนั้น การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองจะต้องดำเนินการตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดจึงจะสามารถก่อเกิดและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อไปได้ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไว้ในมาตรา 33 ว่าภายใน 1 ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน พรรคการเมืองต้องดำเนินการจัดให้มีสาขาพรรคการเมืองในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา โดยสาขาพรรคการเมืองแต่ละสาขาต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสาขานั้นตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปและเมื่อจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในภาคใดแล้วให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาต่อนายทะเบียนภายใน 15 วันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขานั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการและประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปด้วย

จากข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2564 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 70 พรรค (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2564) หากพิจารณาเฉพาะสาขาพรรคการเมืองของแต่ละพรรคการเมืองจะพบว่าพรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคมากกว่า 10 สาขาขึ้นไปมีจำนวนเพียง 9 พรรค พรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคตั้งแต่ 5-10 สาขา มีจำนวน 20 พรรค พรรคการเมืองที่มีสาขาพรรค 1-4 สาขา มี

จำนวน 39 พรรคและพรรคการเมืองที่ไม่มีสาขาพรรคเลยมีจำนวน 2 พรรค จากข้อมูลที่ได้นำเสนอในข้างต้นจะพบว่าพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองอยู่ที่จำนวน 1-4 สาขาเพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเป็นสำคัญโดยเลือกที่จะจัดตั้งตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดเพื่อดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองในเขตพื้นที่รับผิดชอบนั้นแทน ข้อเสนออีกประการหนึ่ง คือ จำนวนสาขาของพรรคการเมืองแต่ละพรรคไม่สัมพันธ์กับจำนวนสมาชิกพรรค กล่าวคือ บางพรรคการเมืองมีจำนวนสมาชิกล้นแต่มีสาขาพรรคมาก เช่น พรรคประชาธิปัตย์ใหม่มีจำนวนสมาชิก 28,103 คนแต่มีสาขาพรรคมากถึง 22 สาขา ในขณะที่บางพรรคการเมืองมีสมาชิกจำนวนมากแต่กลับมีสาขาพรรคน้อย เช่น พรรคภูมิใจไทยมีจำนวนสมาชิก 70,571 คนแต่กลับมีสาขาพรรคจำนวนเพียง 4 สาขาเท่านั้น นอกจากนี้ การที่กฎหมายกำหนดจำนวนสมาชิกในการตั้งสาขาพรรคว่าต้องมีตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปนั้นส่งผลให้พรรคการเมืองดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคยากขึ้นกว่าเดิมอันเนื่องมาจากการจะตั้งสาขาพรรคในพื้นที่ที่จะต้องหาสมาชิกที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของสาขานั้นตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปและสมาชิกทุกคนจะต้องชำระค่าบำรุงพรรคการเมืองด้วย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้เขียนจึงต้องการที่จะศึกษาการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 รวมทั้งคำถามอีกหลายคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ทัศนะและข้อเสนอแนะในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560
- 2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560
- 3) ศึกษาข้อเสนอแนะการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยเป็นการศึกษาสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็กที่กำลังดำเนินการอยู่ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

2. ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1.1 พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นและยังดำเนินการทางการเมืองอยู่จนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2564 จำนวนทั้งสิ้น 97 พรรค (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2564)

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ดังนี้

2.2.1 พรรคการเมือง โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

2.2.1.1 พรรคการเมืองที่ยังคงดำเนินการทางการเมืองอยู่และมีการจัดตั้งสาขาพรรคครบทุกภาคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาตามที่กฎหมายกำหนด

2.2.1.2 พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกลงสมัครเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2562 และมีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

2.2.1.3 ผู้วิจัยแบ่งพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเป็น 3 กลุ่มโดยใช้เกณฑ์จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้ง คะแนนเสียงที่ได้รับ และจำนวนสาขาพรรค ดังนี้

กลุ่มที่ 1 พรรคการเมืองขนาดใหญ่ เลือกจากพรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เกินกว่า 50 คนขึ้นไปและได้รับคะแนนเสียงเกินกว่า 1 ล้านคะแนน มีทั้งหมด 4 พรรค ได้แก่ พรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ พรรคประชาธิปัตย์และพรรคภูมิใจไทย

กลุ่มที่ 2 พรรคการเมืองขนาดกลาง เลือกจากพรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 50 คนและได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ 400,000 คะแนนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 1,000,000 คะแนน มีทั้งหมด 6 พรรค ได้แก่ พรรคเสรีรวมไทย พรรคชาติไทยพัฒนา พรรคประชาชาติ พรรคเศรษฐกิจใหม่ พรรคเพื่อชาติและพรรครวมพลังประชาชาติไทย

กลุ่มที่ 3 พรรคการเมืองขนาดเล็ก เลือกจากพรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ตั้งแต่ 1-4 คนและได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่า 400,000 คะแนน มีทั้งหมด 14 พรรค ได้แก่ พรรคชาติพัฒนา พรรคพลังท้องถิ่นไทย พรรครักษาดินแดนประเทศไทย พรรคพลังปวงชนไทย พรรคพลังชาติไทย พรรคประชาธิวัฒน์ พรรคพลังไทยรักไทย พรรคไทยศรีวิไลย์ พรรคครูไทยเพื่อประชาชน พรรคประชานิยม พรรคประชาธิปไตยไทย พรรคพลเมืองไทย พรรคประชาธิปไตยใหม่ และพรรคพลังธรรมใหม่

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 20 คน ทั้งนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ของแต่ละสาขาพรรค ได้แก่ ตัวแทนคณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองและสมาชิกพรรคโดยเลือกจากสมาชิกพรรคที่มีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสาขาพรรคและได้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมืองกับสาขาพรรคอย่างต่อเนื่อง

2.2.2 เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 8 คน ดังนี้

สำหรับเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กลาง) ผู้วิจัยเลือกจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสำนักกิจการพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับรับคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง ควบคุมตรวจสอบการดำเนินการของพรรคการเมืองและปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ปฏิบัติงานธุรการให้แก่นายทะเบียนพรรคการเมือง ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับงานของนายทะเบียนพรรคการเมือง ปฏิบัติงานสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ พัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ สำหรับเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองในจังหวัดนั้นๆ โดยเลือกจากจังหวัดที่มีสาขาพรรคของพรรคการเมืองที่ผู้วิจัยศึกษามาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งและการจัดองค์กรสาขาพรรคการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบเก็บข้อมูลจากเอกสารและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการนัดหมายสัมภาษณ์ตัวแทนกรรมการสาขาพรรค สมาชิกพรรคและเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในส่วนที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิหรือเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมโดยศึกษาจากเอกสารและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น บทความ หนังสือ ตำรา วารสารวิชาการ รายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

ผลการวิจัยพบว่าการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ริเริ่มโดยกลุ่มคนที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวหรือโดยบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรคการเมืองซึ่งมีฐานเสียงในพื้นที่ เช่น กรรมการบริหารพรรค เป็นต้น มาร่วมประชุมจัดตั้งสาขาพรรคและเลือกกรรมการสาขาพรรคเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยสาขาพรรคที่จัดตั้งขึ้นล้วนแต่มีความมุ่งหวังที่ผู้สมัครของพรรคตนจะได้รับเลือกตั้งและมักจะตั้งสำนักงานสาขาพรรคอยู่ในพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงสำคัญของแต่ละพรรค

ทั้งนี้ การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองของพรรคการเมืองขนาดใหญ่จะราบรื่นกว่าการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองของพรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็ก เนื่องจากมีงบประมาณสนับสนุนและมีฐานสมาชิกเดิมอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองขนาดใหญ่และพรรคการเมืองขนาดกลางแม้จะมีจำนวนสมาชิกมากแต่มักจะจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองเพียง 4 สาขา ตรงข้ามกับพรรคการเมืองขนาดเล็กที่มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองจำนวนมากกว่า

2. ปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

ผลการวิจัยพบว่าปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีความเกี่ยวข้องกับ 3 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบทบัญญัติของกฎหมาย ดังนี้

2.1 ปัญหา อุปสรรคด้านงบประมาณ กล่าวคือ การดำเนินการเพื่อให้ได้สมาชิกพรรคในพื้นที่ที่จะจัดตั้งสาขาพรรคแล้วแต่ต้องมิงงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น เช่น ค่าบำรุงพรรคการเมืองที่สมาชิกจะต้องชำระตามที่กฎหมายกำหนด ทุนประเดิมพรรคการเมืองและยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆอีกหลายอย่าง ซึ่งสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดกลางและสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณในการดำเนินการ ในขณะที่สาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ไม่ค่อยประสบกับปัญหาอุปสรรคดังกล่าว

2.2 ปัญหา อุปสรรคด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดหาคนเข้าเป็นสมาชิกพรรคหายาก ซึ่งปัญหาอุปสรรคดังกล่าวมีความแตกต่างกันระหว่างสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลาง และพรรคการเมืองขนาดเล็ก กล่าวคือ สำหรับสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่พบว่าการจัดหาคนเข้าเป็นสมาชิกพรรคมักสามารถดำเนินการได้กว้างขวาง มีปัญหา อุปสรรคไม่มาก แต่สำหรับสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็กซึ่งส่วนใหญ่เป็นพรรคการเมืองที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นใหม่มักประสบปัญหา อุปสรรคในการจัดหาคนให้เข้าเป็นสมาชิกพรรคค่อนข้างมาก เพราะนอกจากความไม่มีชื่อเสียงของพรรคและผู้ก่อตั้งพรรคแล้ว ยังมีปัญหา อุปสรรคด้านค่าบำรุงพรรคการเมืองที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกต้องชำระอีกส่วนหนึ่งด้วย นอกจากนี้ ยังมีปัญหาสมาชิกพรรคซ้ำซ้อนกับพรรคการเมืองอื่น กล่าวคือ สมาชิกของตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดทับซ้อนกับสมาชิกของสาขาพรรคในพื้นที่ และการเป็นสมาชิกหลายพรรคในเวลาเดียวกัน

2.3 ปัญหา อุปสรรคด้านบทบัญญัติของกฎหมาย พบว่าสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลาง และพรรคการเมืองขนาดเล็ก ประสบปัญหา อุปสรรคในประเด็นเดียวกัน คือ การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ยุ่งยาก ส่งผลให้พรรคการเมืองปฏิบัติไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ บทบัญญัติบางประการของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ยังมีความคลุมเครือ

ตารางที่ 1 สรุปปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

ปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560		
พรรคการเมืองขนาดใหญ่	พรรคการเมืองขนาดกลาง	พรรคการเมืองขนาดเล็ก
ประสบปัญหา อุปสรรค ด้านบทบัญญัติของกฎหมาย	ประสบปัญหา อุปสรรคด้าน บทบัญญัติของกฎหมาย	ประสบปัญหา อุปสรรคด้าน บทบัญญัติของกฎหมาย
ส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหา อุปสรรคด้านงบประมาณ	ส่วนใหญ่ประสบปัญหา อุปสรรค ด้านงบประมาณ	ส่วนใหญ่ประสบปัญหา อุปสรรค ด้านงบประมาณ
ส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหา อุปสรรคด้านบุคลากร	ส่วนใหญ่ประสบปัญหา อุปสรรค ด้านบุคลากร	ส่วนใหญ่ประสบปัญหา อุปสรรค ด้านบุคลากร

3. ข้อเสนอแนะการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

ผลการวิจัยพบว่ารัฐจะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีจิตสำนึก ค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง ตลอดจนมีความรักและหวงแหนในอำนาจอธิปไตยและสิทธิทางการเมืองอันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมืองตามหลักการประชาธิปไตย

คณะกรรมการการเลือกตั้งควรจัดสรรงบประมาณให้สาขาพรรคให้มากกว่าที่ผ่านมาและสาขาพรรคควรจะมีการอบรมให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปให้มากขึ้น

พรรคสำนักงานใหญ่ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งสาขาพรรคและควรให้คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองมีเงินเดือนประจำรวมทั้งสาขาพรรคต้องทำความเข้าใจกับผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกพรรคให้เข้าใจเจตนารมณ์และสาระสำคัญของกฎหมายให้ชัดเจน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขออภิปรายผลข้อค้นพบจากการวิจัยในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

จากข้อมูลที่ได้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นกรรมการสาขาพรรคการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองจำนวน 20 คนซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งสาขาพรรคในเขตพื้นที่รับผิดชอบประกอบกับการลงพื้นที่สังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลาง พรรคการเมืองขนาดเล็กซึ่งเป็นตัวแทนในเขตพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้พบว่าสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็กล้วนแต่ดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามมาตรา 33 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนด กล่าวคือ ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน พรรคการเมืองต้องดำเนินการจัดให้มีสาขาพรรคการเมืองในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาหรือต้องมี 4 สาขาขึ้นไป โดยสาขาพรรคการเมืองแต่ละสาขาต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบของสาขานั้นจำนวนอย่างน้อยตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป โดยสมาชิกทุกคนต้องชำระค่าบำรุงพรรคการเมืองคนละอย่างน้อย 50 บาทในปีแรกและคนละ 100 บาทเป็นอย่างน้อยในปีต่อๆมาในกรณีการเป็นสมาชิกรายปี ถ้าต้องการเป็นสมาชิกถาวรต้องจ่ายคนละ 2,000 บาทขึ้นไป นอกจากนี้ สาขายังต้องมีสำนักงานหรือที่ตั้งสาขาพรรค มีคณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองประกอบด้วยหัวหน้าสาขา รองหัวหน้าสาขา เภรณูญิก นายทะเบียนสาขา เลขานุการสาขาและกรรมการสาขาพรรคซึ่งมีจำนวนตามข้อบังคับพรรคแต่ต้องไม่น้อยกว่า 7 คนที่มาจากการเลือกของสมาชิกพรรค

การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็กต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วนที่แยกจากกันไม่ได้ นั่นคือ งบประมาณกับบุคลากรโดยเฉพาะสมาชิกพรรค ถ้าเป็นสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่มักสามารถจัดหาสมาชิกได้เป็นจำนวนมากเนื่องจากเป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่และมีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินการจัดหาสมาชิก แต่สำหรับพรรคการเมืองขนาดเล็กหรือพรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นใหม่มักจะหาสมาชิกยาก กล่าวคือ ได้สมาชิกในจำนวนจำกัดเนื่องจากพรรคยังไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปหรือไม่ต้องการหาสมาชิกให้ได้จำนวนมากๆเพราะมีงบประมาณจำกัด เป็นต้น

สำหรับกลยุทธ์ในการหาสมาชิกเพื่อจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็ก ในภาพรวมใช้กลยุทธ์ที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ส่วนใหญ่มักจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลักโดยอาศัยความเชื่อใจกัน เช่น การรู้จักกันเป็นการส่วนตัว การอยู่ในพื้นที่หรือจังหวัดเดียวกัน การเคยร่วมงานกันมาก่อน หรือโดยบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรคการเมืองซึ่งมีฐานเสียงในพื้นที่ เช่น กรรมการบริหารพรรคการเมือง เป็นต้น แล้วจึงใช้วิธีการ “ขยายพวกพ้อง” ออกไปสู่คนที่รู้จักกันเป็นทอดๆต่อไป ดังนั้น การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองที่จำเป็นต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 500 คนขึ้นไปจึงสามารถจะเป็นไปได้ ถ้ากลุ่มคนที่ริเริ่มมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และมีงบประมาณเพียงพอสำหรับการประสานงาน การเดินทาง ค่าอาหาร ค่าที่พัก และอื่นๆที่จำเป็นในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคในพื้นที่ ทั้งนี้ การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็กริเริ่มมาจากกลุ่มคนที่ต้องการจัดตั้งพรรคการเมืองมาร่วมประชุมจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองและเลือกกรรมการสาขาพรรคในพื้นที่เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยสาขาพรรคที่จัดตั้งขึ้นล้วนแต่มีความมุ่งมั่นที่ผู้สมัครของพรรคตนจะได้รับเลือกตั้งและมักจะตั้งสำนักงานสาขาพรรคอยู่ในพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงสำคัญของแต่ละพรรค โดยมีข้อสังเกต คือ พรรคการเมืองส่วนใหญ่มักจะจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้ครบเพียง 4 สาขา กล่าวคือ ภาคละ 1 สาขา เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น

การจัดตั้งสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็กตามข้อค้นพบในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของเสนีย์ คำสุข (2556) ที่ระบุว่าพรรคการเมืองในช่วง พ.ศ. 2550–2556 ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ที่มีจำนวนมากกว่า 60 พรรค ส่วนใหญ่จัดตั้งสาขาพรรคเพียง 4 สาขาหรือน้อยที่สุดตามกรอบกฎหมายและอีกหลายพรรคไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคได้ครบ 4 สาขาแต่พรรคการเมืองทั้งหมดมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องบุคคลและกลุ่มคนที่ร่วมกันก่อตั้งพรรคและสาขาพรรคการเมือง เป็นไปตามระบบพวกพ้องและตามกรอบของกฎหมายและมีบางพรรคที่ยึดโยงกันเข้าเป็นพรรคเพราะมีผู้นำทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงต่อบรรดาคณะกรรมการบริหารพรรคไปจนถึงคณะกรรมการสาขาพรรคต่างๆ สอดคล้องกับเจษฎา ทองขาว (2555) ศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและบทบาทอำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง และอเนก สุขดี (2556) ศึกษาเรื่องการก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ผลการศึกษาพบว่าการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองของพรรคการเมืองต่างๆเป็นเพียงการจัดตั้งเพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น กล่าวคือ พรรคการเมืองส่วนใหญ่ดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองเพียง 4 สาขาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้ การจัดตั้งสาขาพรรคโดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว ในด้านบวก คือ ทำให้สามารถหาสมาชิกพรรคในพื้นที่รับผิดชอบของสาขาได้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดคือ ตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปแต่จะไม่มีควมพยายามขยายจำนวนสมาชิกออกไปให้มากขึ้นกว่า 500 คน เพราะส่วนใหญ่จะก่อให้เกิดภาระผูกพันและจะเป็นปัญหาในการบริหารจัดการติดตามมาหลายด้านโดยเฉพาะด้านงบประมาณ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับเสนีย์ คำสุข และอเนก สุขดี (2564) ศึกษาเรื่องการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 พบว่าวิธีการจัดตั้งสาขาพรรคของทุกพรรคการเมืองเหมือนกันในประเด็นสำคัญคือจัดตั้งในรูปแบบจากบนลงล่าง (top-down established) คือ เริ่มจากแกนนำหรือคณะบุคคลผู้ร่วมก่อตั้งพรรคการเมืองที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดต่างๆก่อนจะกระจายลงไปยังพวกพ้องหรือกลุ่มผู้สนับสนุนหรือคนใกล้ชิดของคนเหล่านี้ในจังหวัดที่เป็นฐานทางการเมืองของแต่ละบุคคล

หลังจากนั้น กลุ่มคนที่ใกล้ชิดหรือเคยร่วมงานทางการเมืองหรือแม้แต่สมาชิกเดิมของสาขาพรรคก็จะออกไปพบปะกับคนในพื้นที่เพื่อชักชวนให้สมัครเป็นสมาชิกพรรคโดยให้ได้จำนวนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปเพียงพอตามกฎหมายในการจัดตั้งสาขาพรรค

2. ปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

จากข้อมูลที่ได้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นกรรมการสาขาพรรคการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองจำนวน 20 คนซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในเขตพื้นที่รับผิดชอบประกอบกับการลงพื้นที่สังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลาง พรรคการเมืองขนาดเล็กซึ่งเป็นตัวแทนในเขตพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้พบว่าปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคของพรรคการเมืองภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 หลักๆมี 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหา อุปสรรคด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบทบัญญัติของกฎหมาย โดยมีรายละเอียดที่จะนำเสนอ ดังนี้

2.1 ปัญหา อุปสรรคด้านบุคลากร

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพบว่า การเชิญชวนหรือชักชวนประชาชนในพื้นที่เข้าเป็นสมาชิกพรรคค่อนข้างทำได้ยากเพราะคนส่วนใหญ่ไม่ต้องการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคเนื่องจากต้องเสียค่าบำรุงพรรคการเมืองในอัตราสูง อย่างไรก็ตาม สาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ การจัดหาคนเข้าเป็นสมาชิกพรรคมักสามารถดำเนินการได้อย่างกว้างขวางเนื่องจากมีฐานสมาชิกเดิมอยู่ในพื้นที่และเป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป แต่สำหรับสาขาพรรคส่วนใหญ่ซึ่งเป็นสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็กหรือพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่มักประสบปัญหาอุปสรรคในการชักจูงหรือเชิญชวนคนให้เข้าเป็นสมาชิกพรรคค่อนข้างมาก เพราะนอกจากความไม่มีชื่อเสียงของพรรคการเมืองและผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองแล้ว ยังประสบปัญหา อุปสรรคด้านค่าบำรุงพรรคการเมืองที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกจะต้องชำระอีกส่วนหนึ่งด้วยซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการหาสมาชิกพรรคและการทำภารกิจของพรรค หากประชาชนสนใจที่จะสมัครเป็นสมาชิกแต่เนื่องจากจะต้องชำระค่าบำรุงพรรคการเมืองทุกปีตามที่กฎหมายกำหนด อาจจะทำให้ประชาชนไม่สมัครเป็นสมาชิกได้เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจยากจนจึงไม่มีเงินชำระค่าสมัครและยังไม่คุ้นเคยในสิ่งที่ต้องมาชำระค่าบำรุงพรรคการเมือง ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนมาประกอบคำอธิบายในข้างต้น ดังนี้

“...มันทำให้เรายุ่งยากที่จะต้องไปตั้ง มันกำหนดภายใน 1 ปี ต้องตั้งให้ครบและต้องมีสมาชิกให้ครบ ภายใน 1 ปี ต้องมีสาขาให้ครบ 4 ภาค และต้องมีสมาชิกครบห้าพันคน ทำให้พรรคการเมืองมันโดนยุบไปเยอะ เพราะมันหาไม่ได้...” (สัมภาษณ์ตัวแทนสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดเล็ก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2564)

“...ตอนนี้การหาสมาชิกยังคงต้องรับเอกสารสำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านและรูปถ่ายจำนวน 2 ใบ ยิ่งตอนนี้ ยิ่งยากมาก เพราะเดี๋ยวนี้ การจะไปขอเอกสารจากสมาชิกว่ามันยุ่งยากชาวบ้านก็จะไม่ค่อยให้เท่าไร และต้องชำระค่าสมัครสมาชิกรายปี 100 บาท...” (สัมภาษณ์ตัวแทนสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 ธันวาคม 2564)

“...หายากมากค่ะ เพราะว่าเค้าไม่ให้ทะเบียนบ้านกับสำเนาบัตรกับเราง่าย ๆ แล้วอีกอย่างการที่เค้าจะมารอกใบสมัครให้เราแล้วก็มาเซ็นชื่อผู้สมัครสมาชิกนี่ก็ยาก เค้าต้องเชื่อใจกันจริง ๆ เค้าจึงจะสมัครเป็นสมาชิกพรรคเรา...” (สัมภาษณ์ตัวแทนสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดเล็ก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2564)

“...สภาวะทางเศรษฐกิจก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการหาสมาชิกนะครับ...สมาชิกบางคนไม่สะดวกที่จะชำระค่าบำรุงพรรค (ค่าสมาชิก) เพราะมีปัญหาทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจแต่เขาก็สนใจ....” (สัมภาษณ์ตัวแทนสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.กลาง), การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 พฤศจิกายน 2564)

นอกจากปัญหา อุปสรรคจากการที่คนส่วนใหญ่ไม่ต้องการสมัครเป็นสมาชิกพรรคและต้องชำระค่าบำรุงพรรคการเมืองแล้ว ในหลายพื้นที่ที่มีหลายพรรคการเมืองดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองยังเกิดปัญหาที่ผู้คนจำนวนหนึ่งถูกชักชวนให้เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหลายพรรคและได้สมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองมากกว่า 1 พรรคโดยไม่ทราบว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ทำการตรวจสอบในภายหลังจึงพบว่ามีปัญหาการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองซ้ำซ้อนอยู่ในบางพื้นที่และในบางสาขาพรรคการเมือง นายทะเบียนสาขาพรรคการเมืองได้ทำการตรวจสอบและพบความซ้ำซ้อนจนต้องดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องในภายหลัง ในประเด็นนี้ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยพบว่าบางสาขาพรรคการเมืองมีการหลอกให้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยสัญญาว่าจะช่วยหาเสียงเลือกตั้ง สมาชิกพรรคการเมืองไม่รู้ว่าตนเองเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใด จึงทำให้เกิดปัญหาการเป็นสมาชิกซ้ำซ้อนกับพรรคการเมืองอื่น ทั้งนี้ ปัญหา อุปสรรคทางการดำเนินการชักชวนคนเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองดังกล่าวทำให้สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่จัดหาและรักษาจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองได้เพียง 500 กว่าคนหรือจำนวนน้อยที่สุดตามเงื่อนไขของกฎหมายเท่านั้น

2.2 ปัญหา อุปสรรคด้านงบประมาณ

งบประมาณถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้การจัดตั้งสาขาพรรคดำเนินไปได้สะดวกราบรื่นและประสบผลสำเร็จ แต่อย่างไรก็ตาม คณะหรือกลุ่มคนที่ร่วมกันจัดตั้งสาขาพรรคโดยเฉพาะพรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็กมักจะขาดแคลนงบประมาณ โดยเกือบทั้งหมดได้ระบุว่า เป็นปัญหา อุปสรรคที่สำคัญต่อการจัดตั้งสาขาพรรค คือ ไม่มีงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับอเนก สุขดี (2556) ศึกษาเรื่องการก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ผลการศึกษาพบว่าปัญหา อุปสรรคของสาขาพรรคที่สำคัญคือ งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงานและเสนีย์ คำสุข และอเนก สุขดี (2564) ศึกษาเรื่องปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ผลการศึกษาพบว่าปัญหาอุปสรรคสำคัญในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย คือ งบประมาณ ทั้งนี้ จะขอยกตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนมาประกอบคำอธิบายในข้างต้น ดังนี้

“...เงินจะเดินก็ไม่มี ของคนที่จะไปแต่ละภาคมันไม่ใช่น้อยนะ ปากท้อง ค่าน้ำมัน ทีมงานก็ต้องไปด้วย มันต้องใช้เงินเยอะ...” (สัมภาษณ์ตัวแทนสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดเล็ก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2564)

“...ถ้าพรรคไม่มีทุน ยิ่งยากในการให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม...” (สัมภาษณ์ตัวแทนสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดกลาง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 ธันวาคม 2564)

“...มันต้องมีค่าเช่าสำนักงานให้เขา มีค่าเช่าสำนักงานให้สาขา มีค่าจ้างมาจ้างเจ้าหน้าที่อะไรแบบนี้ แต่ถ้างบประมาณมันมีไม่พอ มันก็ไปจุดนี้ไม่ได้...” (สัมภาษณ์ตัวแทนสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดเล็ก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2564)

อย่างไรก็ตาม บางสาขาพรรคการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาพรรคที่จัดตั้งขึ้นเพื่อตั้งพรรคการเมืองใหม่ ไม่มีอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) หรือนายทุนในพื้นที่ให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือพรรคในส่วนกลางก็ไม่ได้ให้เงินทุนเพื่อการจัดตั้งสาขาในตอนเริ่มกระบวนการจัดตั้งแต่อย่างใด แต่ก็สามารถดำเนินการจัดหาสมาชิกได้จนครบ 500 คน จัดหาเงินค่าสมาชิกรายจ่ายให้สมาชิกจนครบและจัดตั้งสาขาพรรคได้อย่างเป็นทางการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีเงินทุนจำกัด แต่ผู้ร่วมจัดตั้งสาขาพรรคมีอุดมการณ์ร่วมกันจึงได้ใช้จ่ายเงินส่วนตัวคนละเล็กละน้อยเท่าที่จะสามารถนำมาจ่ายได้ก็สามารถดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคได้ จะขอยกตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนมาประกอบคำอธิบายในข้างต้น ดังนี้

“...ในสมัยก่อน สาขาพรรคมีเงินจ้างเจ้าหน้าที่ประจำสาขาพรรค แต่ปัจจุบัน ให้กรรมการสาขาพรรคช่วยกันบริหารเอง ถ้ามีการกิจอะไรที่จำเป็นก็จะเรียกรวมตัวกัน...” (สัมภาษณ์ตัวแทนสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดกลาง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 ธันวาคม 2564)

“...จริงๆ ถ้ามีตั้งค์มาสนับสนุนทางสาขาพรรคก็ดี แต่ถ้าไม่มีเงินหรืองบประมาณมา สาขาพรรคก็ยังสามารถขับเคลื่อนไปได้ด้วยมันเอง เพราะถ้ามีปัญหาอะไรพวกเราก็ช่วยกันแก้ไข...” (สัมภาษณ์ตัวแทนสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดเล็ก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2564)

“...ในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองของข้าพเจ้านั้น ไม่ได้มีปัญหาหรืออุปสรรคแต่อย่างใด เนื่องจากพรรคการเมืองที่ข้าพเจ้าจัดตั้งสาขาพรรค ก็คือ พรรคXXX ซึ่งเป็นที่นิยมของคนในจังหวัดอุดรธานี ทำให้มีความคล่องตัวและสะดวกในการรับสมัครสมาชิกพรรคของประชาชนที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดอุดรธานีตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด นั่นคือ 500 คนขึ้นไป อีกทั้งคณะผู้ร่วมจัดตั้งจะประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และประสบการณ์ทางการเมืองทั้งในระบบท้องถิ่นและระดับชาติ จึงทำให้การจัดตั้งสาขาของพรรคการเมืองเป็นไปด้วยความเรียบร้อย” (สัมภาษณ์ตัวแทนสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดใหญ่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 ธันวาคม 2564)

2.3 ปัญหา อุปสรรคด้านบทบัญญัติของกฎหมาย

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายกับสาขาพรรคการเมืองพบว่าบทบัญญัติของกฎหมายพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันมีการกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ยุ่งยากส่งผลให้พรรคการเมืองปฏิบัติตามไม่ถูกต้อง ซึ่งอาจจะถูกสั่งปรับและถูกยุบพรรคได้ เหตุนี้ ส่งผลให้พรรคการเมืองส่วนใหญ่หันมาตั้งตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดแทนการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง จะขอยกตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนมาประกอบคำอธิบายในข้างต้น ดังนี้

“...กฎหมายพรรคการเมืองมีรายละเอียดที่ยิบย่อยมาก กกต.ก็จะเอากฎหมายนี้มาบีบบังคับให้พรรคการเมืองต้องทำ ทำไม่ได้ ทำไม่ถูก มันก็ปรับ เรียกเงินคืน...” (สัมภาษณ์ตัวแทนสาขาพรรคของพรรคการเมืองขนาดเล็ก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2564)

“....สำหรับการเลือกตั้งครั้งต่อไป จะต้องมิตัวแทนทุกเขตหรือจะมีสาขาพรรคก็ได้แต่ส่วนใหญ่จะตั้งตัวแทน เพราะจะตั้งง่ายกว่าสาขาพรรค ถ้าเป็นสาขามันยุ่งยาก จะต้องมิตัวสมาชิก 500 คน มีคณะกรรมการสาขาพรรค แต่ถ้าเป็นตัวแทนจะมีเพียง 1 คนก็ได้ (สัมภาษณ์ตัวแทนสำนักงาน

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 พฤศจิกายน 2564)

“...การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นอยู่กับกฎหมายพรรคการเมืองและข้อบังคับพรรคการเมืองเป็นสำคัญ ในช่วงที่ผ่านมา สาขาพรรคของพรรคการเมืองต่างๆมีจำนวนลดลงแต่ตัวแทนพรรคประจำจังหวัดกลับมีจำนวนเพิ่มขึ้น...” (สัมภาษณ์ตัวแทนสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต. กลาง), การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 พฤศจิกายน 2564)

จากปัญหา อุปสรรคดังที่กล่าวมา ผู้เขียนเห็นว่าแต่ละจังหวัดที่จะจัดตั้งสาขาพรรคจะต้องมีความพร้อมทั้งสถานที่และสมาชิกพรรครวมทั้งบุคลากรที่จะเป็นคณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองโดยควรสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่และควรลดขั้นตอนในการสมัครสมาชิกพรรคลง คือ ไม่ควรเก็บเอกสารประกอบการสมัคร เช่น บัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านและรูปถ่าย เพราะคนที่จะสมัครเป็นสมาชิกพรรคมีความเต็มใจอยู่แล้วที่จะให้เลขบัตรประจำตัวประชาชนในการสมัครสมาชิก รวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ สำนักงานสาขาพรรคควรมีเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานสาขาพรรคอย่างน้อย 2 คนเพื่อคอยรับสมัครสมาชิกและคอยประสานงานดูแลผู้สมัครและสมาชิก ไม่ควรเก็บค่าบำรุงพรรคการเมืองเพราะผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคมักจะมีฐานะทางเศรษฐกิจยากจนและมีความสนใจที่จะสมัครเป็นสมาชิกพรรคอยู่แล้ว จึงไม่ควรเก็บค่าบำรุงพรรคการเมือง

ดังนั้น ในส่วนนี้ เห็นควรแก้ไขข้อบังคับพรรคการเมืองและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ให้ยกเลิกการเก็บค่าบำรุงพรรคการเมือง พรรคสำนักงานใหญ่ควรให้ความสนับสนุนด้านงบประมาณแก่สาขาพรรคในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของสาขาพรรค ทั้งนี้ เพราะการดำรงอยู่ของพรรคการเมืองขึ้นอยู่กับสาขาพรรคการเมืองเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในบางสาขาพรรคได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางว่าไม่ต้องมีสาขาพรรคการเมืองและไม่ต้องมีตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดก็ได้เพราะสร้างความยุ่งยากให้กับพรรคการเมืองที่อาจจะโดนยุบพรรคได้ ถ้าหากไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองและหาสมาชิกพรรคให้ครบตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

บทสรุป

การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ในมาตรา 33 (2) โดยภายใน 1 ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการจัดให้มีสาขาพรรคการเมืองในแต่ละภาคตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัด พ.ศ. 2560 อย่างน้อยภาคละ 1 สาขา รวม 4 สาขาซึ่งสาขาพรรคการเมืองต้องมียศประกอบ ดังนี้

1. ต้องมีพื้นที่รับผิดชอบ
2. ต้องมีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปและต้องมีภูมิสำเนาในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
3. ต้องมีคณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง

การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ริเริ่มโดยกลุ่มคนที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวซึ่งเคยร่วมงานหรือทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันมาร่วมประชุมจัดตั้งและเลือกกรรมการสาขาพรรคเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง คือ งบประมาณและบุคลากร สำหรับปัญหา อุปสรรคที่สำคัญในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ได้แก่ สาขาพรรคการเมือง

ส่วนใหญ่ประสบปัญหา อุปสรรคความไม่พร้อมในด้านงบประมาณและบุคลากรโดยเฉพาะการจัดหาคนเข้าเป็นสมาชิกพรรครวมทั้งปัญหา อุปสรรคด้านบทบัญญัติของกฎหมาย

ทั้งนี้ การจัดตั้งสาขาพรรคภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ พรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดเล็กจะประสบความสำเร็จและราบรื่นได้นั้นจะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน กล่าวคือ

1. รัฐจะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีจิตสำนึก ค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้องตลอดจนมีความรักและหวงแหนในอำนาจอธิปไตยและสิทธิทางการเมืองอันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมือง

2. รัฐจะต้องให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมืองโดยการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของพรรคการเมืองให้พรรคการเมืองมีโครงสร้างทางอำนาจเป็นของประชาชน กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งพรรคการเมืองเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกพรรคและการจัดตั้งสาขาพรรคให้กระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศและให้อำนาจการบริหารพรรคและข้อบังคับพรรคต้องมาจากสมาชิกพรรค

3. คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องให้การสนับสนุนด้านการเงินหรืองบประมาณเพื่องานด้านนี้โดยเฉพาะ โดยควรจัดสรรงบประมาณให้สาขาพรรคให้มากกว่าที่ผ่านมาและควรเพิ่มมาตรการในการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารพรรคการเมืองและองค์ประกอบของพรรคการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกฎหมายพรรคการเมืองกับการให้เงินรวมถึงประโยชน์อื่นในการสนับสนุนพรรคการเมือง

4. สาขาพรรคควรจะมีการอบรมให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปให้มากขึ้น และควรทำความเข้าใจกับผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกพรรคให้เข้าใจเจตนารมณ์และสาระสำคัญของกฎหมายให้ชัดเจน

5. พรรคสำนักงานใหญ่ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งสาขาพรรคและควรให้หัวหน้าสาขาพรรคการเมืองและกรรมการสาขาพรรคการเมืองมีเงินเดือนประจำ

เอกสารอ้างอิง

เจษฎา ทองขาว. (2555). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและบทบาทอำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทวี สุรฤทธิกุล และเสนีย์ คำสุข. (2554). “พรรคการเมืองกับกระบวนการทางการเมืองไทย” เอกสารการสอนชุดวิชา รัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองไทย (พิมพ์ครั้งที่ 18) หน่วยที่ 7 นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ. (2555). มาตรการทางกฎหมายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งตามหลักประชาธิปไตยให้แก่พรรคการเมือง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มะลิ ทิพย์ประจงและคณะ. (2563). พรรคการเมืองกับระบอบประชาธิปไตย. วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์, 3(1), 1-13.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2564). ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2564. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2564. แหล่งที่มา https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article_

- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2564). ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2564. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article_
- เสนีย์ คำสุข และอเนก สุขดี. (2564). การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(8), 309-322.
- เสนีย์ คำสุข และอเนก สุขดี. (2564). ปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560. *Journal of Modern Learning Development*, 6(1), 196-209.
- เสนีย์ คำสุข (2556). “พรรคการเมืองไทยตามกฎหมาย ตามกลุ่ม (พวกพ้อง) ตามผู้นำ” ใน ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, รุ่งพงษ์ ชัยนาม, เสนีย์ คำสุข และยุทธพร อิศรัมย์ บรรณาธิการ *31 ปี รัฐศาสตร์มสธ. รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์* หน้า 35-56 นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อเนก สุขดี. (2556). การก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์*, 2(1), หน้า) 72-89.

การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น public service of local government organizations

เกศรินทร์ สิงห์ลี

Kesirin Singlee

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

Public Administration, Faculty of Social Sciences

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Corresponding Author, E-mail: kesirin1007@gmail.com

Received 1/04/2023 | Revised 21/04/2023 | Accepted 21/04/2023

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญกับประชาชนในการใช้บริการสาธารณะต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น เป็นการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด เป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมและปัจเจกชนที่เป็นสมาชิกของสังคมในอันที่จะได้รับบริการจากรัฐ ในเรื่องที่เอกชนหรือวิสาหกิจเอกชนไม่อาจตอบสนองได้ เช่น การจัดให้มีบริการสาธารณะ ในด้านให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น การเก็บขยะ มูลฝอย หรือการขนส่งสาธารณะ เป็นต้น

คำสำคัญ: การบริการสาธารณะ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This article discusses public services of local governments. This is an activity that is important to people in using public services in the locality. Whether taking care and providing public services for the benefit of local people as required by law It meets the needs of society and the individual members of society in order to receive services from the state. on matters that the private sector or private enterprises cannot respond Whether it is a public service. in terms of providing protection for the safety of life and property and provide various utilities such as garbage collection, solid waste, swimming pool operations or public transport etc.

Keywords: public service, local government organization

บทนำ

การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นการปกครองที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจากการจัดเขตในพื้นที่ในการปกครอง การบริการสาธารณะหรือกิจกรรมที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวม โดยการที่ประชาชนจะได้รับมีบริการที่ช่วยให้คุณสื่อสารกับผู้อื่นหรือรับข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ คุณยังสามารถใช้บริการเหล่านี้เพื่อถามคำถามหรือเผยแพร่ข่าวสารในการทำงานขององค์กรเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนและเป็นการทำประโยชน์สาธารณะ เพื่อนำมาพัฒนาหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป และกิจกรรมต่าง ๆ เป็นบริการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำขึ้น หรือจัดให้มีหรือมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเอง ซึ่งบริการสาธารณะในกรณีนี้เป็นที่ต้องการของประชาชนในท้องถิ่น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่อยู่ในฐานะที่จะจัดทำได้เอง จึงได้มอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนดังกล่าว แต่กิจกรรมดังกล่าวนี้จะต้องเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์สาธารณะ และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่า การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นบริการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำขึ้นหรือจัดให้มีหรือมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเอง ซึ่งเป็นหน้าที่หลักที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด เป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมและปัจเจกชนที่เป็นสมาชิกของสังคมในอันที่จะได้รับบริการจากรัฐ ในเรื่อง que เอกชนหรือวิสาหกิจเอกชนไม่อาจตอบสนองได้ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีบริการสาธารณะในด้านให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ (อรทัย ก๊กผล, 2552 : 4)

จากประเด็นความสำคัญข้างต้นการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบัน คือ การที่ประชาชนจะต้องใช้การเข้าถึงด้วยตนเอง เพราะการพัฒนาเป็นยุคดิจิทัลนั้นทำให้ประชาชนบางกลุ่มอาจไม่เท่าทันข่าวสารเท่ากลุ่มที่ใช้สมาร์ทโฟนและการทำงานของเจ้าหน้าที่อาจจะไม่เอื้ออำนวยต่อประชาชนมากนัก เพราะการทำงานอาจจะล่าช้าในการให้บริการหรือการขอติดต่อสอบถาม ไม่ได้ผ่านการจองล่วงหน้าหรือการติดต่อไว้ก่อนทำให้ได้รับข่าวสารไม่ครบถ้วนหรือได้รับข่าวสารล่าช้ากว่ากลุ่มคนอื่น ๆ ได้และการได้รับข่าวสารอาจจะไม่ถูกต้องจากการได้รับฟังโดยตรงถือเป็นผลเสียในการขอใช้บริการ

การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริการสาธารณะเป็นบทบาทที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น นักวิชาการได้กำหนดให้การบริการสาธารณะเป็นหน้าที่หลักที่องค์กรเหล่านี้จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

(1) ความหมายของการให้บริการสาธารณะ มีผู้ให้ความหมายของการให้บริการสาธารณะที่หลากหลาย ดังนี้

ชาญชัย แสวงศักดิ์ (2558 : 4) ได้ให้ความหมายของการบริการสาธารณะ (Public services) หมายถึง การตอบสนองความต้องการของสังคมและปัจเจกชนที่เป็นสมาชิกของสังคมในอันที่จะได้รับบริการจากรัฐ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือวิสาหกิจเอกชนไม่อาจตอบสนองได้ ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีบริการสาธารณะในด้านให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ

ชลิต สละ (2556 : 14) บริการสาธารณะเป็นกิจกรรมที่องค์กรทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น รัฐบาลท้องถิ่นมีอำนาจในการทำเช่นนี้และพวกเขาจะใช้อำนาจนี้ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งหมายความว่าบริการสาธารณะเป็นสิ่งที่จัดทำโดยรัฐบาลท้องถิ่นและดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลเอง ซึ่งบริการสาธารณะในกรณีนี้เป็นที่ต้องการของประชาชนในท้องถิ่น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่อยู่ในฐานะที่จะจัดทำได้เอง จึงได้มอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนดังกล่าว แต่กิจกรรมดังกล่าวนี้จะต้องเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์สาธารณะและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เช่น การเก็บขยะ มูลฝอย หรือการขนส่งสาธารณะ และการจัดทำบริการสาธารณะระดับท้องถิ่นเป็นการดำเนินการภายใต้หลักการกระจายอำนาจ ซึ่งพัฒนามาจากหลักการบริหารราชการที่มีข้อจำกัดในเรื่องความล่าช้าและไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ รัฐจึงมีแนวคิดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีสมดุลภาพระหว่างอำนาจในการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

สุพจน์ บุญวิเศษ (2563 : 84) ได้ให้ความหมายของการบริการสาธารณะ หมายถึง ฝ่ายกิจกรรมการบริหารช่วยตอบสนองความต้องการของสาธารณะโดยทำสิ่งต่าง ๆ เช่น การขนส่งและการศึกษา เป็นต้น

ณัทกวี สิริรัตน์ (2565 : 3) การจัดบริการสาธารณะในท้องถิ่นเป็นหน้าที่โดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยถือว่าเป็นผู้ให้บริการกับประชาชนที่เป็นผู้รับบริการ ซึ่งต้องทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจในการได้รับบริการสูงสุด อีกทั้งคุณภาพของการจัดบริการสาธารณะที่ดีตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนส่วนรวม

กรพจน์ อัครวิจิตร (2560 : 5) การบริการสาธารณะคือ กิจกรรมที่อยู่ในความอำนาจการหรืออยู่ในการควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน

(2) หลักการให้บริการสาธารณะ มีผู้อธิบายหลักการการให้บริการสาธารณะไว้ดังนี้

Katz & Danet (1973 : 4) ได้ศึกษาการบริการประชาชน เช่น หลักการที่สำคัญของการให้บริการของ องค์กรของรัฐ ประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ คือ

(1) การติดต่อเฉพาะงาน (Specificity) การติดต่อเฉพาะเป็นกฎที่หมายความว่าผู้คนและเจ้าหน้าที่ต้องติดต่อเฉพาะบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเฉพาะที่พวกเขากำลังพยายามจัดการ ทำให้ควบคุมคนหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ง่ายขึ้น เพราะไม่วกแวกไปเรื่องอื่น

(2) การให้บริการที่มีลักษณะเป็นทางการ (Universality) หมายถึง บริการที่เป็นทางการหมายความว่าผู้ให้บริการต้องปฏิบัติอย่างมีอาชีพและปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน พวกเขาไม่ควรปล่อยให้ความสัมพันธ์ส่วนตัวรบกวนการบริการต่อผู้อื่น

(3) การวางตัวเป็นกลาง (Affective Neutrality) หมายถึง การให้บริการแก่ประชาชนโดยปราศจากอคติ ซึ่งหมายความว่าผู้ให้บริการไม่สามารถถูกชักจูงโดยอารมณ์ของผู้ที่พวกเขากำลังให้บริการ

หลักการสำคัญของการบริการสาธารณะคือการให้บริการที่เท่าเทียมกันและเป็นกลางแก่ทุกคน และปรับปรุงคุณภาพของบริการนั้นอย่างต่อเนื่อง

การบริการประชาชน หมายถึง การช่วยเหลือประชาชนในทางด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเป็นอยู่การใช้ชีวิตต่าง ๆ ที่มาจากนโยบายหรือการเข้าไปช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย การทำความเข้าใจความต้องการของประชาชนที่ต้องการความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่มาจากความต้องการต่าง ๆ และทำให้ประชาชนได้ประโยชน์มากที่สุด เกิดการผิดพลาดในการทำงานน้อยที่สุดในการเข้าไปช่วยเหลือประชาชน เมื่อเกิดปัญหาขึ้นรัฐบาลมักจะหันไปหาผู้ที่มีความชำนาญพิเศษ เช่น ข้าราชการที่ทำงานในส่วนราชการต่าง ๆ ด้วยวิธีนี้ทุกคนมีโอกาที่จะช่วยแก้ปัญหา และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าวจะกระจายไปยังผู้คนจำนวนมาก พนักงานบริการต้องสามารถควบคุมอารมณ์ได้ในขณะทำงาน พวกเขาสามารถทำได้โดยการฝึกฝนตนเอง รับการฝึกอบรมจากหน่วยงาน หรือใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การทำสมาธิหรือการคิดเชิงบวกคำแนะนำกรณีผู้รับบริการไม่พึงพอใจในบริการ เมื่อมีผู้ไม่พึงพอใจในบริการร้องเรียนหน่วยงานนี้ ข้าราชการที่ให้บริการต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังนี้ รับฟังปัญหาของประชาชนการแสดงความคิดเห็นที่จะแก้ปัญหาของประชาชนอย่าตื่นตระหนกกับข้อร้องเรียนนี้แสดงความเสียใจหรือขอโทษประชาชน หากผิดพลาดในการให้บริการหาวิธีแก้ไขปัญหโดยเร็วที่สุดเวลามาตรฐานในการตอบข้อร้องเรียนตามมาตรฐานไม่ควรเกิน 3 ชั่วโมง และหลังจากนั้นก็ติดตามผลร้องเรียนภายใน 2-3 วัน หรือภายใน 7 วัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และรวบรวมข้อมูลข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นและวิเคราะห์หาทางแก้ไขหากเกิดขึ้นอีก

การบริการหรือกิจกรรมที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวม โดยเป็นกิจการที่อยู่ในความอำนาจการหรืออยู่ในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนอันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนและสร้างการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาประเทศชาติในภาพรวม โดยมีหลักการที่เป็นประเด็นสำคัญในการจัดบริการสาธารณะ คือ การจัดบริการสาธารณะต้องดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น มีความเสมอภาค ความต่อเนื่อง และความโปร่งใสในการให้บริการ งานบริการสาธารณะต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความไว้วางใจและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพยายามทำความเข้าใจว่าประชาชนต้องการอะไรและต้องการอะไรเพื่อให้บริการที่ดีที่สุด

การบริการสาธารณะ หมายถึง การบริการหรือกิจกรรมที่รัฐจัดทำเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวม โดยเป็นกิจกรรมที่อยู่ในความอำนาจความอำนาจการหรืออยู่ในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนและสร้างการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับท้องถิ่นรวมถึงการพัฒนาประเทศชาติในภาพรวม โดยมีหลักการที่เป็นประเด็นสำคัญในการจัดบริการสาธารณะ คือ การจัดบริการสาธารณะต้องดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น มีความเสมอภาค ความต่อเนื่อง และความโปร่งใสในการให้บริการ (อรรถัย ก๊กผล, 2552: 3)

เทพศักดิ์ บุญรัตนพันธ์ (2554 : 370) ได้อธิบายว่าการบริการสาธารณะเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมปัจจัยในด้านการรับบริการและความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายบริการสาธารณะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเชิงนโยบาย

และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการคิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย พบว่ามีความเป็นไปได้เพราะทำให้ประชาชนได้กล้าแสดงออกมีจิตสำนึกสาธารณะและทำให้ประชาชนมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมชน

พฤษา สิ้นลือนาม (2564 : 283) การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service : NPS) เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย (value of democracy) ความเป็นพลเมือง (citizenship) และผลประโยชน์สาธารณะ (public interest) โดยการบริการเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะถือเป็นหัวใจของแนวคิดนี้ การบริการสาธารณะแนวใหม่ต้องการปรับวิธีการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการขององค์การ ด้วยการเปิดกว้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐให้เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าการบริการสาธารณะแนวใหม่จะไม่ใช่แนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของการวัดผลได้ (immeasurable) แต่ก็เป็นแนวคิดที่ช่วยเติมเต็มให้เกิดการบริการที่ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา

Titus Mala (2018 : 194) การจัดการบริการสาธารณะในรูปแบบนโยบายสาธารณะ แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปที่วิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำกับชุมชนเครือข่ายต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะการจัดการปกครองในรูปแบบนี้มองว่าศูนย์กลางของการกำหนดและการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งการส่งมอบบริการสาธารณะมิใช่หน้าที่ของภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวแต่ประกอบด้วยการทำงานร่วมกันของชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ

นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2553 : 604) บริการสาธารณะ หมายถึง “กิจกรรมประเภทหนึ่งซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องจัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวม” จากความหมายดังกล่าว บริการสาธารณะจึงประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือ

(1) เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลมหาชน ซึ่งหมายถึงกรณีที่ดินนิติบุคคลมหาชนเป็นผู้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเองอัน ได้แก่ กิจกรรมที่รัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจเป็นผู้ดำเนินการและยังหมายความรวมถึงกรณีที่รัฐมอบกิจกรรมของรัฐบางประเภทให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการด้วย

(2) เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์สาธารณะและตอบสนองความต้องการของประชาชน

จากประเด็นความสำคัญข้างต้นการบริการสาธารณะ หมายถึง การตอบสนองความต้องการของสังคมและปัจเจกชนที่เป็นสมาชิกของสังคม โดยมีหลักการที่สำคัญของการให้บริการขององค์กรของรัฐประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ คือการติดต่อเฉพาะงาน, การให้บริการที่มีลักษณะเป็นทางการ, การวางตัวเป็นกลาง เป็นต้น และงานบริการสาธารณะต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความไว้วางใจและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

หลักการปกครองท้องถิ่น

สุนทร ธนศิลป์พิชิต (2564 : 12) ได้อธิบายสาระสำคัญ หลักองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อันเนื่องมาจากแนวนโยบายการกระจายอำนาจและหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถบริหารจัดการท้องถิ่นด้วยตนเอง การกำหนดนโยบายการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีการจัดบริการสาธารณะสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่

วุฒิสภา ตันไชย (2557 : 16) ได้ให้ความหมายหลักการปกครองท้องถิ่น ว่าการปกครองที่รัฐกลาง หรือ ส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมายมีพื้นที่ และประชาชนเป็นของตนเอง ประการสำคัญขององค์การดังกล่าวจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการ ปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลางมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณะต่าง ๆ อย่างไร ก็ตามแม้ว่าการปกครองท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล กลาง

วิเชียร ตันศิริคงคล (2564 : 88) หลักการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองของชุมชนหนึ่ง ๆ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนที่อยู่ภายในชุมชนตามขอบเขต อำนาจที่ได้รับจากรัฐบาลกลางหรือส่วนกลาง โดยจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีงบประมาณ มี ความเป็นอิสระในการบริหารงานภายในองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นสำคัญ

พัชรวรรณ นุชประยูร (2559 : 22) ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถ บริหารราชการสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยรัฐบาลเป็นผู้ทำหน้าที่ ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายใต้กรอบของกฎหมายเท่านั้น

พิสิษฐ์ บุญถนอม (2563 : 49) ได้อธิบายถึงความหมายหลักการปกครองท้องถิ่นในสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) การปกครองท้องถิ่นนั้น หมายถึง การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจจะ มี ลักษณะแตกต่างในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยหรือองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นของไทยแบบนครหลวง แบบเทศบาล แบบสุขาภิบาลหรือแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็มี ลักษณะแตกต่างกันโดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น

(2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ หมายความว่าอำนาจของราชการส่วน ท้องถิ่นต้องมีขอบเขตพอสมควร หมายความว่าเพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนควรจำกัด อำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในทางกลับกัน หากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจน้อยเกินไป ก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจว่า อำนาจใดเหมาะสมสำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ธรรมชาติของชุมชนและ ความสามารถของคนในท้องถิ่นมีความสำคัญ ความเอื้ออาทรของรัฐบาลกลางอาจเป็นปัจจัยที่ต้องพิจารณา ด้วย

(3) องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการปกครอง ตนเอง สิทธิตามกฎหมายนี้อาจจะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ด้วยกันคือ

ประการแรก องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของ องค์การปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่และเพื่อใช้บังคับแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ข้อบัญญัติจังหวัด เทศบัญญัติ ข้อบังคับสุขาภิบาล เป็นต้น

ประการที่สอง เป็นสิทธิสำคัญและเป็นหัวใจของการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ คือสิทธิในการกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

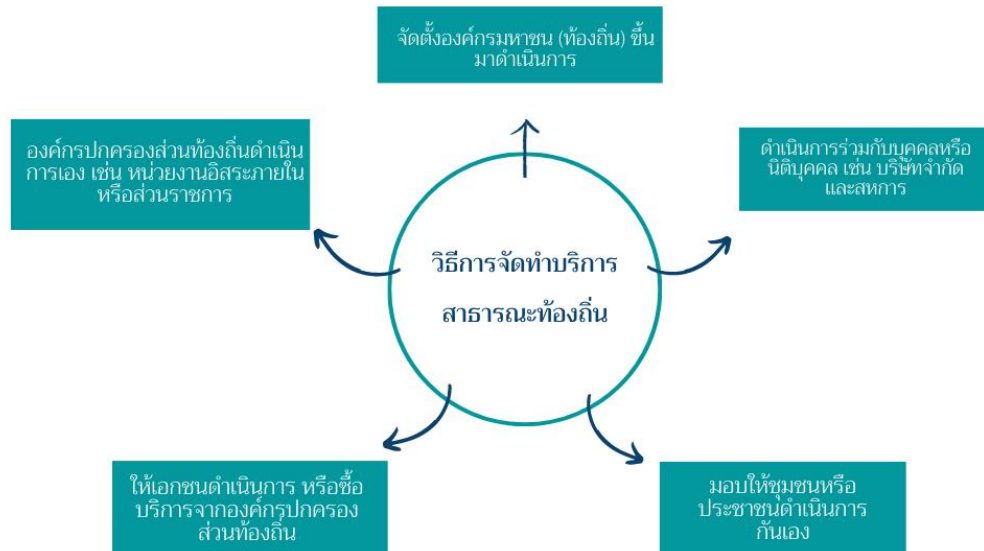
(4) เมืองครสองประเภทที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานของประเทศ : ฝ่ายบริหารและองค์กรนิติบัญญัติ คณะผู้บริหารประกอบด้วยบุคคลที่รับผิดชอบในการบริหารประเทศ เช่น คณะรัฐมนตรีในเทศบาล องค์กรนิติบัญญัติประกอบด้วยผู้ร่างกฎหมายที่ใช้ปกครองประเทศในบางประเทศ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติจะแยกจากกัน แต่ในบางประเทศจะรวมกันเป็นองค์กรเดียว เช่น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในประเทศไทยในการเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ คุณต้องได้รับเลือกจากประชาชนในประเทศของคุณตามกฎหมายที่บังคับใช้ในประเทศไทย ผู้ได้รับเลือกให้เป็นข้าราชการคือสมาชิกในคณะรัฐมนตรีของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้นำของเทศบาลนครกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็น 1 ใน 105 จังหวัดของประเทศไทย

(5) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นด้วยวิธีต่าง ๆ มากมาย ซึ่งหมายความว่าผู้คนในท้องถิ่นมีส่วนอย่างมากในการดำเนินการของรัฐบาล การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ และบางคนอาจมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตัวแทนในท้องถิ่นของตนเท่านั้น พลเมืองอื่น ๆ อาจสนใจเข้าร่วมการประชุมสภาท้องถิ่น พวกเขาอาจดูแลหน้าที่และการบริหารงานของตัวแทนในรัฐบาลท้องถิ่น สิ่งนี้สามารถช่วยให้พวกเขามีความรับผิดชอบต่อความก้าวหน้าและผลประโยชน์ของประชาชนและท้องถิ่นมากขึ้นน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการเลือกตั้งครั้งต่อไปได้อีกด้วย บางคนอาจสนใจเรื่องท้องถิ่นมากสิ่งนี้สามารถนำไปสู่การเสียสละอย่างสูง อย่างไรก็ตามยังเป็นโอกาสสำหรับประชาชนที่จะมีส่วนร่วมและมีอิทธิพลต่อการปกครองท้องถิ่น นับเป็นเรื่องดีเพราะเจ้าหน้าที่ในราชการส่วนท้องถิ่นจะได้บริหารงานตามเจตนารมณ์ของราษฎรในท้องถิ่นนั้น และอยู่ภายใต้การควบคุมของคนในท้องถิ่นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการปกครองท้องถิ่นอย่างกว้างขวางยังเป็นการช่วยให้ประชาชนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในกลไกการปกครองระบอบประชาธิปไตยเกิดความสำนึกในความสำคัญของสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของตน ตลอดจนเกิดความตื่นตัวที่จะใช้สิทธิทางการเมืองหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวมอีกด้วย สนับสนุนแนวคิดและนโยบายที่แตกต่างระบบพรรคการเมืองท้องถิ่นมีความสำคัญเนื่องจากช่วยให้ผู้คนเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบการเมืองและวิธีการทำงาน มีการต่อสู้และการแข่งขันทางการเมือง ตามวิถีทางและตามกติกา (Rule of the Game) ในที่สุดจะทำให้ประชาชนเข้าใจถึงระบบการปกครองตนเอง เข้าใจถึงหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ เข้าใจถึงหน้าที่ฝ่ายบริหาร เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร เข้าใจถึงคุณค่าของการควบคุมประชาชน (Popular Control) ในที่สุดก็จะทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองได้

บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยึดประโยชน์ของทางราชการและประโยชน์ส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ละเมิดรัฐธรรมนูญ กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม (จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระสมจันทร ฉินนากาโม, 2565 : 4)

จากประเด็นความสำคัญข้างต้น หลักการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจจะมีลักษณะแตกต่างในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ และประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นด้วยวิธีต่างๆ มากมาย ซึ่งหมายความว่าผู้คนในท้องถิ่นมีส่วนอย่างมากในการดำเนินการของรัฐบาล การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ และบางคนอาจมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตัวแทนในท้องถิ่นของตนเท่านั้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

บทสรุป

การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องมีหลักคิดการจัดการบริการสาธารณะในการให้ความสำคัญในด้านต่าง ๆ โดยการมองถึงความเหมาะสมของประเภทของการบริการสาธารณะว่า กิจกรรม โครงการอะไรบ้างที่ควรนำมาดำเนินการหรือจัดเป็นบริการสาธารณะ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมองถึงระดับการหาผลประโยชน์และการแสวงหากำไรว่ากิจกรรมอะไรบ้างที่ควรนำมาจัดบริการสาธารณะ เมื่อดำเนินการไปแล้วท้องถิ่นได้อะไรบ้าง มีประโยชน์หรือไม่ บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายของการบริการสาธารณะว่าในการจัดทำบริการสาธารณะนั้น จะช่วยสร้างการเข้าถึงบริการสาธารณะของประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในท้องถิ่นในลักษณะใด และในสุดท้ายจะมีความสอดคล้องระหว่างประเภทของการบริการสาธารณะและหลักการในการบริการสาธารณะ ว่าในแต่ประเภทของการบริการสาธารณะควรดำเนินงานในรูปแบบหรือหลักการใดจึงจะเหมาะสมที่สุด ดังนั้น การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความอิสระในการจัดการบริการสาธารณะ และตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อยกระดับการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดบริการได้อย่างมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กรพจน์ อัสวินวิจิตร. (2560). หลักนิติธรรมกับการบริการสาธารณะรัฐ. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, (19), 55.

จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระสมจันท์ ฉินนกาโม. (2565). คุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรส่วนท้องถิ่น. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2(3), 1-12.

- ชวลิต สละ. (2556). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารงานงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2558). **กฎหมายปกครอง**. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ณัทกวี ศิริรัตน์. (2565). **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : การบริการสาธารณะ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์**, (1), 12.
- เทพศักดิ์ บุญยรัตนพันธ์. (2554). **แนวคิดและหลักการของการบริการสาธารณะ**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2553). **สัญญาทางปกครอง : เครื่องมือในการจัดทำบริการสาธารณะ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- พุกษา สิ้นลือนาม. (2564). **การบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมาภิบาลในพื้นที่ กรณีศึกษา สถานการณ์ Covid 19. วารสารวิจัยวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ), (4) ,4.**
- พัชรวรรณ นุชประยูร. (2559). **หลักกฎหมายว่าด้วยการบริการสาธารณะในหลักกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิสิษฐ์ บุญนอม. (2563). **แนวทางการดำเนินงาน เพื่อความสำเร็จในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นำ ชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- ภาวิต บุญชนะ. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : สำนักงาน การวิจัยแห่งชาติ.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2557). **การกระจายอำนาจและประชาธิปไตยในประเทศไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- วิเชียร ตันศิริคงคล. (2564). **การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในศตวรรษที่21. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. (การพัฒนาสังคม), (6), 3.
- สุนทร วนิลปพิชิต. (2564). **การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้.วารสาร ชัยภูมิปริทัศน์**, (4), 3.
- สุพจน์ บุญวิเศษ. (2563). **การสร้างสรรคนวัตกรรมบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง**, (9), 1.
- อรทัย กักพล. (2552). **เคล็ดลับการจัดบริการสาธารณะท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : บริษัท ส เจริญ การพิมพ์จำกัด.
- Katz and Danet. (1973). **Bureaucracy as a Problem for Sociology and Society**. New York, Basic Books.
- Titus Mala. (2018). **New Public Governance: Concept and Apply in Local Management**. Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science), (8), 1.

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม

The relationship between democracy and the rule of law

พัชรา นารีนุช

Phatchara nareenuch

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

Public Administration, Faculty of Social Sciences

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Mahamakut Buddhist University Isan Campus

E-mail: tong.pong.pppppp@gmail.com

Received 1/04/2023 | Revised 21/04/2023 | Accepted 21/04/2023

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม ประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อในความสำคัญและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล ความเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์ และความเชื่อในความจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นอิสระเสรี หลักนิติธรรม หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย เป็นหลักที่ใช้เป็นเครื่องมือควบคุมอำนาจของรัฐ เพื่อให้ประชาชนมีความเสมอภาคและมีสิทธิ เสรีภาพในความเป็นมนุษย์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างระบบหรือการะบวนการทางภาครัฐให้เป็นทำแก่ทุกคน ความสัมพันธ์ระหว่างหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม คือ หลักนิติธรรมเป็นเสาหลักในระบบประชาธิปไตย เปรียบเสมือนเสาหลักสองเสาที่พึ่งอาศัยซึ่งกันและกัน การพึ่งและอาศัยซึ่งกันและกันนี้เอง ที่ทำให้หลักทั้งสองมีความมั่นคงและดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นรากฐานของรัฐเสรีประชาธิปไตยได้ ครอบคลุมที่หลักทั้งสองมีความดุลยภาพเสาทั้งสองก็สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมั่นคง หากขาดหลักใดไปหลักหนึ่งอาจทำให้ขาดสมดุลในการปกครองได้

คำสำคัญ: หลักประชาธิปไตย, หลักนิติธรรม, อำนาจอธิปไตย

Abstract

This academic paper discusses the relationship between democracy and the rule of law. Democracy is based on a belief in the importance and dignity of the individual, belief in human equality and a belief in the need for freedom. The rule of law refers to the basic principles of law. It is mainly used as a tool to control the power of the state, for people to have equality and rights and liberties in humanity. The aim is to create a system or process for the government to do for everyone. The relationship between democracy

and the rule of law is that the rule of law is the pillar of democracy. like two pillars leaning on each other leaning on and relying on each other that make both principles stable and exist as the foundation of a liberal democratic state As long as the two pillars are in equilibrium, the two pillars can perform stable functions. If any one principle is missing, it may lead to an imbalance in governance.

Keywords: democracy, rule of law, sovereignty

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรมถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหลักนิติธรรมเป็นเสาหลักในระบอบประชาธิปไตย การมีกฎหมายที่ดีแต่การบังคับใช้หรือกระบวนการยุติธรรมไม่เข้มแข็ง ก็สามารถทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน สร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติได้ ดังนั้น สังคมไทยจึงไม่ควรพิจารณาหลักนิติธรรม เฉพาะในแง่หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย เพียงมิติเดียวแต่ควรพิจารณาหลักนิติธรรมให้เชื่อมโยงกับมิติอื่นทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจสังคม และสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยมีการพัฒนามากขึ้น (สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง, 2559 : 118) และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รัฐเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจของรัฐที่ใช้บังคับกับประชาชนของรัฐ โดย “อำนาจอธิปไตย” ได้แก่ อำนาจซึ่งแสดงความเป็นใหญ่ ความเป็นอิสระความไม่ขึ้นแก่ใคร หรือต้องเชื่อฟังคำสั่ง คำบังคับบัญชาของผู้ใดที่เหนือตนโดยปราศจากความยินยอมของตน (ปธานพงษ์ ตีลภัทร, 2557 : 11) หลักนิติธรรม เป็นหลักการปกครองโดยกฎหมาย ไม่ใช่การปกครองโดยคน หลักการนี้ได้พัฒนาแนวคิดจากรัฐเสรีประชาธิปไตย ซึ่งมีโครงสร้างการปกครองมาจากหลัก ประชาธิปไตย

จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม เป็นการพึ่งพาซึ่งกันละกัน ในการใช้อำนาจต่างๆโดยผ่านกฎหมาย ซึ่งอำนาจอธิปไตยนี้ในทาง กฎหมายมหาชนถือว่าเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นอำนาจที่ แสดงความเป็นเจ้าของประเทศ ซึ่งรัฐใช้บังคับแก่ประชาชนโดยรัฐเป็นเจ้าของอำนาจปกครอง แผ่นดินที่เรียกว่า “อำนาจอธิปไตย” รัฐแต่ละรัฐใช้อำนาจอธิปไตยของตนกระทำการต่างๆ ได้แก่ การนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับแก่ราษฎร การบริหาร ได้แก่ การบังคับใช้การต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และการตุลาการ ได้แก่ การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างราษฎรกับหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นไปตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย รัฐใช้อำนาจอธิปไตยกระทำการต่าง ๆ โดยองค์กรเพียงองค์กรเดียวก็ทำได้ (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2538 : 569)

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรมในปัจจุบัน ถือว่าสำคัญอย่างยิ่งหากหลักประชาธิปไตยขาดหลักนิติธรรมอาจส่งผลทำให้การปกครองขาดกฎหมายในการปกครองได้ การมีกฎหมายที่ดีแต่ การบังคับใช้หรือกระบวนการยุติธรรมไม่เข้มแข็ง ก็สามารถทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน สร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติได้ และเหตุผลนี้จึงทำให้หลักนิติธรรมสำคัญต่อหลักประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองการบริหารที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการเลือกตัวแทนของตนให้เข้าไปทำหน้าที่แทนตนเอง ผ่านทางกระบวนการการเลือกตั้งจากประชาชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในระบอบประชาธิปไตย นั้นอำนาจในการปกครองเป็นของประชาชน

ความหมายหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม

หลักประชาธิปไตย มีนักวิชาการได้ให้ความหมายดังนี้

ธนศ อาภรณ์สุวรรณ (2549 : 100) หลักการของประชาธิปไตย เป็นประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อในความสำคัญและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล ความเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์ และความเชื่อในความจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นอิสระเสรี ประชาธิปไตยจึงประกอบด้วยหลักการต่างๆ ดังนี้ 1. เสรีภาพ (Liberty) 2. ความเสมอภาค (Equality) 3. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) 4. หลักการเสียงข้างมากที่คุ้มครองเสียงข้างน้อย (The Rule of Majority)

พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ (2561 : 431) ประชาธิปไตย คือ การบริหารอำนาจรัฐที่มาจากเสียงข้างมากของพลเมืองการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

อรทัย ก๊กผล (2552 : 33) ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” คือ “รูปแบบการปกครองที่ล้อมติปวงชนเป็นใหญ่” สำหรับคำจำกัดความของประชาธิปไตยที่มักกล่าวอ้างถึงบ่อยๆ คือ คำจำกัดความของประธานาธิบดีลินคอล์น ที่กล่าวว่า ประชาธิปไตย คือ “การปกครองของประชาชนโดยประชาชน เพื่อประชาชน” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในระบอบประชาธิปไตย นั้นอำนาจในการปกครองเป็นของประชาชน การตัดสินใจต่างๆ ต้องยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

วรทิพย์ มีมาก (2547 : 161) กล่าวว่า ประชาธิปไตย หมายถึง ระบบการเมืองการบริหารที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการควบคุมตรวจสอบ โดยการเลือกตั้งตัวแทนของตนให้เข้าไปทำหน้าที่แทนตนเอง ผ่านทางกระบวนการการเลือกตั้งจากประชาชน

อมร รัชสาสัย (2543 : 33) อธิบายว่า “ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองประเทศรูปหนึ่ง ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการว่าประชาชนเป็นผู้ปกครองตนเอง และในสมัยใหม่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่จะมีสถาบันต่างๆ ที่มีผู้แทนที่ได้รับเลือกมาอย่างเสรีและมีฝ่ายบริหารที่รับผิดชอบต่อประชาชน และยังหมายถึงวิถีชีวิตซึ่งตั้งอยู่บนฐานคติพื้นฐานแห่งความเสมอภาคของปัจเจกชนทุกคน และแห่งสิทธิเสมอภาคของประชาชนในด้านชีวิตเสรีภาพ (รวมทั้งเสรีภาพแห่งความคิดและการแสดงออก) และวิถีที่จะแสวงหาความสุข”

สุรศักดิ์ ตรีรัตน์ตระกูล (2559 : 60) หลักประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอิสระ ซึ่งเรียกว่าอำนาจอธิปไตย ประกอบด้วย อำนาจอธิปไตยบัญญัติอำนาจอธิปไตยบริหาร และอำนาจอธิปไตยตุลาการ กล่าวคือ อำนาจทั้งสามต้องมาจากประชาชน เป้าหมายของการปกครองระบอบประชาธิปไตยคือความมีภาวะที่เป็นสุขของประชาชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ภาวะที่เป็นสุขทางเศรษฐกิจคือการมีระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นที่สามารถพึ่งตนเองได้การมีภาวะที่เป็นสุขทางสังคมคือ การมีสังคมเอื้ออาทรมีความยุติธรรม และภาวะที่เป็นสุขทางด้านกิจกรรมของการเมือง กิจกรรมของเมืองที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากที่สุดหรือการเมืองโดยประชาชนซึ่งภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง สถานิติบัญญัติทำหน้าที่ในการออกกฎหมายจะต้องเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง มีความเที่ยงธรรม มีจิตวิญญาณของความเป็นประชาธิปไตยเพื่อตรากฎหมายที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม (the rule of law)

สรุปได้ว่า **หลักประชาธิปไตย** คือเป็นประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อในความสำคัญและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล ความเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์ และความเชื่อในความจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นอิสระเสรี และระบบการเมืองการบริหารที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการ

ควบคุมตรวจสอบ โดยการเลือกตัวแทนของตนให้เข้าไปทำหน้าที่แทนตนเอง ผ่านทางกระบวนการการเลือกตั้งจากประชาชน ระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด ซึ่งเรียกว่าอำนาจอธิปไตย ประกอบด้วย อำนาจอธิบัญญัติอำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ กล่าวคือ อำนาจทั้งสามต้องมาจากประชาชน

ความหมายของหลักนิติธรรม

“หลักนิติธรรม” (นิติรัฐ) มีฐานการพัฒนาอย่างน้อย 2 แนว กล่าวคือ หลักนิติธรรม ตามแนวของอังกฤษ มีพื้นฐานพัฒนาการมาจากประเทศอังกฤษ แนวคิดพื้นฐานของหลักนิติธรรมตาม แนวของอังกฤษ ประกอบกับระบบกฎหมายแบบ common law มีส่วนสำคัญในการพัฒนาทำให้ ประเทศอังกฤษเป็นระบบกฎหมายเดียวที่ไม่มีการแยกระหว่างกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชน นอกจากนี้ไม่มีการแยกระบบศาล ส่วน “หลักนิติรัฐ” มีพื้นฐานและพัฒนาการมาจากประเทศเยอรมนี ในช่วงก่อนปีค.ศ. 1848 นักคิดคนสำคัญของเยอรมันคือ Robert von Mohl, Carl Welcker และ Johann Christoph ได้กล่าวถึงคำว่า “นิติรัฐ” ซึ่งอาจให้ความหมายในยุคเริ่มต้นว่าหมายถึง รัฐแห่ง ความมีเหตุผล อันเป็นรัฐที่ปกครองตามเจตจำนงโดยรวมที่มีเหตุผล และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การอยู่ ร่วมกันของคนในสังคมเป็นไปด้วยความสงบสุข ต่อมา “นิติรัฐ” ได้รับการพัฒนาแนวทางและขอบเขต ของนิติรัฐ โดยรัฐจะต้องเคารพในขอบเขตส่วนบุคคลของปัจเจกบุคคลและจะต้องให้การรับรอง คุ่มครองขอบเขตส่วนบุคคลโดยกฎหมาย และทำให้เกิดความมั่นคงต่อแนวทางดังกล่าว ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า นิติธรรมตามแนวของอังกฤษ และนิติรัฐตามแนวของเยอรมัน ต่างมีความมุ่งหมายเดียวกันในอันที่จะจำกัดอำนาจของผู้ปกครองโดยให้ผู้ปกครองเหล่านั้นผูกพันจกกฎหมายหรือหลัก กฎหมาย (บรรเจิด สิงคะเนต, 2560 : 2)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2559 : 2) ได้รวบรวมความเป็นไปได้ของการให้นิยามความหมายของหลักการดังกล่าวเอาไว้ ดังนี้

ความหมายสากลของหลักนิติธรรม หลักนิติธรรมเป็นหลักการที่ใช้เป็นเครื่องมือจำกัด ควบคุมอำนาจรัฐ มุ่งหมายในการสร้างกระบวนการหรือระบบที่เป็นธรรมแก่ทุกคน บนฐานของสันติภาพ ประชาธิปไตย และเสรีภาพ เนื่องด้วยความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจสังคม หลักนิติธรรมจึงไม่ได้จำกัดเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจของภาครัฐเท่านั้น หากแต่สามารถนำไปใช้กับการดำเนินการของภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน บริษัทข้ามชาติ และผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ ได้ด้วย

สรุปได้ว่า **หลักนิติธรรม** หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย เป็นหลักที่ใช้เป็นเครื่องมือควบคุมอำนาจของรัฐ เพื่อให้ประชาชนมีความเมตตา และมีสิทธิ เสรีภาพในความเป็นมนุษย์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างระบบหรือกระบวนการทางภาครัฐให้เป็นท่าแก่ทุกคน เป็นหลักที่ใช้กฎหมายในการปกครองประเทศ ซึ่งใช้กระบวนการยุติธรรมสเปดเผยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม

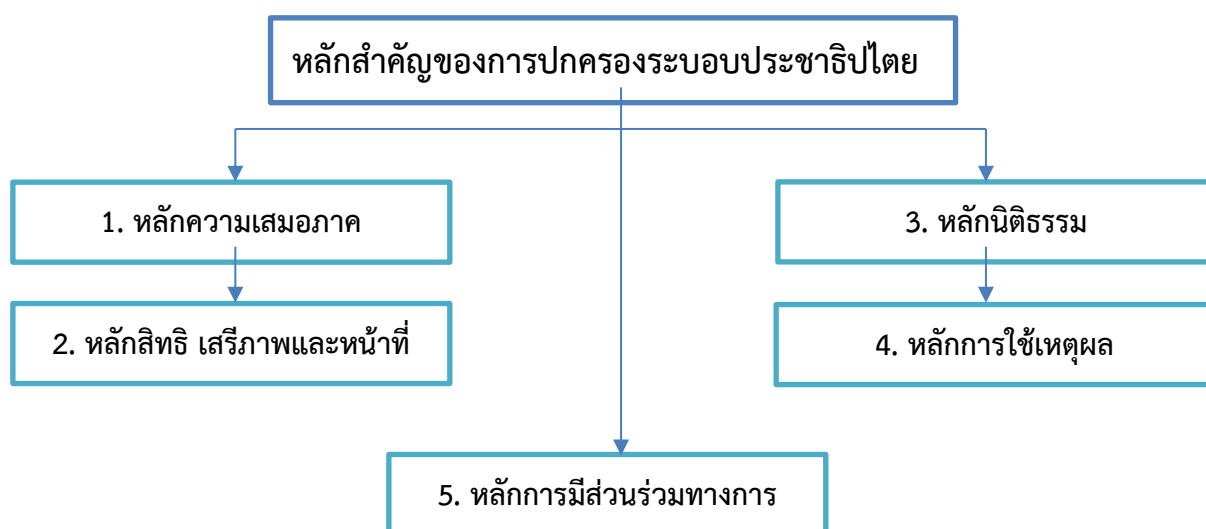
หลักนิติธรรมเป็นเสาหลักในระบอบประชาธิปไตย การมีกฎหมายที่ดีแต่การบังคับใช้หรือกระบวนการยุติธรรมไม่เข้มแข็งก็สามารถทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน สร้าง ความเสียหายแก่ประเทศชาติได้ กรณีกฎหมายที่มุ่งเสริมเฉพาะด้านเช่นเพื่อการขยายตัวทาง เศรษฐกิจก็อาจส่งเสริมให้มีผู้

ได้เปรียบและมีความไม่เสมอภาค ซึ่งอาจสร้างปัญหาที่ไม่ตั้งใจให้ สังคม ดังนั้น สังคมไทยจึงไม่ควรพิจารณาหลักนิติธรรม เฉพาะในแง่หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย เพียงมิติเดียวแต่ควรพิจารณาหลักนิติธรรมให้เชื่อมโยงกับมิติอื่นทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจสังคม และสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยมีการพัฒนาไป (สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง, 2559 : 112)

ทั้งนี้หลักนิติธรรมไม่ได้เจาะจงที่ผลลัพธ์ หากแต่เป็นเรื่องของ กระบวนการหรือวิธีการ โดยมุ่งหมายในการสร้างกระบวนการหรือระบบที่เป็นธรรมแก่คนทุก คนที่เป็นสมาชิกในสังคม โดยตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ สันติภาพ (peace) ประชาธิปไตย (democracy) และเสรีภาพ (freedom) และการที่หลักนิติธรรมมีลักษณะที่ ค่อนข้างเป็นนามธรรม ต้องมีความชัดเจนแน่นอนและเป็นที่ยอมรับ มีหลักธรรมาภิบาล (good governance) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม และต่อการ พัฒนาโครงสร้างกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2559 : 1) ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนได้รวบรวมและเรียบเรียงเรื่องราวเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักนิติธรรม ในหลายมุมมอง ได้แก่ การปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย หลักนิติธรรมในสังคมไทย และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลัก นิติธรรม ผู้เขียนได้รวบรวมนำเสนอในบทความนี้

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจของรัฐที่ ใช้บังคับกับประชาชนของรัฐ โดย “อำนาจอธิปไตย” ได้แก่ อำนาจซึ่งแสดง ความเป็นใหญ่ ความเป็นอิสระความไม่ขึ้นแก่ใคร หรือต้องเชื่อฟังคำสั่ง คำบังคับบัญชาของผู้ใดที่เหนือตนโดย ปราศจากความยินยอมของตน (ปราณพงษ์ ตีลภัทร, 2557 : 11) ซึ่งอำนาจอธิปไตยนี้ในทาง กฎหมายมหาชนถือว่าเป็นอำนาจอสู่งสุดในการปกครองประเทศ จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นอำนาจที่ แสดงความเป็นเจ้าของประเทศ ซึ่งรัฐใช้บังคับแก่ประชาชนโดยรัฐเป็นเจ้าของอำนาจอปกครอง แผ่นดินที่เรียกว่า “อำนาจอธิปไตย” รัฐแต่ละรัฐใช้อำนาจอธิปไตยของตนกระทำการต่างๆ ได้แก่ การนิติบัญญัติ ได้แก่ การตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับแก่ราษฎร การบริหาร ได้แก่ การบังคับใช้การต่างๆ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และการตุลาการ ได้แก่ การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างราษฎรกับหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นไปตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย รัฐใช้อำนาจอธิปไตยกระทำการต่างๆ โดยองค์กรเพียงองค์กรเดียวก็ทำได้ (วรพจน์ วิศวพิชญ์, 2538 : 569) และที่สำคัญ คือ เรื่องของภราดรภาพ ความรัก ความเอื้ออาทร ความร่วมมือร่วมใจระหว่างกัน ทำให้ความเป็นประชาธิปไตยมีผลค่อนข้างสมบูรณ์ส่วนหนึ่ง ของความเป็น ประชาธิปไตย คือ มนุษย์จะต้องมีจิตอาสา หรือที่เรียกกันว่า “จิตสาธารณะ” ซึ่ง เป็นพื้นฐานที่สำคัญของความเป็นประชาธิปไตย คือ การมุ่งในประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่า ประโยชน์ของส่วนตน ถ้าสังคมใดประชาชนแก่งแย่งเอาตัวเปรียบกัน โดยมองประโยชน์ของ ส่วนรวมเป็นเรื่องลำดับรอง สังคมนั้นจะก้าวไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยค่อนข้างลำบาก และสิ่งสำคัญของรัฐตามแนวความคิดในปัจจุบัน คือ การสร้างความตระหนักในประโยชน์ของ สังคม สำหรับการสร้างความตระหนักในประโยชน์ของสังคม (Social awareness) นั้น โลกยุค ปัจจุบันที่เรียกว่า “โลกาภิวัตน์” ที่มุ่งเน้นการจัดระเบียบโลกใหม่ โดยให้ความสำคัญของสิทธิ มนุษยชน ประชาธิปไตย และการค้าเสรีโดยปัญหาสำคัญที่พบคือ 1) ขาดความซื่อตรง ความมีศักดิ์ศรี 2) ขาดความโปร่งใส และ3) ขาดความเป็นธรรม นอกจากการทำลายความขัดแย้งใน เรื่องของอารยธรรม จึงเป็นกระแสที่คงต้องติดตามอย่างใกล้ชิด ในความเป็นรัฐที่มุ่งจะอำนวย ประโยชน์แก่มนุษย์ให้อยู่ได้อย่างมีความสุข โดยการออกกฎหมาย ออกกฎเกณฑ์บังคับใช้ กฎหมายและกฎเกณฑ์แล้วตัดสินใจให้เกิดความยุติธรรม โดยไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพ ตลอดทั้ง กฎธรรมชาติ (ปราณพงษ์ ตีลภัทร, 2557 : 11)

เมื่อพิจารณาถึงหลักนิติธรรม พบว่า เป็นหลักที่มีความเป็นนามธรรม ไม่มีรูปแบบหรือ ความหมาย ที่ความชัดเจน ส่งผลให้ผู้ใช้อำนาจนำหลักนิติธรรมไปใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ แก่ตนเอง จากเหตุผล ดังกล่าวเกิดเป็นปัญหาต่อประชาชนที่ส่งผลต่อการขาดความเชื่อมั่น ความเคารพ และความศรัทธาต่อ กฎหมายภายใต้ความเป็นธรรมกฎหมายบางประการมัก ส่งผลขัดแย้งกับหลักการในการปกครอง ซึ่งมี ผลกระทบโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนจากการขาดความเข้าใจในด้านการตีความของบท กฎหมาย ตลอดจนความหวาดกลัวต่อ ความผิดในข้อบัญญัติกฎหมายที่ขัดแย้งกับหลักนิติธรรม เช่น การ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ร่วมในการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูล และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้เกิด ข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งในแง่เนื้อหาหลักละเมิด สิทธิ และเสรีภาพของประชาชน เช่น ห้ามไม่ให้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่สาธารณะ กรณี ดังกล่าวนอกจากจะส่งผลต่อความเข้าใจ ขาดความศรัทธา ความเชื่อมั่น และความกระตือรือร้น ที่จะเข้าไป มีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดติดที่ ตัวบุคคล ไม่เคารพ ความถูกต้องและข้อกฎหมาย ปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลให้ประชาธิปไตย อ่อนแอ ในขณะเดียวกันหากหลัก นิติธรรมมีความแน่นอนชัดเจนสามารถสร้างความชอบธรรม ให้เกิดขึ้นได้ในสังคม ย่อมส่งผลดีและเกิด ความยุติธรรมต่อทุกฝ่าย ไม่มีการเลือกปฏิบัติมีความ เป็นธรรมอย่างแท้จริง หน่วยงานหรือองค์กรที่ เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนมี ทักษะที่ดีมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการประชาธิปไตย ให้เกิดความรู้สึกหวงแหนต่อความ เป็นประชาธิปไตย รู้จักเคารพกฎหมาย เคารพสิทธิและเสรีภาพของ ตนเองและผู้อื่น เพื่อให้ วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดการพัฒนาและสร้างเกราะป้องกันความแตกแยกใน สังคมได้เมื่อ พิจารณาถึงพื้นฐานของวัฒนธรรมและความเชื่อเดิมที่ถูกบ่มเพาะ ทำให้ประชาชนมีทัศนคติ ด้านลบเกี่ยวกับความเป็นธรรมและการใช้อำนาจของกฎหมาย ความเชื่อและการยอมรับใน หลักนิติธรรม ดังนั้น วิธีการที่สำคัญที่จะควบคุมและแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ คือ การตกลงอย่าง เสมอภาคโดยปราศจาก อคติและอิทธิพลภายนอกต่าง ๆ โดยอาศัยการพัฒนาระเบียบข้อบังคับ ทางกฎหมายให้มีความเชื่อมโยงกัน โดยการพัฒนหลักนิติธรรมมีได้มากมายหลายรูปแบบและ วิธีการ ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับคุณค่า แนวคิด ทักษะและความเข้าใจในความหมายและ ขอบเขตของหลักนิติธรรม (สำนักวิชาการ, 2565 : ออนไลน์) จากเนื้อหาดังกล่าวมาพอสรุปได้ตามตารางภาพดังนี้

บทสรุป

“หลักประชาธิปไตย” และ “หลักนิติธรรม” เปรียบเสมือนเสาหลักสองเสาที่พึ่งอาศัยซึ่งกันและกัน การพึ่งและอาศัยซึ่งกันและกันนี้เองที่ทำให้หลักทั้งสองมีความมั่นคงและดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นรากฐานของรัฐเสรีประชาธิปไตยได้ ตราบใดที่หลักทั้งสองมีความสมดุลภาพเสาทั้งสองก็สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมั่นคง หากขาดหลักใดไปหลักหนึ่งอาจทำให้ขาดสมดุลในการปกครองได้ เพราะสังคมไทยกับวัฒนธรรมสังคมยังคงเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาความ ศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งปัญหาที่พบ ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์ อิทธิพล อำนาจ ที่ทำให้เกิดอภิสิทธิ์ชนอยู่เหนือกฎหมาย การปกครองและบริหารประเทศขาดธรรมาภิบาล พบปัญหาที่สำคัญคือ ขาดความซื่อตรง ความมีศักดิ์ศรี ขาดความโปร่งใส และขาดความเป็นธรรม นอกจากการทำความเข้าใจความขัดแย้งในเรื่องของอารยธรรมตราบใดที่หลักทั้งสองมีความสมดุลภาพเสาทั้งสองก็สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมั่นคง แต่เมื่อใดก็ตามที่สูญเสียดุลยภาพหลักใดหลักหนึ่งมีอำนาจเหนืออีกหลักหนึ่ง ท้ายที่สุดแล้วอาจทำให้เสาทั้งสองนั้นสูญเสียดุลยภาพและล้มครืนลงทั้งสองเสาได้

เอกสารอ้างอิง

จักรี ศรีจารุเมธีญาณ, พระครูวินัยธร. (2561). วัฒนธรรมทางการเมืองกับประชาธิปไตยของไทย.

วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม. ธเนศ อารณสุวรรณ. (2549). **ความคิดการเมืองไพร่กระฎุมพีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ : มติชน. บรรเจิด สิงคะเนต. (2560). **ความหมายหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม (นิติรัฐ)**. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

ปรานพพงษ์ ศิลภัทร. (2557). **ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย : ข้อพิจารณาเบื้องต้น**. รัฐสภาสาร, 62(8), 11-37.

วรทิพย์ มีมาก. (2547). **หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข**. กรุงเทพมหานคร : รำไทยเพรส.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). **ศาลปกครองกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ**. วารสารกฎหมายปกครอง, 24(3), 569-582.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2559). **โครงการศึกษาวิจัยกรอบแนวคิดและกรอบ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาดัชนีชี้วัดด้านหลักนิติธรรม/นิติรัฐ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง. (2559). **หลักนิติธรรมกับสังคมไทย**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ธนบุรี, 10(21), 118-125.

สุรัชย์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (มปป). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับหลักประชาธิปไตยในสังคมไทย**. สืบค้น 28 มีนาคม 2566, จาก <https://www.constitutionalcourt.or.th/>.

สุรศักดิ์ ตรีรัตน์ตระกูล. (2559). **การปกครองระบอบประชาธิปไตยเดินคู่ไปกับหลักนิติธรรม**.

กรุงเทพมหานคร: หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงาน
ศาลรัฐธรรมนูญ.

สำนักวิชาการ. (2565). **วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย**. สืบค้น 28 มีนาคม 2566, จาก
<http://www.parliament.go.th/library>.

อมร รักษาสัตย์. (2543). **ประชาธิปไตย อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ**.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถัย กีกผล. (2552). **คู่คิด คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ:
เจริญสนิทวงศ์การพิมพ์.

นวัตกรรมการจัดการภาครัฐกับกระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์:
การทบทวนองค์ความรู้และประเภทของนวัตกรรม
Public Sector Management Innovation and Public Administration Paradigm:
The Review of Body of Knowledge and Types of Innovation

นิภาพรรณ เจนสันติกุล

Nipapan Jensantikul

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Humanities and Social Science, Khon Kaen University

Corresponding Author, Email: nipajen@kku.ac.th

Received 20/03/2023 | Revised 23/04/2023 | Accepted 24/04/2023

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงความหมายและประเภทของนวัตกรรม และวิเคราะห์บทบาทของรัฐบาลและความเชื่อมโยงของกระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์กับการจัดการนวัตกรรม เป็นการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารทางวิชาการ ผลการวิเคราะห์ พบว่า 1) นวัตกรรม เป็นกระบวนการของการพัฒนาความคิดโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หรือจากการสร้างขึ้นใหม่ ประเภทของนวัตกรรม จำแนกเป็น 1.1) นวัตกรรมบริการ 1.2) นวัตกรรมการส่งมอบบริการ 1.3) นวัตกรรมการบริหาร/องค์การ 1.4) นวัตกรรมทางความคิด 1.5) นวัตกรรมเชิงนโยบาย 1.6) นวัตกรรมเชิงระบบ 1.7) นวัตกรรมด้านกระบวนการทัศน์ 1.8) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และ 1.9) นวัตกรรมกระบวนการ 2) นวัตกรรมจัดการภาครัฐมีความเชื่อมโยงกับรัฐประศาสนศาสตร์ คือ กระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่ 1-4 ในแต่ละกระบวนการทัศน์ได้สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารองค์การและการออกแบบโครงสร้างองค์การที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและประหยัด จึงเป็นการจัดการนวัตกรรมด้านกระบวนการช่วยลดเวลาทำงาน สร้างผลงานออกมามากขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ และสามารถทำงานแทนคนได้ สามารถผลิตผลงานคุณภาพหรือสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งใหม่ในเวลาอันรวดเร็ว และในกระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่ 5-6 สะท้อนให้เห็นถึงนวัตกรรมความคิด นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมเชิงระบบเพิ่มมากขึ้นในการพยายามปรับเปลี่ยนระบบราชการและเน้นการนำแนวคิดขององค์การภาคเอกชนมาใช้ ในหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับคนและเทคโนโลยีมากขึ้นและพยายามปรับโครงสร้างระบบราชการให้มีความยืดหยุ่นและการบริหารแบบเครือข่าย

คำสำคัญ: นวัตกรรม; การจัดการ; รัฐประศาสนศาสตร์; เทคโนโลยีดิจิทัล

Abstract

This academic paper aims to explain the meaning and types of innovation, and to analyze the role of government and the link between public administration paradigm with innovation management. It is a literature review from academic papers. The results of the analysis revealed that: 1) Innovation is the process of developing ideas by using available resources or by creating something new creation. The types of innovation are classified into 1.1) service innovation, 1.2) service delivery innovation, 1.3) management/organization innovation, 1.4) thinking innovation, 1.5) policy innovation, 1.6) system innovation, 1.7) paradigm innovation, 1.8) product innovation, and 1.9) process innovation. 2) Public management innovation is linked to public administration, which is represented by public administration paradigms 1–4. Each paradigm reflects organizational management and organizational structure design that focuses on efficiency, productivity, and economics. Therefore, process innovation management reduces work time, create a consistent and consistent workout, and can work for people able to produce quality work or create new developments in a short time. In public administration paradigms 5–6, it reflects thinking innovation, product innovation, process innovation, and systematic innovation, which are increasing in attempts to change the bureaucratic system and focus on the concept of private organizations used in government agencies, giving more importance to people and technology, and trying to restructure the bureaucracy to be more flexible and manage the network.

Keywords: Innovation; Management; Public Administration; Digital Technology

บทนำ

ในการบริหาร การปกครอง และการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนนั้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ รัฐบาล ซึ่งรัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้องปรับรูปแบบการทำงานและนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดในการให้บริการแก่ประชาชน ด้วยการขับเคลื่อนเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้จะต้องมีการปรับวิถีการทำงานและรูปแบบการดำเนินชีวิต ซึ่งภาครัฐบาลควรมีการจัดทำนวัตกรรมภาครัฐทั้งในทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานแบบดิจิทัล (ดุขฎี วรธรรมดุขฎี, 2564: 126) การนำนวัตกรรมมาใช้ในการแสดงให้เห็นถึงความใหม่ ความเป็นประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ และการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, พัทธพงศ์ วัฒนสินธุ์, อัจฉรา จันทน์ฉาย และประกอบ คุปรัตน์, 2553: 51) อย่างไรก็ตามระบบราชการไทย ยังมีขนาดและบทบาทที่ไม่เหมาะสมกับภารกิจของรัฐ ซึ่งระบบราชการเองทำหน้าที่หลากหลายทั้งเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ ควบคุมกำกับ และทำหน้าที่ปฏิบัติการ ทำให้ขนาดของภาครัฐขยายตัวออกไปอย่างไร้ขีดจำกัด ส่งผลให้งบประมาณค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรเพิ่มสูงขึ้นในขณะที่สัดส่วนของงบลงทุนมีจำนวนมีน้อยลงตามลำดับ (ฉัตรสุตา ชัยโณม, จักรี ศรีจารุเมธิญาณ และชุลีพร นาหัวนิล, 2564: 243) เพื่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐให้ปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง

การพลิกโฉมภาครัฐหรือระบบราชการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและรองรับโมเดลการพัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยยึดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนจึงเป็นการทำให้ระบบราชการสามารถเป็นที่ไว้วางใจและเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ (พิรดาว สุจริตพันธ์ และเพ็ญศรี ฉิรินัง, 2565: 385) โดยมีรายละเอียด คือ

1) เปิดกว้าง และเชื่อมโยงกัน โดยต้องมีความเปิดเผยโปร่งใสในการทำงาน บุคคลภายนอกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการหรือมีการแบ่งปันข้อมูลซึ่งกันและกัน และสามารถเข้ามาตรวจสอบการทำงานได้ตลอดจนเปิดกว้างให้กลไกหรือภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมและโอนถ่ายภารกิจที่ภาครัฐไม่ควรดำเนินการเองออกไปให้แก่ภาคส่วนอื่น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทน โดยการจัดระเบียบความสัมพันธ์ในเชิงโครงสร้างให้สอดคล้องกับการทำงานในแนวระนาบในลักษณะของเครือข่ายมากกว่าตามสายการบังคับบัญชาในแนวดิ่ง (น้ำทิพย์ วิชาวิน, 2558: 123) ขณะเดียวกันก็ยังคงเชื่อมโยงการทำงานภายในภาครัฐด้วยกันเองให้มีเอกภาพและสอดคล้องประสานกันไม่ว่าจะเป็นราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

2) ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยต้องทำงานในเชิงรุกและมองไปข้างหน้า ตั้งคำถามกับตนเองเสมอว่า ประชาชนจะได้อะไร มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาความต้องการ และตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยไม่ต้องรอให้ประชาชนเข้ามาติดต่อขอรับบริการหรือร้องขอความช่วยเหลือจากทางราชการ รวมทั้งใช้ประโยชน์จากข้อมูลของทางราชการ และระบบดิจิทัลสมัยใหม่ในการจัดบริการสาธารณะที่ตรงกับความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกโดยมีการเชื่อมโยงกันเองของทางราชการเพื่อให้บริการต่าง ๆ สามารถเสร็จสิ้นในจุดเดียว ประชาชนสามารถเรียกใช้บริการของทางราชการได้ตลอดเวลาตามความต้องการของตนและผ่านการติดต่อได้หลายช่องทางผสมผสานกันไม่ว่าจะมาติดต่อด้วยตนเอง อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย หรือแอปพลิเคชันทางโทรศัพท์มือถือ เช่น การให้บริการภาครัฐผ่าน e-Service ได้แก่ 1) การปรับบทบาทภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกทางด้านดิจิทัลแบบครบวงจร 2) การยกระดับขีดความสามารถทางดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐ 3) การลงทุนทางเทคโนโลยีดิจิทัล 4) การสร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นของภาคประชาชนต่อระบบ e-Service ของภาครัฐ การให้บริการภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Government e-Service) มิติใหม่ของการให้บริการภาครัฐเพื่อประชาชนในยุคดิจิทัลให้ความสำคัญกับการให้บริการภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้กับประชาชนผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางให้กับประชาชนในการติดต่อและขอรับบริการจากภาครัฐ ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็วและประหยัดผ่านช่องทางออนไลน์ แทนการเดินทางมาติดต่อที่หน่วยงานหรือสำนักงาน รวมถึงช่วยลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลและบริการภาครัฐต่าง ๆ ได้ (อนุวัฒน์ ทองแสง, อนุพันธ์ เรืองพรวิสุทธิ ปุณณดา ทรงอิทธิสุข และโชติ บัณฑิตน์, 2565: 129)

3) มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย โดยต้องทำงานอย่างเตรียมการณ้ไว้วางหน้า มีการวิเคราะห์ความเสี่ยง สร้างนวัตกรรมหรือความคิดริเริ่มและประยุกต์ องค์ความรู้ในแบบสหสาขาวิชาเข้ามามีใช้ในการตอบโต้กับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน เพื่อสร้างคุณค่า มีความยืดหยุ่นและความสามารถในการตอบสนองกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันเวลา ตลอดจนเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง และปรับตัวเข้าสู่สภาพความเป็นสำนักงานสมัยใหม่รวมทั้งทำให้ข้าราชการมีความผูกพันต่อการปฏิบัติราชการและปฏิบัติ

หน้าที่ได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2560: 4; พิศาว สุจริตพันธ์ และเพ็ญศรี จิรินัง, 2565: 390-391)

ทั้งนี้ความสำเร็จของการพัฒนาไปสู่ระบบราชการ 4.0 ดังกล่าวต้องอาศัยปัจจัยสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่

1) การสานพลังระหว่างภาครัฐกับภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมอันเป็นการยกระดับการทำงานให้สูงขึ้น ไปกว่าการประสานงานกันหรือทำงานด้วยกันไปสู่การร่วมมือกันอย่างแท้จริง โดยจัดระบบให้มีการวางแผน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน มีการระดมและนำเอาทรัพยากรทุกชนิดเข้ามา แบ่งปันและใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีการยอมรับความเสี่ยงและรับผิดชอบต่อผลสำเร็จที่เกิดขึ้นร่วมกัน เพื่อพัฒนาประเทศหรือแก้ปัญหาความต้องการของประชาชนที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น จนไม่มีภาคส่วนใด ในสังคมจะสามารถดำเนินการได้ลุล่วงด้วยตนเองโดยลำพังอีกต่อไป หรือเป็นการบริหารกิจการบ้านเมือง ในรูปแบบประชารัฐ

2) การสร้างนวัตกรรม อันเป็นการคิดค้นและแสวงหาวิธีการหรือแนวทางแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ อัน จะเกิดผลกระทบในวงกว้าง เพื่อปรับปรุงและออกแบบการให้บริการสาธารณะและนโยบายสาธารณะ ให้ สามารถตอบโจทย์ความท้าทายของประเทศหรือตอบสนองปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างมี คุณภาพ อันแปรผันไปตามสภาพพลวัตของการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยรูปแบบห้องปฏิบัติการ (GovLab/ Public Sector Innovation Lab) และใช้กระบวนการความคิดเชิงออกแบบในลักษณะที่ให้ประชาชนเข้า มามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจและเข้าถึงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดก่อนจะสร้างจินตนาการ พัฒนาต้นแบบ ทำ การทดสอบปฏิบัติจริงและขยายผลต่อไป หรือเป็นการนำเอาศาสตร์พระราชาวาด้วย “เข้าใจ เข้าถึง และ พัฒนา” เข้ามาประยุกต์ใช้

3) การปรับเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล อันเป็นการผสมผสานกันของการจัดเก็บและประมวลข้อมูลผ่าน Cloud Computing อุปกรณ์ประเภท Smart Phone และ Collaboration Tool ทำให้สามารถติดต่อกัน ได้ทันทีไม่ว่าจะอยู่ที่ใด และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลอันสลับซับซ้อนต่าง ๆ ได้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ ประชาชน เกิดผลกระทบอย่างสูงและมีความคาดหวังต่อการให้บริการของทางราชการที่จะต้องดำเนินการ ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกอุปกรณ์และช่องทางได้อย่างมั่นคงปลอดภัยและประหยัด (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2560: 4; พิศาว สุจริตพันธ์ และเพ็ญศรี จิรินัง, 2565: 390-391)

นอกจากนี้รัฐบาลควรเพิ่มโอกาสและสร้างนวัตกรรมเพื่อจัดการกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและเพื่อ สร้างอนาคตด้วยวิธีการใหม่ต้องทำให้เชื่อมั่นได้ว่าทุกคนมีโอกาสในการปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีใน เศรษฐกิจที่เป็นดิจิทัลของโลกที่เพิ่มขึ้นด้วยการสร้างสิ่งใหม่ซึ่งก็คือ “นวัตกรรม” กล่าวได้ว่านวัตกรรมใน รัฐบาลเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเปิดแนวทางใหม่ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของผู้คนในแง่ที่ดี และวิธีการใหม่ ที่สนับสนุนให้ทุกคนกลายเป็นหุ้นส่วนร่วมคิดในการกำหนดร่างอนาคตของรัฐบาลร่วมกัน การยอมรับ เทคโนโลยี กระบวนการและแนวคิดใหม่ต้องวางอยู่บนการทำให้ปลอดภัยเป็นความเชื่อใจสาธารณะ เป็น ระบบการเชื่อมโยงระหว่างกันและเศรษฐกิจแบ่งปันเกี่ยวกับคุณค่าสาธารณะ (ดุขฎิ วรรณธรรมดุขฎิ, 2564: 140)

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นที่มาของบทความวิชาการเรื่องนวัตกรรมการจัดการภาครัฐกับกระบวนการ ทศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์: การทบทวนองค์ความรู้และประเภทของนวัตกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อ อธิบายถึงความหมายและประเภทของนวัตกรรม และวิเคราะห์บทบาทของรัฐบาลและความเชื่อมโยงของ กระบวนการทศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์กับการจัดการนวัตกรรม

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับนวัตกรรม

1. ความหมายของนวัตกรรม

นักวิชาการต่างให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ดังนี้

อีแวน (Evan, 1966: 51) กล่าวว่า นวัตกรรม เป็นกระบวนการของการพัฒนาความคิดใหม่ เป็นสิ่งที่ต่อยอดของสิ่งประดิษฐ์ ให้เข้าถึงและเป็นที่ยอมรับของตลาดในลักษณะของผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือเป็นกระบวนการใหม่ ที่มีการพัฒนาขึ้นมาใช้เป็นครั้งแรก และทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้ประกอบการในการสร้างศักยภาพการแข่งขันในเชิงธุรกิจ และความมั่นคง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หรือจากการสร้างขึ้นใหม่ รวมทั้งเป็นการพัฒนาขึ้นจากความรู้ใหม่ (Utterback, 2004: 42; Drucker, 1994) โดยไทยรัฐออนไลน์ (2564) ได้ระบุว่า นวัตกรรม หมายถึง แนวคิดใหม่ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่ต่อยอดและใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยยิ่งขึ้น โดยอาศัยความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อนำไปสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ สามารถช่วยสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจได้ ทั้งนี้ศรุตฯ ทิพย์แสง (2564) ได้กล่าวว่า นวัตกรรม มีรากศัพท์มาจาก Innovate ในภาษาละติน แปลว่า ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา นวัตกรรม หมายถึง ความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ทันสมัยและใช้ให้ได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานได้อีกด้วย สามารถแบ่งนวัตกรรมออกได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 มีการประดิษฐ์คิดค้น (Innovation) หรือเป็นการปรุงแต่งของเก่าให้เหมาะสมกับกาลสมัย ระยะที่ 2 พัฒนาการ (Development) มีการทดลองในแหล่งทดลองจัดทำอยู่ในลักษณะของโครงการทดลองปฏิบัติก่อน (Pilot Project) ระยะที่ 3 การนำเอาไปปฏิบัติในสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งจัดว่าเป็นนวัตกรรมขั้นสมบูรณ์

สรุปได้ว่า นวัตกรรม หมายถึง กระบวนการของการพัฒนาความคิดโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หรือจากการสร้างขึ้นใหม่ทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและช่วยให้การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลประหยัดเวลาและแรงงาน

2. ประเภทของนวัตกรรม

ไทยรัฐออนไลน์ (2564) ได้สรุปประเภทของนวัตกรรมไว้ดังนี้

1. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) คือ การปรับปรุงสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยมีทั้งแบบที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ นอกจากช่วยสร้างความสะดวกสบายแล้ว ยังสามารถเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ในตลาดได้ เช่น รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ จอโทรทัศน์แบบ HDTV ฟูฟ่งไร้สาย เป็นต้น

2. นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) คือ การพัฒนาแนวทาง วิธีผลิตสินค้าและบริการ ให้มีรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยมากขึ้น อาจจะเป็นการลดขั้นตอนกระบวนการผลิตให้รวดเร็วมากขึ้น เพื่อประหยัดต้นทุนและเวลา เช่น การย้ายฐานการผลิตสินค้าไปยังแหล่งใหม่ เป็นต้น

3. นวัตกรรมด้านการวางตำแหน่งของสินค้า (Position Innovation) คือ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของนวัตกรรม สินค้าและบริการ จากแบบเดิมที่คนส่วนใหญ่รู้จักหรือคุ้นเคยอยู่แล้ว ไปสู่การรับรู้ใหม่ที่ทันสมัยมากขึ้น เพื่อนำเสนอเทคโนโลยีและภาพลักษณ์ใหม่ สู่ผู้บริโภค เช่น เครื่องสำอางที่ปรับปรุงแบรนด์โดยใช้เทคโนโลยีปรับปรุงสูตรใหม่ทำให้ครองใจกลุ่มลูกค้าวัยรุ่นมากขึ้น เป็นต้น

4. นวัตกรรมด้านกระบวนทัศน์ (Paradigm Innovation) คือ การสร้างนวัตกรรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเดิมได้ เพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบความคิดใหม่ เช่น จากเดิมเชื่อว่าสมาร์ทโฟน 5G จะต้องมียาราคาที่สูง แต่เทคโนโลยีก็ทำให้สมาร์ทโฟนเหล่านี้ราคาถูกลง และสามารถเข้าถึงคนหลายระดับได้มากขึ้น เป็นต้น

ทั้งนี้ ศศิมา สุขสว่าง (ม.ป.ป.) ได้สรุปประเภทของนวัตกรรมไว้ดังนี้

1. นวัตกรรมในด้านการจัดวางโครงสร้างรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ 1) Profit Model คือ นวัตกรรมโมเดลธุรกิจแบบใหม่ ๆ การสร้างรูปแบบการทำการรูปแบบโมเดลธุรกิจเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น หรือขายสินค้าได้แพงขึ้น เพื่อสร้างกำไรมากขึ้น หรือเป็นวิธีการที่องค์กรจะเปลี่ยนมูลค่าของบริการให้เป็นกำไร 2) Network-Values คือ นวัตกรรมจากการสร้างเครือข่าย หรือความร่วมมือเพื่อให้เกิดมูลค่า หรือสร้างคุณค่าใหม่ ๆ โดยการทำงานร่วม หรือสร้างเครือข่ายกับคนอื่น ๆ เช่น Third Party, Vender, Cluster เป็นต้น 3) Structure คือ นวัตกรรมจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงสร้างองค์กร การบริหารบุคลากรใหม่ และกระบวนการตัดสินใจในโครงสร้างองค์กร 4) Process คือ นวัตกรรมในการพัฒนากระบวนการการผลิตบริการแบบใหม่ ๆ

2. นวัตกรรมด้านข้อเสนอที่ส่งมอบให้กลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้า ได้แก่ 1) Product Performance คือ นวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้มีประสิทธิภาพ คุณสมบัติ ความสามารถของบริการหรือผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม 2) Product System คือ นวัตกรรมที่ได้จากกระบวนการพัฒนาระบบ ปรับปรุงกระบวนการผลิต และวิธีที่สร้างมูลค่าเพิ่มโดยการเพิ่มส่วนเสริม บริการเสริมให้กับผลิตภัณฑ์และบริการ

3. นวัตกรรมที่สร้างประสบการณ์ให้กับกลุ่มเป้าหมาย/ลูกค้า ได้แก่ 1) Service คือ นวัตกรรมบริการแบบใหม่ ๆ ให้โดนใจกลุ่มเป้าหมาย 2) Channel คือ นวัตกรรมที่เกิดจากการสร้างช่องทางใหม่ในการส่งมอบผลิตภัณฑ์หรือบริการให้ถึงมือผู้บริโภคหรือติดต่อกับลูกค้า 3) Brand คือ นวัตกรรมในการสร้างตราสินค้าและภาพลักษณ์ของแบรนด์มีความน่าจดจำ ในแง่ไหนดี/ไม่ดี ให้มีคุณค่า 4) Customer Experience คือ นวัตกรรมในการสร้างรูปแบบการติดต่อกับลูกค้า ให้มีประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้บริโภคจดจำบริการหรือผลิตภัณฑ์ได้

นอกจากนี้พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิคุณ และณัฏยาณี บุญทองคำ (2563: 291-292) ได้สรุปประเภทของนวัตกรรมไว้ดังนี้

- 1) นวัตกรรมบริการ (Service Innovation) คือ การปรับปรุงบริการหรือการสร้างบริการใหม่
- 2) นวัตกรรมการส่งมอบบริการ (Service Delivery Innovation) คือ การให้บริการในรูปแบบใหม่หรือที่แตกต่างไปจากเดิม การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดการบริการ หรือช่องทางการบริการใหม่ ๆ
- 3) นวัตกรรมการบริหาร/องค์กร (Administrative or Organizational Innovation) คือ การสร้างกระบวนการใหม่ (New Process)
- 4) นวัตกรรมทางความคิด (Conceptual Innovation) คือ การแสวงหาหนทางใหม่ ในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา หรือการโต้แย้งสมมติฐานเดิม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงตัวแสดงที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันความคิดใหม่
- 5) นวัตกรรมเชิงนโยบาย (Policy Innovation) คือ การออกแบบนโยบาย หรือประยุกต์ใช้เครื่องมือนโยบายใหม่ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์หรือพฤติกรรม

6) นวัตกรรมเชิงระบบ (Systemic Innovation) คือ การวางระบบใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงระบบที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างความสัมพันธ์หรือ เปลี่ยนแปลงแบบแผนการประสานงานเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ เป็นแนวทาง การปรับปรุง หรือพัฒนาระบบความสัมพันธ์ หรือการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจหน้าที่กับภาคส่วนอื่น ๆ

สรุปได้ว่า ประเภทของนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมบริการ 2) นวัตกรรมการส่งมอบบริการ 3) นวัตกรรมการบริหาร/องค์การ 4) นวัตกรรมทางความคิด 5) นวัตกรรมเชิงนโยบาย 6) นวัตกรรมเชิงระบบ 7) นวัตกรรมด้านกระบวนการ 8) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และ 9) นวัตกรรมกระบวนการ

การวิเคราะห์นวัตกรรมการจัดการภาครัฐกับความเชื่อมโยงกับกระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์

ในส่วนนี้ผู้เขียนได้นำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนวัตกรรมมาใช้ในการวิเคราะห์นวัตกรรมจัดการภาครัฐ โดยให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงกระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยศาสตร์ทางการบริหารของ วูดโรว์ วิลสัน (Wilson, 1887) ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายและการทบทวนแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารส่งผลให้กระบวนการทัศน์ แนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์เกิดวิกฤติทางด้านอัตลักษณ์ และนำไปสู่การทบทวนเพื่อสร้างอัตลักษณ์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ให้มีลักษณะสหวิทยาการ (จุลศักดิ์ ชาญณรงค์, 2563: 118; ธรณินทร์ เสนานิมิตร, 2564: 72) โดยองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์มีความเชื่อมโยงกับการจัดการนวัตกรรมโดยพิจารณาตามกระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกับบริบทการพัฒนากระบวนการ หลักการบริหารงานที่ดำเนินอย่างเป็นพลวัต ส่งผลให้แนวคิดและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์เปลี่ยนแปลงนำไปสู่การสร้างเงื่อนไขในการพัฒนาวิสัยทัศน์และวิธีปฏิบัติ ระเบียบวิธีการวิจัย องค์ความรู้ แนวคิดทฤษฎี และหลักการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาและปรากฏการณ์การบริหารงานภาครัฐของแต่ละยุค (พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และรัช เณลิม สุทธิพงษ์ประชา, 2559: 1) ดังนี้

กระบวนการทัศน์ที่ 1: การแยกการบริหารกับการเมือง (ค.ศ.1900-1926) เป็นกระบวนการทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานขององค์กร มุ่งเน้นไปที่การบริหารองค์การและการออกแบบโครงสร้างองค์การให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและประหยัด (Mohnen & Hall, 2013: 47; Alharbi, Jamil, Mahmood & Shaharoun, 2019: 1196; โชคชัย สุทธาเวช, 2556: 52) จึงเป็นการจัดการนวัตกรรมกระบวนการ โดยนวัตกรรมนี้เป็นผลมาจากการการนำเสนอแนวคิด ได้แก่ ระบบราชการ One Best Way ที่นำมาใช้ในกระบวนการดำเนินงานขององค์กร จะช่วยลดเวลาทำงาน สร้างผลงานออกมาอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ และสามารถทำงานแทนคนได้มาก สามารถผลิตผลงานคุณภาพหรือสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งใหม่ในเวลาอันรวดเร็ว

ทั้งนี้จะเห็นได้จากแนวคิดที่สำคัญ 3 แนวคิด คือ 1) การเมืองแยกออกจากการบริหาร โดยผู้เสนอแนวคิดนี้คือ Woodrow Wilson นักวิชาการและอดีตประธานาธิบดีของประเทศสหรัฐอเมริกา จากบทความชื่อ “The Study of Administration” ในปี ค.ศ. 1887 (Wilson, 1887) รวมไปถึงยังมีนักวิชาการหลายท่านที่สนับสนุนแนวคิดนี้ เช่น Frank J. Goodnow และ Leonard D. White โดยเนื้อหาของแนวคิดมีสาระสำคัญต้องการให้ระบบราชการปลอดอิทธิพลจากฝ่ายการเมือง และมีการบริหารราชการแผ่นดินอย่างมีอาชีพ 2) ในเชิงของการบริหารองค์การ พบว่า มีการเสนอทฤษฎีองค์การแบบระบบราชการของ Max Weber ที่เน้นความสัมพันธ์เชิงหน้าที่มากกว่าความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในที่ทำงาน

และทำงานตามระเบียบที่ผู้บังคับบัญชาวางไว้ เป็นการปฏิบัติงานในลักษณะของการแบ่งงานกันทำแต่ละฝ่ายจะไม่ล้ำเส้นสายงานซึ่งกันและกัน โครงสร้างองค์การและรูปแบบความสัมพันธ์เป็นทางการ มีลักษณะที่แน่นอนและตายตัวการทำงานเน้นไปที่ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของผลผลิตและ 3) แนวคิดที่มีต่อบุคลากรว่าเป็นเสมือนเครื่องจักรกลมีหน้าที่ทำตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา โดย Taylor รวมไปถึงการปฏิรูปการบริหารงานบุคคลของภาครัฐให้มีหน่วยงานกลางบริหารบุคคลด้วยการนำหลัก “การจ่ายเงินที่เท่ากันสำหรับงานที่เท่ากัน (Equal Pay for Equal Work)” มาใช้ในการจ่ายค่าตอบแทนบุคลากรของภาครัฐ (สัญญา เคนาภูมิ, 2559: 44; ธรณินทร์ เสนานิมิตร, 2564: 75; กุลธิดา มาลาม, 2565: 108)

กระบวนการทัศน์ที่ 2: การนำหลักการบริหารมาใช้ในการบริหารรัฐกิจ (ค.ศ. 1927-1937) หากมองในเชิงของนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในกระบวนการทัศน์ที่ 2 นี้พบว่า ในกระบวนการทัศน์ที่ 2 ยังคงให้ความสำคัญกับนวัตกรรมกระบวนการในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานด้วยหลักการบริหาร เช่น หลักการบริหารตามแนวคิดของ Fayol มี 5 ประการ คือ POCCC โดยสามารถแบ่งได้ เป็น P = Plan (การวางแผน) O = Organize (การจัดองค์การ) C = Command (การสั่งการ) C = Coordinate (การประสานงาน) C = Control (การควบคุม) การนำหลักการ POSDCoRB ของ Luther H. Gulick และ Lyndall Urwick ซึ่งประกอบไปด้วย P - Planning (การวางแผน) O - Organizing (การบริหารองค์การ) S - Staffing (การบริหารบุคคล) D - Directing (การสั่งการ) Co - Coordinating (การประสานงาน) R - Reporting (การรายงาน) และ B - Budgeting (การงบประมาณ) มาใช้ในหน่วยงานภาครัฐ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2559: 65) และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ทางความคิดเกี่ยวกับกับคน จึงมีความแตกต่างไปจากกระบวนการทัศน์ที่ 1 คือ การให้ความสำคัญกับคนเพิ่มขึ้น มีความยืดหยุ่นในการบริหารงานมากขึ้น พิจารณาได้จากแนวคิดการจัดการเชิงมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจำแนกกลุ่มหรือสำนักที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ สำนักมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) เน้นให้ความสำคัญในเรื่องที่ว่าคนในองค์การต้องการความยอมรับจากผู้อื่น และสำนักมนุษยนิยม (Humanism) เน้นให้ความสำคัญ ในเรื่องที่ว่าคนต้องการบรรลุความพึงพอใจที่จะได้ปฏิบัติงานเต็มศักยภาพ (จุลศักดิ์ ชาญณรงค์, 2563: 122) ข้อสังเกตในกระบวนการทัศน์นี้ คือ เริ่มมีความยืดหยุ่นในการบังคับบัญชามากขึ้น มีการคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ในการบริหารราชการแผ่นดินและมีการวิจัยทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์เกิดขึ้นจำนวนมากเพื่อนำเสนอหลักการบริหารต่าง ๆ ที่มีความเป็นไปได้ไปปรับใช้ได้ในทุกบริบท (สัญญา เคนาภูมิ, 2559: 45; กุลธิดา มาลาม, 2565: 108) อย่างไรก็ตามในช่วง ค.ศ. 1938-1949 เป็นช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการทัศน์ที่มีข้อถกเถียงทางวิชาการที่นักวิชาการพิจารณาว่าการเมืองคือการบริหารไม่สามารถแยกออกจากกันได้ประกอบกับเกิดวิกฤติเอกลักษณ์

กระบวนการทัศน์ที่ 3: รัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์กลับมามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน (ค.ศ. 1950-1970) ในกระบวนการทัศน์นี้มีการเปลี่ยนแปลงจากกระบวนการทัศน์ที่ 1 และ 2 ไม่มาก เพราะยังคงให้ความสำคัญกับระบบราชการ ยังคงเป็นนวัตกรรมกระบวนการที่มุ่งเน้นให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและประหยัดและสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนในการทำงาน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ลดลงไปจากกระบวนการทัศน์ที่ 1 และ 2 คือ เรื่องของการบริหารคนที่มีการให้ความสำคัญลดลง เนื่องจากในกระบวนการทัศน์ที่ 3 อยู่ในช่วงความท้าทายทั้งจากผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้สภาวะทางการเมืองการปกครองของโลกแปรผันไป ตกอยู่ในภาวะไม่มีเสถียรภาพ ทำให้แนวคิดในช่วงนี้มุ่งไปที่บทบาทในการกำหนดนโยบายบริหารประเทศของฝ่ายการเมือง ในขณะที่เรื่องคนถูกลดทอนความสำคัญลง แต่ยังคงมีระบบราชการเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันให้นโยบายของฝ่ายการเมืองเกิดการปฏิบัติได้จริง นักคิด

สำคัญที่ส่งเสริมแนวคิดนี้มี Paul Appleby และ Dwight Waldo เป็นต้น (สัญญา เคนาภูมิ, 2562: 39; กุลธิดา มาลาม, 2565: 109) นอกจากนี้กระบวนทัศน์ทางความคิดในเรื่องรัฐประศาสนศาสตร์ยังมีการเปลี่ยนแปลง โดยองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ถูกผนวกเข้ากับรัฐศาสตร์ โดยทางรัฐศาสตร์จะมุ่งเน้นไปที่แรงกดดันทางการเมืองและสังคมนำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะ ในขณะที่รัฐประศาสนศาสตร์จะเป็นการกำหนดนโยบาย การส่งมอบนโยบาย และการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติในรูปของการบริหารโครงการสาธารณะ ที่เน้นไปที่การจัดการ และปรากฏถึงแนวคิดที่ว่าทฤษฎีองค์การเป็นหนึ่งในองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์พร้อมกับข้อถกเถียงต่อการพิจารณาการศึกษาในมุมมองขององค์การภาครัฐและภาคเอกชนในเรื่องของค่านิยมและเป้าหมาย (ธณินทร์ เสนานิมิตร, 2564: 77)

กระบวนทัศน์ที่ 4: รัฐประศาสนศาสตร์เน้นสร้างศาสตร์ของตน (ค.ศ. 1956-1970) ในกระบวนทัศน์ที่ 4 มีช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกับกระบวนทัศน์ที่ 3 โดยมีการศึกษาการใช้เครื่องมือการจัดการ ซึ่งนักวิชาการต่างพิจารณาแล้วว่าเครื่องมือการจัดการนั้นไม่ได้ถูกนำไปใช้สำหรับองค์กรภาคเอกชนเพียงอย่างเดียว แต่สามารถนำมาใช้ในองค์กรภาครัฐได้ อย่างไรก็ตามในกระบวนทัศน์ที่ 4 มีความแตกต่างจากกระบวนทัศน์ที่ 3 ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผลประโยชน์สาธารณะและการบริหารจัดการ แต่ยังคงเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน พยายามปรับปรุงกระบวนการทำงานซึ่งยังคงมีนวัตกรรมกระบวนการที่เข้ามามีบทบาทในการเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและประหยัดในการทำงาน ในส่วนของระบบราชการไทย พบว่า มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและความซับซ้อนเชิงโครงสร้าง อย่างไรก็ตามองค์กรภาครัฐควรมีการปรับปรุงการบริการให้ทันสมัย สะดวกรวดเร็ว เข้าถึงได้และมีความสอดคล้องกับภารกิจบนฐานความรู้สมัยใหม่ และสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการแบบเดียวกับการดำเนินการของภาคเอกชน (ไชยพันธ์ ปัญญาศิริ, 2560: 1) ดังนั้นในช่วงของกระบวนทัศน์ที่ 4 เป็นช่วงที่มีการพัฒนาศาสตร์และพยายามปรับปรุงกระบวนการทำงานของระบบราชการ มีการมุ่งเน้นนวัตกรรมกระบวนการและนวัตกรรมความคิดในการพยายามสร้างวิทยาการทางการบริหารที่เจาะจงกับบริบทของรัฐประศาสนศาสตร์ เริ่มมีการศึกษาความแตกต่างระหว่างความเป็นภาครัฐและภาคเอกชน แนวคิดประโยชน์สาธารณะและการบริหารรัฐกิจ โดยไม่ได้ละทิ้งการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีสากลทางด้านองค์การหรือวิทยาศาสตร์ทางการจัดการต่าง ๆ ในการบริหารหน่วยงานภาครัฐ (พิมพ์กมล เกษแก้ว, 2563: 282; กุลธิดา มาลาม, 2565: 109) แนวทางการบริหารในยุคนี้จึงเชื่อว่าการบริหารเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง ก่อให้เกิด “หลักการบริหารที่ยึดหลักพหุนิยม” ซึ่งให้ความสำคัญกับกลุ่มที่มีความหลากหลายในสังคม โดยคำนึงถึงนโยบายสาธารณะที่รับมาจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็มุ่งกลับไปทบทวนและพัฒนาศาสตร์การบริหารไปที่พฤติกรรมการบริหาร เทคนิค และเครื่องมือที่ใช้ในการบริหาร (ธณินทร์ เสนานิมิตร, 2564: 76)

กระบวนทัศน์ที่ 5: รัฐประศาสนศาสตร์คือรัฐประศาสนศาสตร์ (ค.ศ. 1970-1990) ในกระบวนทัศน์นี้จะเห็นถึงนวัตกรรมความคิด/กระบวนทัศน์ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมกระบวนการเพิ่มมากขึ้นในการพยายามปรับเปลี่ยนระบบราชการและเน้นการนำแนวคิดขององค์การภาคเอกชนมาใช้ในหน่วยงานภาครัฐ ให้ความสำคัญกับคนมากขึ้นและพยายามปรับโครงสร้างระบบราชการให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการของประชาชนที่หลากหลายแตกต่างโดยให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนร่วมกันในการกำหนดประเด็นเชิงนโยบายมากขึ้น เช่น 1) มุมมองที่มีต่อระบบการบริหารแบบดั้งเดิมมีลักษณะเป็นองค์การขนาดใหญ่ที่มีแบบแผน มีโครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่ยาวจากบนลงล่าง และมีเป้าหมายหลากหลายด้าน ปรับมาเป็นให้ความสำคัญกับองค์การที่เป็นแนวราบ มีขนาดกะทัดรัด

ไม่เน้นโครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่ยาว และให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านรวมถึงความเป็นอิสระ 2) ค่านิยมจากเดิมเน้นความเป็นสากลนิยม ความเท่าเทียม และความมั่นคง เปลี่ยนมาเป็นปัจเจกบุคคลนิยม ประสิทธิภาพ และความยืดหยุ่น คล่องตัว 3) การมุ่งผลสัมฤทธิ์มากกว่าปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ จากเดิมที่ระบบการจัดการให้ความสำคัญกับปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ มาเป็นปัจจัยนำออกและผลสัมฤทธิ์ ดังเห็นได้จากการใช้คำว่า “การบริหารรัฐกิจ Public Affairs” อย่างแพร่หลาย มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้แบบสหวิทยาการมาใช้ในการบริหารรัฐกิจมากขึ้น สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของระบบราชการ ความสัมพันธ์ของบุคลากรที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน และสุขภาวะของบุคลากรส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลิตผล และองค์การยังมีการส่งเสริมประสิทธิภาพขององค์การ โดยให้บุคลากรเป็นศูนย์กลางหรือการปฏิรูปโดยใช้แนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ที่เน้นการนำแนวคิดขององค์การภาคเอกชนมาใช้ในการหน่วยงานภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่าของการใช้เงินภาษีของประชาชน (พิมพ์กมล เกษแก้ว, 2563: 276; กุลธิดา มาลาม, 2565: 109; พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ และยุภาพร ยุภาศ, 2565: 21)

นอกจากนี้ยังปรากฏนวัตกรรมความคิด/กระบวนการที่เด่นชัดเมื่อมีการนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่มุ่งสร้างผลิตภาพสูงสุด เสนอโดย Pollitt (2002) ที่นำเสนอการบริหารงานภาครัฐไว้ 7 ประเด็น ดังนี้ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์มากกว่าปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ระบบการจัดการให้ความสำคัญกับปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ มาเป็นปัจจัยนำออก และผลสัมฤทธิ์ 2) เน้นตัวชี้วัดและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน หมายถึง การจัดการภาครัฐแนวใหม่มุ่งที่การวัดผลงานมากกว่าในยุคเดิม ทั้งในส่วนของโครงสร้างตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับองค์การ และการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง 3) ลักษณะองค์การแบบแนวราบ ไม่เน้นโครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่ยาว และให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมถึงความเป็นอิสระ กล่าวคือ ระบบการบริหารแบบดั้งเดิมมีลักษณะเป็นองค์การขนาดใหญ่ที่มีแบบแผน มีโครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่ยาวจากบนลงล่าง และมีเป้าหมายหลากหลายด้าน ซึ่งก่อให้เกิดผลในแง่ลบหลาย ๆ ประการ ฉะนั้นการจัดการภาครัฐแนวใหม่จึงให้ความสำคัญกับองค์การที่เป็นแนวราบ มีขนาดกะทัดรัด ไม่เน้นโครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่ยาว และให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านรวมถึงความเป็นอิสระ 4) เน้นความสัมพันธ์เชิงสัญญา หรือคล้ายสัญญา กล่าวคือ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ รัฐใช้ความสัมพันธ์ในรูปแบบของสัญญา หรือคล้ายสัญญาแทนความสัมพันธ์ในลักษณะเดิมที่เป็นแบบสายการบังคับบัญชา 5) เน้นกลไกตลาด หรือเลียนแบบกลไกตลาด หมายถึง การส่งมอบบริการสาธารณะแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ เชื่อว่า การใช้กลไกตลาด หรือเลียนแบบกลไกตลาด ทั้งการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการจ้างเหมาภาคเอกชน เป็นต้น จะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด 6) ทำให้ภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาใกล้กันยิ่งขึ้น กล่าวคือ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่พยายามลดความแตกต่างแปลกแยกระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยมองว่าทั้งสองภาคส่วนมีการเข้าเป็นหุ้นส่วนกันในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งเอกชนเข้ามาให้บริการสาธารณะในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ขณะเดียวกันภาครัฐได้รับรูปแบบ เทคนิค วิธีการจัดการของภาคเอกชนมาประยุกต์ใช้ 7) การยึดถือในคุณค่าของปัจเจกบุคคลนิยม ประสิทธิภาพ และความยืดหยุ่นคล่องตัวกล่าวคือ จากเดิมที่ยึดถือค่านิยมความเป็นสากลนิยม ความเท่าเทียม และความมั่นคง เปลี่ยนมาเป็นปัจเจกบุคคลนิยม ประสิทธิภาพ และความยืดหยุ่น คล่องตัว หรือเรียกได้ว่า รัฐไม่ได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนแบบเหมารวมแต่มองประชาชนในฐานะปัจเจก

บุคคลที่มีความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้นการตอบสนองความต้องการจึงต้องแตกต่างกัน ขณะเดียวกัน เน้นที่ประสิทธิภาพของการให้บริการมากกว่าความเท่าเทียมและเชื่อว่ารูปแบบองค์การและวิธีการในการจัดการต้องมีลักษณะยืดหยุ่น คล่องตัว ทันต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง (ชมบุญชู หุ่นนา, 2560: 133)

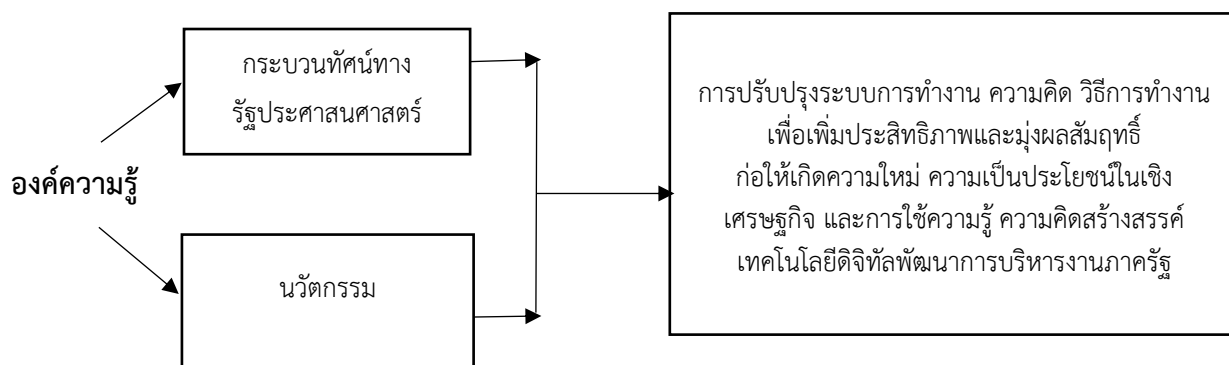
กระบวนทัศน์ที่ 6: รัฐประศาสนศาสตร์คือการบริหารแบบมีส่วนร่วม (ค.ศ. 1990 เป็นต้นมา)
ในกระบวนทัศน์นี้จุดเน้นอยู่ที่การเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ในการบริหารกิจการของรัฐ โดยในยุคนี้จะมีแนวคิดทฤษฎีใหม่ ๆ ที่ถูกใช้ในรัฐประศาสนศาสตร์ เช่น การบริหารงานแบบเครือข่าย (กุลธิดา มาลาม, 2565: 109) โดยการบริหารงานภาครัฐแบบเครือข่ายแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการปรับเปลี่ยนขององค์กรภาครัฐใน 4 ทิศทาง คือ 1) การจ้างเหมาภายนอก เป็นการที่รัฐมีเจตนาทำสัญญาว่าจ้างเครือข่ายผู้ให้บริการภายนอกเพื่อช่วยสนับสนุนการส่งมอบประโยชน์สาธารณะให้แก่ประชาชน 2) การผสมผสานความร่วมมือ เป็นการที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการผสมผสานความร่วมมือในระดับต่าง ๆ ของทุกหน่วยงานภาครัฐเพื่อสามารถให้บริการในเชิงบูรณาการได้มากขึ้น จะต้องกำจัดสิ่งกีดขวางซึ่งการเกิดกระบวนการผสมผสานความร่วมมือนั้นก็คือ การบริหารงานภาครัฐแบบเก่า และในขณะเดียวกันจะต้องสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันซึ่งจะส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกันได้ดียิ่งขึ้น 3) การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันปฏิเสธไม่ได้ว่าอินเทอร์เน็ตช่วยลดต้นทุนในการจัดเก็บข้อมูลลงอย่างมากเมื่อเทียบกับอดีต อินเทอร์เน็ตช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสารและประสานความร่วมมือกับหุ้นส่วนต่าง ๆ หรือหน่วยงานต่าง ๆ อย่างไร้พรมแดนได้อย่างดีขึ้นและรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้ได้เปิดโอกาสให้องค์กรต่าง ๆ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันและรวมตัวกันเป็นเครือข่ายที่แน่นแฟ้นขึ้นได้ ทั้งนี้ยังช่วยให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของผู้รับบริการได้อีกด้วย ซึ่งจะทันต่อการแก้ไขปัญหาได้เร็วยิ่งขึ้น 4) ทางเลือกของผู้รับบริการ ผู้ใช้บริการจากหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันต่างคาดหวังว่าจะสามารถรับบริการได้จากหลายช่องทาง ทั้งจากหน่วยงานโดยตรงและทางออนไลน์ ดังนั้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนจึงต้องมีตัวแบบการบริหารงานภาครัฐที่แตกต่างออกไปจากเดิม ยังต้องให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้รับบริการมากเท่าใด ยังต้องอาศัยการบริหารงานแบบเครือข่ายมากเท่านั้นในการส่งมอบบริการที่ตรงตามความต้องการมากที่สุด (อิทธิชัย สีดำ, 2563: 99)

นอกจากนี้ยังปรากฏแนวคิดการร่วมผลิตสินค้าและบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้บริโภคในฐานะผู้รับบริการและผู้ให้บริการ เพื่อการลดต้นทุน ลดค่าใช้จ่าย และในขณะเดียวกัน การร่วมกันผลิตนั้นมุ่งเน้นไปที่การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต และการบริหาร (ธนะชัย สามล และกิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์, 2563: 143) และได้มีการกล่าวถึงภาคีที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งในที่นี้คือองค์กรไม่แสวงหากำไร เป็นองค์กรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและเติมเต็มการดำเนินงานของภาครัฐผ่านการช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น สาธารณสุขการศึกษา และบริการสังคม รวมถึงเป็นกลไกสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำและความยากจน แต่ด้วยวัตถุประสงค์ขององค์กรไม่แสวงหาผลกำไร คือ การสร้างสวัสดิการสังคมสูงสุด จึงมักจะเสนอราคาสินค้าและบริการที่ต่ำกว่าหรือเท่ากับต้นทุนส่วนเพิ่ม เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน โดยไม่หวังผลกำไรเชิงธุรกิจ จึงถือว่าการดำเนินกิจการขององค์กรไม่แสวงหาผลกำไรมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เนื่องจากการดำเนินงานและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากองค์กรเอกชนอื่น ๆ ในระบบเศรษฐกิจที่จำหน่ายสินค้าและบริการเพื่อแสวงหาผลกำไรเป็นหลัก เป็นต้น (ณัฐชนน ไพรรณ, 2562: 63)

ดังนั้นในกระบวนการนี้ก็จะพบว่ามินวัตกรรมการความคิด นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมเชิงระบบ ด้วยการวางระบบใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงระบบที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างความสัมพันธ์หรือ เปลี่ยนแปลงแบบแผนการประสานงานเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นแนวทางการปรับปรุง หรือพัฒนาระบบความสัมพันธ์ หรือการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจหน้าที่กับภาคส่วนอื่น ทั้งในรูปแบบเครือข่าย การผลิตบริการสาธารณะร่วมกันและความร่วมมือระหว่างองค์กร มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงานเพื่อลดต้นทุน รวดเร็วและสามารถทำให้ทุกคนเข้าถึงบริการสาธารณะได้ใน 2 ด้าน คือ 1) ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี รัฐบาลมีการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาบูรณาการและเสริมประสิทธิภาพการบริหารและการให้บริการผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนาระบบให้มีความเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตแบบดิจิทัลของประชาชน เช่น การประมวลผลแบบกลุ่มเมฆ ข้อมูลใหญ่ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ทุกสิ่งเป็นอินเทอร์เน็ต และบล็อกเชน 2) ด้านแนวคิดในการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัลเปลี่ยนจากการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการให้บริการไปสู่การให้ความสำคัญกับข้อมูล เปิดข้อมูลของภาครัฐ คุ้มครองข้อมูลของประชาชน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลหรือเสียงความต้องการจากผู้ใช้บริการ เพื่อค้นหาทิศทางและสร้างตัวแบบสนับสนุนการตัดสินใจให้กับภาครัฐในการเปลี่ยนแปลงการบริหาร และการให้บริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (เรวัต แสงสุริยงค์, 2562: 294; Alharbi, Jamil, Mahmood, & Shaharoun, 2019: 1196)

องค์ความรู้ที่ได้

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและนวัตกรรมการจัดการภาครัฐกับกระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์สะท้อนให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงการบริหารและมุมมอง วิธีคิดและวิธีการทำงานของภาครัฐที่มีการเปลี่ยนไปตามบริบทของสภาพแวดล้อม ก่อให้เกิดนวัตกรรมทางความคิดทางการบริหาร กระบวนการ และการปรับเปลี่ยนการทำงานด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อเพื่อประสิทธิภาพการทำงาน สามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ด้านนวัตกรรม

บทสรุป

จากการวิเคราะห์แผนวัตกรรมการจัดการภาครัฐกับความเชื่อมโยงกับกระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ พบว่า กระบวนทัศน์ที่ 1: การแยกการบริหารกับการเมือง (ค.ศ.1900-1926) เป็นกระบวนทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานขององค์กร มุ่งเน้นไปที่การบริหารองค์การและการออกแบบโครงสร้างองค์การให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและประหยัด ส่วนกระบวนทัศน์ที่ 2: การนำหลักการบริหารมาใช้ในการบริหารรัฐกิจ (ค.ศ. 1927-1937) เป็นกระบวนทัศน์ที่ยังคงให้ความสำคัญกับวัตรกรรมกระบวนการในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานด้วยหลักการบริหาร กระบวนทัศน์ที่ 3: รัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์กลับมามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน (ค.ศ. 1950-1970) ในกระบวนทัศน์นี้มีการเปลี่ยนแปลงจากกระบวนทัศน์ที่ 1 และ 2 ไม่มาก เพราะยังคงให้ความสำคัญกับระบบราชการ ยังคงเป็นวัตรกรรมกระบวนการที่มุ่งเน้นให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและประหยัดและสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนในการทำงาน กระบวนทัศน์ที่ 4: รัฐประศาสนศาสตร์เน้นสร้างศาสตร์ของตน (ค.ศ. 1956-1970) ในกระบวนทัศน์ที่ 4 มีช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกับกระบวนทัศน์ที่ 3 โดยมีการศึกษาการใช้เครื่องมือการจัดการซึ่งนักวิชาการต่างพิจารณาแล้วว่าเครื่องมือการจัดการนั้นไม่ได้ถูกนำไปใช้สำหรับองค์การภาคเอกชนเพียงอย่างเดียว แต่สามารถนำมาใช้ในองค์กรภาครัฐได้ อย่างไรก็ตามใน กระบวนทัศน์ที่ 4 มีความแตกต่างจากกระบวนทัศน์ที่ 3 ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผลประโยชน์สาธารณะและการบริหารจัดการ และกระบวนทัศน์ที่ 5: รัฐประศาสนศาสตร์คือรัฐประศาสนศาสตร์ (ค.ศ. 1970-1990) ในกระบวนทัศน์นี้จะเห็นถึงวัตรกรรมความคิด/กระบวนทัศน์ วัตรกรรมผลิตภัณฑ์ และวัตรกรรมกระบวนการเพิ่มมากขึ้นในการพยายามปรับเปลี่ยนระบบราชการและเน้นการนำแนวคิดขององค์การภาคเอกชนมาใช้ในหน่วยงานภาครัฐ ให้ความสำคัญกับคนมากขึ้นและพยายามปรับโครงสร้างระบบราชการให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการของประชาชนที่หลากหลาย

ทั้งนี้จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกแบบพลวัตส่งผลให้ภาครัฐบาลมีการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงาน ทั้งนี้การสร้างนวัตกรรมภาครัฐนั้นจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนโดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าองค์การภาครัฐไม่ต้องทำการแข่งขันแต่เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนจำเป็นต้องคำนึงถึงขีดสมรรถนะขององค์การ การปรับปรุงเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรให้ทันสมัย ซึ่งจากการศึกษากระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ ได้สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงความคิด วิธีการ และรูปแบบการบริหารให้มีความทันสมัย ซึ่งจัดเป็นวัตรกรรมการจัดการประเภทวัตรกรรมความคิด/กระบวนทัศน์ วัตรกรรมกระบวนการ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และวัตรกรรมเชิงระบบที่มีพัฒนาการของศาสตร์ องค์ความรู้ที่เกิดจากการถกเถียงและพัฒนาขึ้นจากนักวิชาการที่พยายามทำให้องค์การมีความเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และประหยัดสำหรับการจัดการวัตรกรรมภาครัฐ รัฐบาลนั้นมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและแนวโน้มของการบริหารงานภาครัฐให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงตามบริบทการพัฒนา และการสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการบริหารงานภาครัฐ ดังนั้นภาครัฐบาลควรมีการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศในองค์กรที่เอื้อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่สำหรับการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา มาลาม. (2565). ความแปรเปลี่ยนของกระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อ แนวปฏิบัติและองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐ. **วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล**. 9 (1), 104-119.
- จุลศักดิ์ ชาญณรงค์. (2563). แนวทางการศึกษาพัฒนาการรัฐประศาสนศาสตร์. **วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**. 11 (1), 115-140
- ฉันทสุตา ชัยโณม, จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และชุลีพร นาห้วนิล. (2564). ระบบการบริหารราชการไทย. **วารสารพุทธมคค์**. 6 (1), 241-247.
- ชมภูษ หุ่นนา. (2560). การจัดการภาครัฐแนวใหม่: การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างผลิตภาพสูงสุด. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 7 (3), 125-139.
- โชคชัย สุทธาเวช. (2556). นวัตกรรม: ข้อพิจารณาเชิงศาสตร์กับองค์การและการบริหารนวัตกรรมในประเทศไทย. **วารสาร HR Intelligence**. 8 (2), 52-77.
- ไชนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์การภาครัฐไทย: เปรียบเทียบ การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับ การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS). **สยามวิชาการ**. 18 (1), 1-20.
- ณัฐชนน ไพรรณ. (2562). ประสิทธิภาพการระดมทุนขององค์กรไม่แสวงหาผลกำไร: กรณีศึกษาองค์กรศาสนาในประเทศไทย. **พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์**. 13 (2), 63-83.
- ดุขฎี วรรณธรรมดุขฎี. (2564). รัฐบาลนวัตกรรม: การยอมรับปรับนวัตกรรมในภาครัฐด้วยหลักการบริการสาธารณะใหม่. **วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน**. 14 (1), 123-148.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2560). ระบบราชการ 4.0 กับการสร้างนวัตกรรมและความเป็นผู้ประกอบการภาครัฐ. ม.ป.ท.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). รู้จัก "นวัตกรรม" คืออะไร มีกี่ประเภท ประยุกต์ใช้กับอะไรได้บ้าง?. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2566 จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2225171>
- ธนะชัย สามล และกิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์. (2563). การร่วมกันผลิตบริการสาธารณะระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม. **วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 5 (1), 143-184.
- ธณินทร์ เสนานิมิตร. (2564). รัฐประศาสนศาสตร์: พัฒนาการและแนวโน้มทางการศึกษาการบริหารงานภาครัฐในอนาคต. **วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**. 1 (1), 70-82.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2558). เครือข่ายสังคมในสังคมเครือข่าย. **วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ**. 8 (2), 119-127.
- พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ และยุภาพร ยุภาศ. (2565). แนวทางการพัฒนาบุคลากรและการให้บริการภาครัฐในยุค Next Normal. **วารสารมหาจุฬาลงกรณ**. 13 (2), 15-24.
- พระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ และณัฏยาณี บุญทองคำ. (2563). การสร้างนวัตกรรมในบริบทภาครัฐไทย. **Journal of Legal Entity Management and Local Innovation**. 6 (3), 287-299.
- พิมพ์กมล เกษแก้ว. (2563). กระบวนทัศน์การบริหารสาธารณะ. **วารสารรัชตภาคย์**. 14 (34), 276-285.
- พีรดาว สุจริตพันธ์ และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2565). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐในบริบทระบบราชการ 4.0. **Journal of Modern Learning Development**. 7 (4), 389-393.

- พิธีสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และรัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา. (2559). พัฒนาการการบริหารภาครัฐไทย: จากอดีตสู่อนาคต. ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เรวัต แสงสุริยงค์. (2562). บนเส้นทางการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในสังคมไทย: ยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 27 (55), 294-317.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2559). 50 แนวคิด ตัวชี้วัด ตัวแบบของการบริหารจัดการและการบริหารจัดการที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ก้าวใหม่.
- ศรุตดา ทิพย์แสง. (2564). นวัตกรรมเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับเทคโนโลยี. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2566 จาก <https://www.scimath.org/article-technology/item/11658-2020-06-30-06-14-32>
- ศศิมา สุขสว่าง. (ม.ป.ป.). นวัตกรรม 10 รูปแบบ. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2565 จาก <https://www.sasimasuk.com/16932607/ten-type-of-innovation-%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1-10-%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B8%9B%E0%B9%81%E0%B8%9A%E0%B8%9A>
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ พัทธพงศ์ วัฒนสินธุ์ อัจฉรา จันทร์ฉาย และประกอบ คู่ปรัตน์. (2553). นวัตกรรม: ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ. วารสารบริหารธุรกิจ. 33 (128), 49-65.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2562). กระบวนทัศน์แห่งอนาคตของรัฐประศาสนศาสตร์. วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. 7 (2), 39-65.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). วิวัฒนาการของการบริหารจัดการภาคเอกชน: ทฤษฎีองค์การและการจัดการ. รวมสาร. 14 (2), 41-55.
- อิทธิชัย สีดำ. (2563). การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่ายกับการนำมาใช้ในประเทศไทย. Journal of Administrative and Management Innovation. 9 (3), 95-106.
- อนุวัฒน์ ทองแสง อนุพันธ์ เรื่องพรวิสุทธิ ปุณณา ตรงอิทธิสุข และโชติ บัณฑิตน์. (2565). นโยบายการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 7 (2), 127-142.
- Alharbi, A.B.A., Jamil, R., Mahmood, N.H.N. & Shahrourun, A. M. (2019). Organizational Innovation: A Review Paper. Journal of Business and Management. 7, 1196-1206.
- Drucker, P.F. (1994). Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles. London: Heinemann.
- Evan, W. M. (1966). Organizational Lag. Human Organization. 25 (spring), 51-53.
- Mohnen, P. & Hall, B.H. (2013). Innovation and Productivity: An Update. Eurasian Business Review. 3 (1), 47-65.
- Pollitt, C. (2002). Clarifying Convergence: Striking Similarities and Durable Differences in Public Management Reform. Public Management Review. 4 (1), 471-492.
- Utterback, J. M. (2004). The Dynamics of Innovation. Educause Review. 39 (1), 42-51.
- Wilson, W. (1887). The Study of Administration. Political Science Quarterly. 2 (2), 197-222.

**หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน**

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน มีนโยบายในการส่งเสริม เผยแพร่ ผลงานวิชาการ และงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ออกราย 4 เดือน (เล่มที่ 1 มกราคม – เมษายน/ เล่มที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม/ เล่มที่ 3 กันยายน – ธันวาคม) โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 5 ประเภท คือ บทความพิเศษ บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และปกิณกะ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการ งานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

สถานที่ติดต่อและการสมัครสมาชิก

สำนักงานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น
เลขที่ 9/37 หมู่ที่ 12 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000
E-mail: chakkree.sri@mbu.ac.th
บรรณาธิการ อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ โทรศัพท์ 080 – 7506846

ส่วนที่ 1 ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้พิมพ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำรา หรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประทุมทั้งระดับชาติ และระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน ต้องผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jhsmbuisc> และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 14 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A 4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12 หน้ากระดาษพิมพ์ (A 4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind peer review)

ส่วนที่ 2 บทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 3 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

ส่วนที่ 3 เนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนด วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่าจะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลายโดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย

โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษพร้อม
ระบุสถาบัน หรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์(Name of Reviews)ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
พร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อ
เรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่อง
ของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์รวมถึง
ให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตาม
หลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย
โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เป็น
รูปแบบเดียวกัน

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่
พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่
ผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนคนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al.”

2. หนังสือ

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่
พิมพ์. ชื่อหนังสือ. สำนักพิมพ์. เมืองที่พิมพ์ : เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง.

3. รายงานการประชุมและสัมมนา

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด :
สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

4. วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์/ สารนิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ระดับวิทยานิพนธ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา.

5. บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย
ของเรื่อง.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์. ตำแหน่ง (ถ้ามี).

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเว็บไซต์. วัน เดือน ปีที่สืบค้น. ได้มาจาก ชื่อ website.

ส่วนที่ 4 ภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตารางสำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน ของทุกปี

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม ของทุกปี

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม ของทุกปี

ตัวอย่างรูปแบบการเขียนบทความ

การตั้งค่าน้ำกระดาษ A 4

ระยะขอบ

ด้านบน 4.5 ซม.	ด้านล่าง 4.01 ซม.
ด้านซ้าย 3.81 ซม.	ด้านขวา 3.81 ซม.

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....
ภาษาอังกฤษ..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....

ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาไทย 1
ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาอังกฤษ 2
(TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ)

บทคัดย่อภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

คำสำคัญ: (หัวข้อ TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

Abstract (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

Keyword: (หัวข้อ TH SarabunPSKขนาด 16 Pt. หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

บทนำ (Introduction) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

วัตถุประสงค์ (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

วิธีการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

ผลการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

สรุปและอภิปรายผล (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

เอกสารอ้างอิง (References) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามคู่มือการพิมพ์ของสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (APA Style)

ตัวอย่าง เช่น

- งามพิศ ศรีบัว. (2542). ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากการปลูกยาสูบของเกษตรกร
อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
(เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จักรี ศรีจารุเมธีฐาน. (2562). วัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 401-407.
- วิเชียร มีบุญ. (2541). พิธีกรรมจับปลาบึกในลุ่มน้ำโขง บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียงอำเภอเชียงของ จังหวัด
เชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อคิน รพีพัฒน์, หม่อมราชวงศ์. (2526). Persistence within change: Thai society in the
nineteenth and twentieth centuries. ใน ณรงค์ พ่วงพิศ และ พลศักดิ์ จิระไกรศิริ
(บรรณาธิการ), สังคมไทยใน 200 ปี (หน้า 19-58). กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- อังคินันท์ อินทร์กำแหง และคณะ. (2549). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัดภาวะวิกฤตชีวิต
สตรีไทยสมรส วัยกลางคนที่ทำงานนอกบ้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสาร
พฤติกรรมศาสตร์, 12(1), 561 - 589.